

**KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**5E MODELİNİN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DİL
BİLGİSİ BAŞARISINA ETKİSİ**

**Engin AYKAÇ
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Esra KARAKUŞ TAYŞI**

Kütahya, 2019

Yemin Metni

Yüksek lisans/Doktora tezi olarak sunduğum “5E Modelinin Ortaokul Öğrencilerinin Dil Bilgisi Başarısına Etkisi” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların “Kaynaklar” bölümünde gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

19/07/2019

Engin AYKAÇ

Kabul ve Onay

Engin AYKAÇ'ın hazırlamış olduğu “5E MODELİNİN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DİL BİLGİSİ BAŞARISINA ETKİSİ” başlıklı yüksek lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliğı ile kabul edilmiştir.

19...10/2019

Dr. Öğr. Üyesi Esra KARAKUŞ TAYŞI (Danışman)

Doç. Dr. Zekerya BATUR

Dr. Öğr. Üyesi Banu ÖZDEMİR

Doç. Dr. Baykal BİÇER

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Önsöz

Gelişen ve değişen dünyada insanların ve toplumların iletişimlerinin de gelişebilmesi gerekmektedir. İletişimin temeli dildir. Dilin de temeli her bir bireyin düşüncelerini ve hissettiklerini aktarırken dilini doğru kullanabilmesi ile mümkün olmaktadır.

Kendi dil ve dil kurallarını iyi bilen bireyler hem kendi toplumlarında hem de evrensel toplumlarda iletişimi daha sağlıklı yürütebilmektedirler. Bu sebeple öğrenmenin temelini oluşturan tüm becerilerin öğretiminde dil ve dil bilgisi öğretimi birinci sırada olmaktadır.

Ancak, mevcut öğretim yöntem ve teknikleri ile birlikte mevcut geçmişten gelen eğitim sistemi dikkate alındığında dil bilgisi öğretiminde birtakım sorunlar ile karşılaşıldığı görülmektedir. Benzer şekilde düşünüldüğünde bu sorunların öğretim yöntem ve tekniklerinde değişikliğe gidilerek ortadan kaldırılabileceği düşünülebilir.

Yapılandırıcı kurama dayalı 5E öğrenme modeli hem içeriği hem yapılandırıcı olması hem de aşamalarının özelliklerine bakıldığında dil bilgisi öğretiminde karşılaşılan sorunlara çözüm olabilecek nitelikte olduğu görülmüştür. Bu sebeple 5E öğrenme modelinin ortaokul öğrencilerinin dil bilgisi başarılarına etkisinin araştırılması amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Bu sayede bu çalışmanın sonuçlarının yapılacak olan diğer çalışmalara öncülük edeceği düşünülmektedir.

Teşekkür

Bu araştırmada, araştırma konusunun belirlenmesinde, araştırmanın uygulama ve sonuca ulaştırılmasında, diğer bütün aşamalarda bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım, bana yol gösteren, benden yardımlarını hiç esirgemeyen saygıdeğer hocam ve tez danışmanım Sayın Dr. Öğr. ye. Esra KARAKUŞ TAYŐİ' ye sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

Lisansüstü eğitimim bütün dönemlerinde kıymetli zamanlarını ayırarak bana katkıda bulunan hocalarım Doç. Dr. Fulya TOPÇUOğLU ÜNAL, Dr. Öğr. ye. Banu ÖZDEMİR ve Dr. Öğr. ye. Recep Serkan ARIK başta olmak üzere eğitim hayatım boyunca üzerimde emeği olan tüm hocalarıma Őükran ve minnetlerimi sunarım.

Beni yetiştirip bugünlere getiren sevgili annem ve babama ve lisansüstü eğitimim boyunca desteğini benden esirgemeyen değerli eşim Sevgi AYKAÇ'a teőekkürü bir borç bilirim.

Engin AYKAÇ

İçindekiler

Yemin Metni	i
Kabul ve Onay.....	ii
Önsöz	iii
Teşekkür.....	iv
İçindekiler	v
Tablolar Dizini	vii
Özet	viii
Abstract	ix
Birinci Bölüm.....	1
Giriş.....	1
Kuramsal Çerçeve	1
Dil ve dil bilgisi.....	1
Dil bilgisi öğretimi	3
Türkçe öğretiminde dil bilgisi öğretiminin yeri ve önemi	4
Dil bilgisi öğretiminin sorunları.....	4
Dil bilgisi öğretiminde kullanılan yöntemler	7
Öğrenme	7
Öğrenme kuramları	8
Yapılandırmacı yaklaşım kuramı	9
Yapılandırmacı yaklaşımın tarihi.....	11
Yapılandırmacı yaklaşımın temel özellikleri	11
Yapılandırmacı yaklaşımın temel düşünceleri ve hedefleri.....	12
Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenci ve öğretmen özellikleri.....	13
Yapılandırmacı kuramın 5E modeli.....	15
5E Öğrenme modelinin basamakları.....	16
Dikkat çekme-giriş (Engage-enter) aşaması	16
Keşfetme (Explore) aşaması	17
Açıklama (Explain) aşaması	18
Derinleştirme (Elaborate) aşaması	19
Değerlendirme (Evaluate) aşaması	20
5E Öğrenme modelinde öğrenci ve öğretmen özellikleri	21
5E Öğrenme modelinin üstün yönleri	23
5E Öğrenme modelinin sınırlılıkları	25
İlgili Araştırmalar.....	26
5E Öğrenme modeli ile ilgili araştırmalar.....	27
Dil bilgisi öğretimi ile ilgili araştırmalar	33
Tanımlar	34
Problem Durumu.....	35
Problem Cümlesi.....	37
Alt problemler	37
Araştırmanın Amacı	38
Araştırmanın Önemi.....	38
Sınırlılıklar	39
İkinci Bölüm	40
Yöntem.....	40

Araştırmanın Modeli	40
Araştırmanın Evren ve Örneklemi	41
Veri Toplama Araç ve Teknikleri	42
Verilerin Toplanması	43
Verilerin Analizi.....	44
Üçüncü Bölüm	45
Bulgular.....	45
Deney ve Kontrol Gruplarının Öntest Bulguları.....	45
Deney ve Kontrol Gruplarının Sontest Bulguları.....	46
Deney ve Kontrol Gruplarının Öntest-Sontest Bulguları.....	47
Dördüncü Bölüm.....	49
Sonuç, Tartışma ve Öneriler	49
Sonuç.....	49
Tartışma.....	50
Öneriler	53
Araştırmacılara dönük öneriler	54
Uygulayıcılara dönük öneriler.....	54
Kaynaklar	55
Ekler	65
Ek-1: Milli Eğitim İzin Belgesi.....	65
Ek-2: Ders Planları.....	66
Ek-3: Etkinlikler.....	68
Ek-4: Dil Bilgisi Testi	115
Ek-5: Dil Bilgisi Testi Cevap Anahtarı.....	117
Özgeçmiş.....	118

Tablolar Dizini

Tablo 1. 5 E Öğrenme Modeline Göre Ders İşlenirken Öğretmenin Yapması Gerekenler.....	22
Tablo 2. 5E Modelinde Her Bir Aşamadaki Değerlendirmenin Amacı ve Tipi ...	24
Tablo 3. Araştırmada Uygulanan Deneysel Desen	41
Tablo 4. Deney ve Kontrol Gruplarını Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	42
Tablo 5. Önteste Katılan Öğrencilerin Sınıflarına Göre Dağılımı	43
Tablo 6. Sonteste Katılan Öğrencilerin Sınıflarına Göre Dağılımı.....	44
Tablo 7. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Dil Bilgisi Başarı Testi (DBBT) Ön Test Puanlarına İlişkin İlişkisiz Örneklem t Testi Sonucu.....	45
Tablo 8. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Dil Bilgisi Başarı Testi (DBBT) Son Test Puanlarına İlişkin İlişkisiz Örneklem t Testi Sonucu.....	46
Tablo 9. Kontrol Grubu Öğrencilerinin Dil Bilgisi Başarı testi (DBBT) Ön ve Son Test Puanlarına İlişkin İlişkili Örneklem t Testi Sonuçları	47
Tablo 10. Deney Grubu Öğrencilerinin Dil Bilgisi Başarı Testi (DBBT) Ön ve Son Test Puanlarına İlişkin İlişkili Örneklem t Testi Sonuçları	48

Özet

5E Modelinin Ortaokul Öğrencilerinin Dil Bilgisi Başarısına Etkisi

Bu çalışmada, Türkçe dersi 7. sınıf öğretim programında bulunan dil bilgisi konularının yapılandırmacı yaklaşıma dayanan 5E öğrenme modeli ile öğretilmesinin öğrenenin öğrenmedeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmada yapılandırmacı 5E öğrenme modeliyle ders işlenen deney grubunda yer alan öğrencilerle, mevcut öğretim yöntemiyle ders işlenen kontrol grubundaki öğrencilerin başarı düzeyleri arasındaki farkı ortaya çıkarmak amacıyla kontrol gruplu yarı deneysel model kullanılmıştır. Bu araştırmanın bağımsız değişkenini ortaokul 7. sınıf öğrencilerine uygulanacak yapılandırmacı 5E öğrenme modelinin uygulandığı dil bilgisi konularının işlenişi oluşturur. Bağımlı değişken ise öğrencilerin başarı düzeyleridir.

Araştırmada öntest ve sontest geçerliği ve güvenilirliği tespit edilmiş (Croanbach-alfa=0.85) 20 sorudan oluşan Dil Bilgisi Başarı testi (DBBT) kullanılmıştır. Testlerden elde edilen veriler SPSS 15.0 paket programıyla analiz edilmiştir.

Çalışmanın örneklemini Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Kütahya ilinde bulunan bir devlet ortaokulunda bulunan sınıfların iki şubesindeki toplam 40 öğrenci oluşturmaktadır. 2018-2019 öğretim yılında Atatürk Ortaokulu'nda bulunan 6 tane 7. sınıfa uygulanan DBBT sonuçları dikkate alınarak birbirine denk iki sınıf seçilmiştir. Bu sınıflardan birisi yapılandırmacı 5E öğrenme modelinin kullanıldığı deney grubunu diğeri ise mevcut öğretim yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubunu oluşturmaktadır.

Araştırma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kuramsal çerçeve, ilgili alanyazın, tanımlar, problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, problem cümlesi, alt problemler ve sınırlılıklara yer verilmiştir. İkinci bölümde araştırmanın yöntemi, araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araç ve teknikleri, verilerin toplanması ve verilerin analizine yer verilmiştir. Üçüncü bölümde bulgulara yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir. Araştırma sonucunda, yapılandırmacı 5E öğrenme modelinin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin, mevcut yöntemin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerine göre başarı ortalamalarının daha yüksek çıktığı ve aradaki farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Dil Bilgisi Öğretimi, Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımları, 5E Öğrenme Modeli.

Abstract

The Effect of 5E Model to Grammar Success of Middle School Students

In this study, the effect of teaching 7th grade Turkish class education curriculum grammar topics with constructivist approach based 5E learning model on the learning of the learner is researched.

In the research, control group semi experimental model is used to reveal the difference between the success levels of experimental group students that are presented by constructivist 5E learning model and the control group students that are taught existing teaching method.

The teaching of middle school 7th grade grammar topics on which the constructive 5E model is applied constructs the independent variable of this research. The dependent variable is the success level of students.

In the research, the pretest and final test validity and reliability of which approved (Cronbach-alpha=0.85) a 20-question Grammar Proficiency Test (DBBT) was used. The data collected from the tests were analyzed with SPSS 15.0 software pack.

The sample of the study consists of a total 40 students in two classes of a public secondary school held by Ministry of Education and located Kutahya province. Two equivalent classes were chosen considering the results of DBBT that had been applied 6 number of 7th grade classes in 2018-2019 educational year. One of these classes forms the experimental group on which constructive 5E learning model is used and the other forms the test group on which the existing methods are applied.

The research consists of four chapters. In the first chapter the theoretical framework, relevant literature, definitions, problem status, the objective of the research, the importance of the research, problem sentence, sub problems and limitations are placed. In the second chapter the method of research, the universe and sampling of the research, data collection tools and methods, data collection and data analysis are located. In the third chapter the findings take place. In the fourth chapter, the result, the argument and suggestions are located. As the result of the research it is revealed that the success averages of the constructive 5E learning model applied experimental group students are higher than the existing method applied control group students and this difference is meaningful.

Keywords: Grammar Teaching, Constructive Learning Approaches, 5E Learning Model

Birinci Bölüm

Giriş

Birinci bölüm olan giriş bölümünde araştırmanın dayandığı kuramsal çerçeve, ilgili alanyazın taraması, temel kavramlara ilişkin tanımlar, problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, alt problemler ve sınırlılıklara yer verilmiştir.

Kuramsal Çerçeve

Dil ve dil bilgisi

Dil, toplumda insanların anlaşmasını sağlayan, kendine özgü kuralları olan ve ancak bu kurallar içerisinde gelişen, temelinin ne olduğu bilinmeyen zamanlarda atılmış seslerle oluşturulmuş bir anlaşma ve ilişkiler düzenidir. Toplumdan topluma değişiklik gösterse de insanların aralarında kullandıkları jest ve mimikler, el, kol, yüz ve vücut hareketleri bilinen basit bildirim araçlarıdır.

Dilbilimciler tarafından dil, bir toplumu oluşturan bireylerin düşünce ve duygularının, o toplumda ses ve anlam bakımından geçerli ortak ögeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir sistem aracı olarak tanımlanmıştır. Saussure'e göre dil, "hem dil yatkinlığının toplumsal bir ürünüdür, hem de bu yatkinlığın bireylerce kullanılabilmesi için toplumun kabul ettiği zorunlu bir anlaşmalar bütünüdür" (Saussure, 1985: 12).

Dil, Saussure'nin de söylediği gibi uzlaşım sal olduğu için öğretilmelidir. Çünkü dil, insanların aralarında kullandıkları en gelişmiş iletişim aracıdır. Dil, bir insanın kendini ifade etme aracıdır ve insanlar arası uyumun temelidir. Dil öğretimi, dilin uzlaşım sal özelliğinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Dil öğretimi sonucunda dilin uzlaşım sal özelliği ne denli kuvvetlendirilirse, insanlar arasındaki düşünce paylaşımı daha bilinçli bir şekilde gelişir.

Toplumları millet haline getiren unsurların başında dil gelir. Dil, milleti meydana getiren fertlerin ortak yönlerini ifade eder. İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan işlek bir vasıta olması nedeniyle kişilerin sosyalleşmesinde de birinci dercede rol oynar. (Karakuş 2005: 19).

Dil sayesinde insanlar kendilerini bir topluma, bir millete ait hissederler ve bu kişiler için oldukça önemlidir.

Kısaca tanımlanacak olursa dil, insana has bir olgudur. İnsanların dışında da bazı canlılar arasında da az da olsa birtakım iletişim olduğu bilinen bir gerçektir. Ancak bu iletişimlerden hiçbiri insan dili kadar, örneğin soyut kavramlar oluşturacak şekilde, kompleks bir yapıda değildir (Demir, 2003:15). Bir başka ifadeyle insana has olan ve insanı insan yapan düşünce, mantık yürütme ve bunu ifade etme aracı olan dil; insanı üstün kılan en önemli özelliklerdendir.

Dil, bir milleti bir arada tutan en önemli unsurlardandır. Her dilin kendi içinde ortak özellikleri vardır. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Dil, bir dizgedir.
2. Dil esas olarak sözlü anlatım aracıdır.
3. Her dil, ait olduğu toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek niteliktedir.
4. Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan doğal iletişim aracıdır.
5. Dil, toplumsal ve kültürel bir kurumdur; uygarlıkla yakından ilişkilidir.
6. Dil, düşünce ve duygu arasında çok yakın bir ilişki vardır (Eker, 2003: 3-14).

Dil bilgisi; bir dilin seslerini, kelime türlerini, bu kelimelerin yapılarını, cümle olarak dizilmelerini ve cümledeki görevlerini, çekimleriyle ilgili kurallarını inceleyen bir dil bilimi dalıdır (Göğüş, 1978: 337). İnsanların kendi aralarındaki duygu ve düşünce paylaşımları dille mümkün olabilmektedir. Öyleyse insanlar arasında sağlıklı ve olumlu bir ilişkinin kurulabilmesi, yanlış anlama ve anlaşılmanın önüne geçilebilmesi; dilin anlaşılır, düzgün ve var olan kurallarına bağlı kalarak kullanılmasıyla mümkün olabilmektedir (Calp, 2005: 271).

Dil bilgisi incelediği dili öğelerine göre kendi içinde beş bölüme ayırılır. Dilin seslerini araştıran bölümü fonetik, yapı yönünden kelime ve şekilleri inceleyen bölümü morfoloji, kelime ve şekillerin çıkış yerlerini, yani menşelerini konu edinen bölümü etimoloji, kelime ve şekillerin aralarındaki ilişkileri ile cümleleri irdeleyen bölümüne sentaks, dilin anlam oluşturma yapılarını araştıran bölümüne de semantik adı verilmektedir. Dil bilgisi bu beş bölümden oluşmaktadır, ancak bu bölümlerin hepsi ayrı ayrı incelendiği gibi

birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılmadığı için, çoğunlukla birbirleri ile iç içedir. Dil bilgisinin bölümlerinin seviyelendirilip uygun yöntemlerle anlatılması da dil bilgisi öğretiminin temelini oluşturmaktadır.

Dil bilgisi öğretimi

Dil bilgisi öğretimi; dil bilgisi tanımından hareketle bir dilin ses, şekil ve cümle yapılarını uygun görülen öğretim yöntem ve teknikler kullanılarak öğrencilere ipucu verme ve bu sayede onların ana dillerini doğru ve düzgün kullanmalarını sağlamaya yönelik etkinlikler ile öğrenmenin gerçekleşmesi süreci olarak tanımlanabilir. Bu tanım, dil bilgisinin konuşma, dinleme, okuma ve yazma becerileriyle iç içe olduğunu ve dil bilgisinin bu becerileri etkileyen ve bu becerilerden kendisi de etkilenen bir öğrenme alanı olduğunu göstermektedir. Çünkü dil bilgisi; “doğru düşünebilme, konuşma ve yazma gibi ana becerileri geliştirmeye destek olan bir çalışma alanıdır. Dil bilgisi öğretimi sayesinde öğrenciler, ana dilin var olan imkân ve sınırlarını, keşfedilmemiş gücünü ortaya çıkarmakta” (Sever, 2004: 28) ve ana dilini etkili kullanmaktadır. Bu yüzden gramer (dil bilgisi), dili iyi kullanma becerisini öğretir (Banguoğlu, 1998: 19).

Dil bilgisi öğretiminde birçok amaç vardır. Ancak temel amaçları şöyle sıralanabilir: Dile karşı oluşması gereken saygıyı ve özgüveni oluşturmak, sınırları belirlenmiş bir dil öğretimine yardımcı olmak, dil öğretiminde başarıyı arttırmaya destek olmak, ana dilin yanı sıra yabancı dil öğretimini de kolaylaştırmak, farklı özelliklere sahip dil ve kültüre ilişkin farklılıklara yönelik anlayışı arttırmak, bilimsel yöntemleri ve analitik düşünebilmeyi öğretmek, dili kötü amaçla kullananlara karşı dili korumak, dilin sorunlarını anlamaya yardımcı olmak ve dil ile ilgili genel bilgiyi detaylandırmaktır (Hudson 1992). Bunun yanında öğrencilerin, ana dillerini eksiksiz bir biçimde öğrenmelerine yardımcı olan dil bilgisi öğretimi sayesinde öğrenciler kendilerini ifade etme ve kullandıkları dili anlama yönünden derin adımlar atmış olurlar. Öğrenciler kendilerini ne kadar doğru ifade edip edemediklerini fark etmiş olmaktadır. Çünkü kendini doğru ifade edemeyen kişiler arasında anlaşma sıkıntısı çıkmakta, iletişim sorunları oluşmaktadır. Bu yüzden dil bilgisi öğretimi her yönüyle önemlidir.

Türkçe öğretiminde dil bilgisi öğretiminin yeri ve önemi

Türkçe dersi, ana dilimiz olan Türkçeyi geliştirmek ve etkili kullanabilmek adına önemli bir derstir. Bu dersin de en önemli amacının Türkçenin öğrencilere en iyi şekilde kazandırılması ve aktarılması olmalıdır. Söylediğini ve duyduğunu eksiksiz ve düzgün olarak anlatabilme ve anlayabilme, duygu ve düşüncelerini doğru bir şekilde ifade edebilme becerisi kazanabilmenin temelinde ise dil bilgisi ve dil bilgisi öğretimi vardır.

Dil bilgisi öğretiminde amaç, sadece bilimsel bilgi vermek değil, öğrencilerin Türkçeyi öğrenirken karşılaşılabilecekleri anlama ve anlatma güçlüklerine yardımcı olmak ve uygulama gücü kazandırmaktır (Özcan, 2006: 17). Bu sebeple Türkçe öğretimi dil bilgisi öğretiminden ayrılmamaktadır. Oysa Türkçe ve dil bilgisi ayrı iki ders gibi işlenmekte ve öğrenilen dil bilgisi kuralları sadece kural olarak ezberlenip özümsememektedir.

Dili doğru kullanmak ve dil bilgisini içselleştirerek öğrenmek ancak uygun dil bilgisi etkinlikleriyle gerçekleşir. Dil bilgisi, sadece kuralları sıralayarak, ezberletirilerek değil, her bir dil bilgisel kavramın işlevi sezdirilerek, anlatıma katkısı kavratılarak hem iyi bir dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilmiş olur, hem de başarılı bir Türkçe öğretimi sağlanmış olur (Özbay, 2006: 14). Dil bilgisi öğretiminin tanımı ve amacı düşünüldüğünde mevcut yöntemlerle uygulanan dil bilgisi öğretiminin birçok sorun barındırdığı görülmektedir.

Dil bilgisi öğretiminin sorunları

Dil bilgisinin önemi ve öğretiminin gerekliliği önemlidir. Bu herkes tarafından kabul edilen ve önem verilen bir konudur. Ancak bunun tam olarak nasıl yapılacağı konusunda eksiklikler ve karmaşalar yaşanmaktadır. Çoğu zaman dil bilgisi öğretimi geleneksel yöntemlerle hazırlanan etkinliklerle sınırlı kalmaktadır. Hâlbuki aksine günlük hayattan örneklerle, görsellerle ve öğrencinin daha çok ilgisini çeken doğal cümlelerle oluşturulan yeni etkinliklere ihtiyaç vardır. Bu tür uygulamalı etkinliklerle öğrencinin ilgisi ve dikkati daha çabuk ve daha yüksek seviyede canlı tutulmuş olacaktır. Özellikle dil bilgisi öğretiminin temeli sayılan kavramlar ezberletilerek değil yapılandırmacı yöntemlerle kazandırılırsa hem kalıcılığı hem de kullanım kolaylığı artmış olacaktır.

Dil bilgisi Türkçe dersinin içinde ve Türkçenin etkili kullanımıyla ilişkili bir konu bütünlüğüyle anlatılması gerekirken; Türkçeden bağımsız bir kurallar bütünü olarak ezberletilmeye çalışıldığı için öğrenciler dil bilgisi kurallarını neden öğrendiklerini kavrayamamakta, sadece kurallar bütünü olarak gördükleri için dilimizi kullanmada bu bilgileri aktaramamaktadır. Dolayısıyla dil bilgisi öğretimi amacına ulaşamayan bir öğretime dönüşmektedir. Öğretmenlerin dil bilgisini ayrı bir ders gibi görmek yerine Türkçe dersi ile bütünleştirip yer vermeleri önem göstermektedir. Aynı zamanda öğretmenlerin ders kitabı, defter ve tahta dışında araç-gereç kullanmamaları ya da kullanamamaları da dil bilgisi konularının kavranmasında engel teşkil etmektedir. Konular genellikle düz anlatım metoduna göre işlenmekte, dil bilgisi konuları anlatılırken bir kurallar bütünü gibi hareket edilmekte, ezberci bir tutum izlenmektedir. İşte dil bilgisi öğretimi, okullarda böyle yapıldığı için öğrenciler de dil bilgisini kavramada ve içselleştirmede yetersiz kalmaktadırlar.

Türkçe dersinin sınavları dikkate alındığında sınavlarda bulunan dil bilgisi ile ilgili sorular, öğrencilerin dil bilgisini ölçmekten uzak, dili kullanıp kullanamayacaklarını belirleyemeyecek bir şekilde hazırlanmaktadır. Dolayısıyla dil bilgisi tanımları ezberlenerek yoklanıp kuralların sırasıyla yazılması istenerek ders öğrenciye faydalı olmaktan çıkıp öğrencileri Türkçe dersi alanından uzaklaştırmaktadır (Sağır, 2002: 31).

Dil bilgisi öğretiminde diğer bir sorun ise, dil bilgisi konuları için hazırlanan eğitim kitaplarının yetersiz oluşudur. Dilimiz tam olarak öğretilmemekte ve öğrenilmemektedir. Ancak çağdaş yöntemlerle yazılacak dil bilgisi kitapları, daha da önemlisi dil bilimi zihniyetine sahip dil öğreticileri sayesinde Türkçe, orta öğretimde öğrenilecektir. Türkçeyi geliştirmek için Türkçenin bütün yapılarının hem şekil hem de anlam bakımından belirlenmesi gerekir. Ama bugüne kadar yazılan dil bilgisi kitapları Türkçenin yapılarının tanımlamakta oldukça yetersiz kalmıştır. Bu da Türkçenin önemli sorunlarından birini teşkil etmektedir (Özbay, 2006: 151).

Özbay (2006:162), dil bilgisi öğretiminde karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerini şöyle sıralamıştır:

1. Dil bilgisi öğretiminde hazır, soyut bilgilerden kaçınılmalı; bilgiler öğrencilerin yaşantılarından hareketle verilerek somutlaştırılmalıdır.
2. Dil bilgisinin ayrı bir ders gibi farklı bir saatte değil, konuşma, dinleme becerileri ile okuma ve yazma etkinlikleri içerisinde işlevsel olarak uygulanması gerekir.
3. Dil bilgisi, anlama ve anlatmanın, eksiksiz ve kusursuz olabilmesi için bir araç olarak kullanılmalıdır.
4. Derste konu edinilen dil ile ilgili konular, her zaman cümle içinde ve o cümlenin bulunduğu paragrafın anlamını ve bütünlüğünün içinde düşünülerek ele alınmalıdır.
5. Dil bilgisi öğretimi yapılırken sadece bir yöntem kullanılarak devam edilmemeli, değişen dil bilgisi konularına göre yöntemler seçilmelidir.
6. Dil bilgisi konuları, birbirinden bağımsız olarak değil, birbirine dayandırılarak, birbirinin anlamını tamamlayacak biçimde işlenmelidir.
7. Öğrencilerin dil bilgisi kurallarını ezberlemesi değil, bu kuralları örneklerden hareketle sezmesi sağlanmalıdır.
8. Türkçenin yapı ve işleyişine uygun olarak gerek ders kitaplarında gerekse Türkçe öğretmenlerinin dil bilgisini öğretim yöntemleri sırasında şekil ve işlev birlikte alınmalıdır. Dil bilgisi konuları yalnız şekle ya da yalnız işleve dayalı olarak ele alınmamalıdır.
9. Dil bilgisi öğretimi öğrenciye dil bilinci ve sevgisini aşılacak şekilde yapılmalıdır.
10. Öğrencilerin kullanacağı kitaplar dil biliminin ortaya koyduğu yaklaşımlardan hareketle yazılmalıdır.
11. Ders kitaplarındaki kavramlar, terimler, sınıflandırma konularındaki tutarsızlıklar ortadan kaldırılmalı, bu konuda ortak bir noktada buluşulmalıdır.
12. Dil bilgisi öğretiminde de Türkçe programının önerdiği yaklaşım yöntem ve teknikler göz önünde bulundurulmalıdır.

Mevcut yöntemlerle gerçekleşen derslerde ortaya çıkan ve genel kabul gören bu dil bilgisi sorunlarının mevcut yöntemler iyileştirilerek de çözülmesi mümkündür, ancak yapılandırmacı yöntemlere ağırlık verilerek çözülmesi ve dil bilgisi kurallarının kullanımı ile özümsemesinin arttırılması daha da mümkün olacaktır.

Dil bilgisi öğretiminde kullanılan yöntemler

Türkçe Öğretim Programı, öğrenci merkezli ders işleme metodu ile uygulanması ve konuların öğrenciler tarafından uygulama yapılarak pekiştirilmesi temeline dayanarak 2005 yılında yenilenmiş ve yapılandırmacı yöntemlere geçiş sağlanmış ve yapılandırmacı yöntemlerle öğrencinin daha aktif olması sağlanmıştır. Böylelikle öğrencilerin konuları pekiştirmesi ve dili kullanmalarında daha verimli olmaları sağlanmıştır. Hazırlanan yeni yöntem öğretmen kılavuz kitapları ile de öğretmenlerin yapılandırmacı yaklaşım yöntem ve teknikleri kullanmalarına yardımcı olmak amaçlanmıştır. Kılavuz kitaplar sayesinde yeni hazırlanan programın uygulanmasında dil bilgisi derslerinin daha etkili işlenmesi hedeflenmiştir.

Ders öğretim yöntem ve teknikleri içinde, mevcut Türkçe programının öğreniminde artık yapılandırmacı yöntemlerin ön planda olması savunulmuştur. Programın ve dil bilgisi konularının öğrenciler tarafından öğrenmesindeki temel düşünce, sadece öğrenmek değil aynı zamanda özümsemek, sosyal hayatta bu kuralları aktif bir şekilde kullanarak kendini ifade etme becerisini geliştirmektir. Bu sebeple öğretim sürecinin doğru planlanıp hazırlanabilmesi için öğrenmenin nasıl gerçekleştiğinin bilinmesi ile de ilişkilidir

Öğrenme

İnsanlar gelişir ve bu gelişiminin sağlanabilmesi için en önemli ihtiyaçlardan biri öğrenmedir. İnsanlar başka insanların desteğiyle bazı bilgi ve becerileri elde ederler. İnsanların hayatlarının bütün aşamalarında; konuşmaya başlaması, yürümesi, okuma yazmayı öğrenmesi, birtakım davranış ve alışkanlıkları kazanması öğrenme geçerlidir. Kazanılan bilgi ve beceriler insanın çevresiyle kurduğu iletişimin bir sonucudur. Böyle iletişimlerin sonucunda insanda oluşan ve ortaya çıkan kalıcı izlerin her biri kişinin yaşantılarını var eder.

Genel tanımıyla öğrenme, bireyin çevresiyle iletişimi sonucunda ortaya çıkan nispeten kalıcı izli davranış değişikliğidir (Senemoğlu, 2003: 13).

Öğrenme kuramları

Öğrenme; insan hayatının vazgeçilmez dinamik ve sürekli bir sürecidir. İnsanoğlu yaşadığı süre boyunca çevresindeki olaylardan ve diğer insanlardan sürekli bir şeyler öğrenir. İnsan bir konuyu öğrenince artık önceki halinden daha farklı biri haline gelmektedir. Bu farklılaşmaların insanların davranışlarını, hatta kişiliklerini dahi değiştirebilen farklılaşmalar olduğu söylenebilir. Yeni öğrendikleri ile şahsın hacmi gelişir, bir zamanlar yapmayı başaramadığı bir şeyi yapabilir hale gelir. Dolayısıyla, öğrenme sonucunda insan yaşadığı evrenine yeni anlamlar yükler ve evrenindeki yerini yeniden tanımlar. Ancak bu tanımlamanın nasıl meydana geldiği ile ilgili birtakım düşünceler vardır. Öğrenmenin doğasını ve sonuçlarını açıklamaya uğraşan bu kuramlar 3 başlıkta toplanabilir (Demirel ve Kaya, 2003):

- Davranışçı Yaklaşım Kuramı
- Bilişsel Yaklaşım Kuramı
- Yapılandırmacı Yaklaşım Kuramı

Günümüzde terk edilmeye çalışılan geleneksel yöntemin de temelinde davranışçı yaklaşım kuramı vardır. Davranışçı yaklaşım kuramında kullanılan öğrenme ilkelerinin çoğu, çeşitli hayvanlar üzerinde yapılan laboratuvar deneyleri sonucunda elde edilmiştir. Bu bulgulara dayalı olarak, insanlarda öğrenme süreci açıklanmaya çalışılmıştır. Davranışçı kuram, insanın neyi düşündüğünü değil, neyi yaptığıyla ilgilenir (Koç, 2003: 150).

Davranışçı kuramcılar insan zihnini kara bir kutuya benzetmişlerdir ve bu kara kutu içinde olup biten varolan olayları değil, kara kutuya girebilen ve çıkanları kontrol etmişlerdir. Davranışçılara göre kara kutuya girecek ve çıkacak olanlar ayarlanarak kontrol edilebilir ve düzenlenebilir. Bu görüş temelinde, bireyde davranış şekillenirken çevrenin ne derece önemli olduğunu vurgulanır (Yeşilyaprak, 2002: 170).

Davranışçı yaklaşım kuramı savunucularına göre öğrenme uyarıcı tepki arasındaki bağların kuvvetlendirilmesi ile sağlanır. Öğrencinin zihninden çok sinir

sistemi üzerinde durmuşlardır. Öğrenciye öğretilecek davranış sayısının arttırılmasıyla öğretimin daha nitelikli olacağını düşünmüşlerdir. Birçok ülkede uzun yıllar uygulanan, ancak günümüzde hızla terk edilen bu yaklaşım, eğitim uygulamalarını derinden etkilemiştir (Güneş, 2007).

Davranışçı kuramcılar tarafından öğrenme, davranışın değişmesi olarak tanımlanırken, bilişsel kuramcılar tarafından ise insanın iç dünyasındaki değişim olarak tanımlanmaktadır. Davranışçı kuramcılar gözlenebilir davranış üzerinde odaklanırken, bilişsel kuramcılar davranışa ek olarak insanın zihninde meydana gelen yapılarını da dikkate alırlar.

İnsan aktif bir varlıktır. Dolayısıyla uyarıcıları algılar, işler ve bunları anlamlandırabilen bir sistem bütünüdür. Bu sebeple bilişsel yaklaşımda öğrenme incelenirken zihinsel süreçler ele alındığında deneysel yöntemler kullanılmaya özellikle önem verilir. İnsanın dış dünyada olup bitenleri nasıl içselleştirdiğini, aldığı uyarınları kendisine has bir şekilde nasıl algılayıp değiştirdiğini anlamaya odaklanılır. Dolayısıyla bilişsel yaklaşım davranışın oluşumunda bilişsel süreçlere oldukça fazla ağırlık vermiştir.

Bilişsel yaklaşım kuramında öğretmenin rolü de davranışçı yaklaşıma göre farklıdır. Davranışçı yaklaşımda öğretmen sürecin her yerinde aktif rol oynarken, bilişsel yaklaşım da özellikle öğrenme sürecinde öğrenci de aktifleşir. Öğretmen bilişsel yaklaşımda öğrenme sürecinde öğrencinin doğru yol seçmesinde, doğru karar vermesinde öğrenciye sadece yardım eder, yol gösterir.

Davranışçılar öğrenmenin gerçekleşmesinde kişi için dış pekiştireçlerin öğrenmede ne kadar önemli olduğunu söylerken, bilişselciler ise dış pekiştireçlerin öğrenme ile ilgili sadece geri bildirim sağladığını savunurlar. Davranışçı yaklaşıma göre öğrenmeyi oluşturan değişkenlerin tümünün çevreden geldiğini söylerken bilişsel yaklaşıma göre ise öğrenmenin oluşumunun insan zihninde gerçekleşen bir süreç olduğu belirtilir (Selçuk, 2005: 123-124).

Yapılandırmacı yaklaşım kuramı

Bilginin ulaştırılması, öğrenilmesi ve öğretilmesi ile ilgili birçok farklı düşünce ortaya atılmıştır. Bu düşünceler hem bilginin ulaştırılmasındaki farklı yöntemleri oluşturmuş hem de yeni teknikleri bizlere sunmuştur. Bu bağlamda, “yapılandırmacı” olarak bilinen yaklaşım son yıllarda ortaya çıkan ve birçok

alandaki etkili bir şekilde kullanılan bir kuram olmuştur. Yapılandırmacı öğretim, yapılandırmacı yaklaşım kuramına uygun öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesi ile yapılan öğretimdir. Bu faaliyetlerde öğrenciler yapılandırmacılık temelinde kavramlarını kendi oluşturarak, problemlere ilişkin çözüm yollarını üretirler. Yapılandırmacı kuramda hazırlanan öğretim şekli, öğrencilerin öğrenme ortamına aktif olarak katılmasını sağlayacak biçimde hazırlanır. Bu sayede öğrenci kendi fikrini kullanıp öğrendiğini değerlendirme, aktif bir deneyim kazanma olanakları sağlanır (Özden, 2003: 68).

Öğrenenin yapılandırmacı öğrenme ortamında pasif kaldığında hiçbir çaba göstermeden bir öğrenme gerçekleştirilmesi çok mümkün değildir. Yapılandırmacı öğrenme bireye has bir şekilde gerçekleşir. Bireylerde gerçekleşen bu öğrenmelerde bazı benzerlikler görülse de her bir birey farklı dünyalar olarak değerlendirildiğinde bilgileri şekillendirmeleri de farklı olacaktır. Bu sebeple yapılandırmacı eğitimde amacın bu dünyaları birbiri ile aynı hale dönüştürmek olmamalı, aksine kendi anlamlandırmalarını oluşturmalarına yardımcı olmaktır (Şengül, 2006: 182).

Öğretmenlerin eğitim öğretim etkinliklerini yapılandırmacı yaklaşıma uygun planlamaları ve bu yönde ders işleme ve çalışma yaprakları hazırlamaları öğretmenlere özellikle öğrencilerin bilgiyi nasıl aldıkları, zihinlerine nasıl konumlandıkları ile ilgili bilgi sahibi olmalarına imkân sağlamaktadır. Buna bağlı olarak da öğrenciler Türkçe dersine yönelik ilgileri artmış ve olumlu tutum geliştirmiş olacaklardır. Zaten öğrencilerin gerek Türkçe dersine gerek diğer derslere yönelik olumsuz görüşlerinin başlıca sebebi geleneksel yöntemlerle işlenen dersler, ezberletilen kurallar bütünüdür. Ancak yapılandırmacı yaklaşım, bilgiyi öğrenciye dayatmadan kendisinin yapılandırıp yorumlayarak özümsemesi üzerinde durmaktadır.

Yapılandırmacı yaklaşıma uygun dersin işlenebilmesi ve öğrencilerin derse katılımının aktif olabilmesi için sınıf ortamını tartışma ortamına mümkün olduğunca dönüştürülmeli ve öğrencilerin birbirleri ile iletişimini arttırmalarına fırsat verilmelidir. Bu şekilde öğrenciler tartışacak, araştırmalar yapacak ve elde ettiği bilgiyi kendi içinde yapılandıracaktır (Çepni vd., 2001: 187).

Yapılandırmacı öğretim yaklaşımında öğrenmeyi öğrenmenin temel alındığı öğrenci merkezli anlayış söz konusu olduğundan öğrencinin aktif bir biçimde öğrenmenin içinde yer alması, yeni edindiği bilgileri var olan bilgileri ile birleştirerek ve anlamlandırıp yapılandırması en önemli özelliğidir.

Yapılandırmacı yaklaşımın tarihi

Yapılandırmacı yaklaşım hem bilgi, hem öğrenme, hem öğretme olarak farklı gelişimler göstermiştir. Öğrenme kuramı olarak yapılandırmacı öğrenme kuramının geçmişine bakıldığında, bilginin ortaya çıkışından bahseden Sokrates, Plato ve Aristoteles gibi ilk çağ filozoflarına kadar dayanır (Altun ve Büyükduman, 2007: 9).

Öğrenme felsefesi olarak düşünüldüğünde "insanların kendi başlarına ne yapılandırırlarsa onu kavrayabildiklerini" ifade eden yapılandırmacılık kavramını ilk olarak 18. yüzyılda kullanan Giambattista Vico'ya dayandığı görülmektedir (Özden, 2005: 55). Daha sonrasında yapılandırmacı öğrenme kuramını kullanan John Dewey, Jean Piaget, Vygotsky ve Bruner gibi teorisyenler devam ettirmişlerdir (Güneş, 2007: 49). Yapılandırmacı yaklaşımda bilgi bireyin çevresinden pasif olarak alınmaz, işleyen birey tarafından aktif bir biçimde yapılandırılır (Akt. Işıkoğlu ve Baştürk, 2007). Yapılandırmacı yaklaşım bu yönüyle öğrenmenin bilgiyi aynen aktarmaya dayandığına inanan davranışçı yaklaşımlardan ayrılmıştır.

Yapılandırmacı yaklaşımın temel özellikleri

Öğrenme kuramları öğretim uygulamalarının nasıl etkinlikler ile gerçekleştiğini ve gerçekleşmesi gerektiğini ortaya koymayı hedeflemektedir. Yapılandırmacılık öğrenme kuramı ise, öğrenme kuramları içinde öğrenen açısından bilgiyi zihninde nasıl yapılandığı, bunu yapabilmesi için öğretim uygulamalarının nasıl olması gerektiği ile ilgilenmektedir.

Yapılandırmacı öğrenme, öğrenenin yeni bir bilgi ile karşılaştığında mevcut şemalarını kullanıp, açıklamaya çalışması ve bunların yerine kendi yeni şemalarını kurabilmesi için gerekli yol ve yöntemler ile desteklenmesini temel ilke olarak görmektedir. Bunun yanında yapılandırmacı öğrenmenin temel ilkeleri Çiçek'in (2005) çalışmasında aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

1. Öğrenme pasif olmayan bir süreçtir: Öğrenme süreci öğrenenin çevresi ile devamlı uğraşmasını gerektirir.
2. İnsanlar öğrenirken, öğrenmeyi öğrenir: Öğrenmenin gerçekleşmesi hem anlamayı yapılandırır hem de anlama sistemlerini yapılandırır.
3. Anlamlandırmanın en önemli parçası zihinseldir: Öğrenmenin oluşmasında fiziksel eylemler, deneyimler olmalıdır, fakat yeterli değildir; zihinsel etkinliklere muhakkak ihtiyaç duyulur.
4. Öğrenmenin gerçekleşmesi ile dil iç içedir: Ana dilimiz öğrenmenin oluşumunda etkilidir.
5. Öğrenme sosyal bir faaliyettir: Başka öğrenenler ile iletişim öğrenmenin gerçekleşmesinde önemlidir.
6. Gerçekleşen öğrenme yaşadıklarımızla ilişkilidir: zihnimizdeki şemalarımız, inandıklarımız, korktuklarımız, değer verdiklerimiz öğrendiklerimizi etkiler.
7. Öğrenmenin gerçekleşmesinde var olan bilgilerimize ihtiyaç vardır: Elde edilen bilgi, var olan eskibilgilerin üzerine yapılandırılan yeni yapılarla anlamlandırılır ve kazanılır.
8. Öğrenmenin oluşabilmesi için zamana ihtiyaç duyulur: Yapılandırmacı öğrenme için bilgilerin tekrar tekrar ele alınması, üzerinde değişiklik yapılması ve sonra kullanılması söz konusudur. Bunlar de zamanla olur.
9. Motivasyon öğrenmenin gerçekleşmesinde anahtar gibidir: Motivasyon, sadece öğrenmeye yardım eden bir öge değil aynı zamanda zorunlu öğedir.

Yapılandırmacı yaklaşımın temel düşünceleri ve hedefleri

Yapılandırmacı kuramın özünü, öğrenen bireyin bilgiyi anlamlandırması ve yapılandırıp uygulaması oluşturur. Yapılandırmacı anlayışta bilginin aynen alınmasından öte bilginin aktarılıp tekrar yapılandırılması söz konusudur (Perkins, 1999: 8). Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenenin var olan yaşantıları öğrenmenin temelini hazırlar. Bilgi, konu çeşidine göre değil, öğrenenin anlamlandığı ve ifade edebildiği şekilde yapılandırılarak ortaya çıkar. Bu nedenle öğrenme hemsübjektif hem bireysel hem dedeneyseldir (Kaptan ve Korkmaz, 2001: 41).

Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımında diğer yaklaşımlardan ayrılan temel düşüncelerden biri de alışılmışın dışında öğrenenin bilgiyi oluşturduğunda, ona

yorum katmasına ve genişletmesine fırsatlar verecek etkinlikler ile öğrenme yaşantısının desteklenmesidir. Mevcut yöntemlerde öğretmen bilgiyi söyler ya da öğrenciler bilgiyi kitaplardan ya da farklı kaynaklardan alırlar. Fakat bu durum bilgiyi içselleştirmek veya bilgiyi yapılandırmak ile aynı anlama gelmez (Brooks ve Brooks, 1999: 9).

Yapılandırmacılık, öğrencilere öğrenmenin nasıl olacağını öğretmekle birlikte öğrenenler için bilgiyi anlamlandırmalarını sağlamaktadır. Günümüzde eğitimin hedeflerinin en önemlisi; bilginin nerede ve nasıl kullanılacağını bilen, kendine has öğrenme yöntemleri oluşturan, bu yöntemleri kullanabilen ve yeni bilgileri üretirken var olan eski bilgilerini de kullanan bir insan modeli oluşturmaktır. Yapılandırmacı kuram ile günümüz eğitimin hedefine ulaşmak mümkündür (Abbott, 1999: 68).

Yapılandırmacı yaklaşımda kesin hedefler yer almaz, öğrenen bireylerin ulaşabileceği birtakım genel hedefler vardır. Çünkü öğrenen bireylerde var olan bilgi birikimini farklıdır ve işte bu sebeple yapılandırmacı kuramın hedefi, her bir öğrenenin bireysel öğrenme yaşantısı ile anlamlandıracağı bilgilere ulaşmasını sağlamak olmuştur.

Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenci ve öğretmen özellikleri

Yapılandırmacı yaklaşıma sahip öğretim sürecinin etkili olabilmesi için öğretmenlerin de yapılandırmacı yaklaşıma uygun ders sürecini yönetebilme niteliklerine sahip olmalıdırlar. Yapılandırmacılığı benimseyen öğretmenin fikri açık, çağdaş, yeniliklere açık, bireysel farklılıklara önem veren ve bunun yanında bilgiyi veren asıl kişi değil uygun öğrenme etkinlikleri ile öğrenmenin gerçekleşmesini sağlayan ve öğrenen bireylerle beraber öğrenen olmalıdır (Selley, 1999:22).

Yapılandırmacı yaklaşımı benimseyen öğretmenin özelliklerini şu şekilde sıralanabilir (Özden 2003).

Yapılandırmacı bir öğretmen;

1. Öğrencilerinin bakış açılarına değer verir, öğrencilerin görüşlerinin doğrultusunda dersin işlenişini, derste kullandığı yöntem ve teknikleri değiştirme hakkını kendinde görür.

2. Öğrencisinde var olan bilgisini, becerisini, farklı kapasitelerini iyi bilir, öğrencilerini tanıırken bilimsel yöntem ve tekniklerden faydalanır.
3. Öğrencilerinin sınıf ortamında mümkün olduğunca rahat olmalarını olanak sağlar, onların kendi kendine iş yapabilme güçlerini arttırmalarına yardım eder, eğitim ortamında uygulanan öğrenme etkinlikleri için gereken hareketlere ve yer değiştirmelere müsaade eder.
4. Öğrenmenin gerçekleşmesi için açık uçlu sorular sorarak öğrencilerin düşünmelerine, sorgulamalarına ve soru sormalarına fırsat verir.
5. Düşünmeyi ve düşünerek öğrenmeyi öğrencilerine gösterir.
6. Sınıf ortamında öğrencilerin oturma düzenini öyle bir düzenler ki; iletişim öğretmenden öğrenciye, öğrenciden öğretmene ve öğrenciden öğrenciye şeklinde olur.
7. Grup çalışmasına ve buna imkân veren yöntem ve teknikleri kullanmaya dikkat eder.
8. Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda öğrenmeyi şekillendirir.
9. Öğrencilerin bakış açılarını genişletmek için, sürekli değişik ve alternatif fikirler ortaya koyar.
10. Öğrencilerin morallerini, merak ve motivasyonlarını sürekli canlı olmasını sağlar.
11. Öğrencilerin kendi yaptıkları ve yaratıcı özelliklerinin sonucu olan çalışmaları dikkatle tespit ve takdir eder.
12. Öğrencilerin yaptıkları yanlışları görmelerine, düşüncelerindeki çelişkileri farketmelerine imkân veren yapılandırıcı etkinlikler hazırlar.

Yapılandırmacı öğrenme kuramında öğrenen birey bağımsız ve özgür olmalı ki yeni öğrendikleri kavramları mevcut bilgileri ile bütünleştirebilsin. Bireyin, kendisine güvenmesi, bağımsız düşünmesine fırsat verilmesi, bazen alışılmış düşünce kalıplarının ve düşünce kurallarının dışına çıkması için, yeteneklerini sonuna kadar gösterip kullanabileceği sınıf ortamında olması gerekir." (Ünal, 2005: 9).

Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenci, öğrenmenin zihninde nasıl gerçekleşeceğini yöneten birey olarak aktif olarak alıcı konumundadır. Öğrenci bu süreç boyunca, kendisine verileni aynen alıp kabul etmektense, çevresinde

bulunan bütün fırsat ve imkânlardan yararlanarak süreç boyunca aktif bir rol alır (Yaşar, 1998).

Yapılandırmacı öğrenme sürecinde etkin rol alan öğrencinin verimli olabilmesi için birtakım kişisel özelliklerinin bulunması gerekir. Öğrenen araştırmalar yaparak, yorumlayarak, keşfederek ve iletişim kurarak etkililiğini arttırmaya çalışmaktadır. Öğrenenin başlıca özellikleri; meraklı, girişimci, etkileşimli ve sabırlı olması; kararlarını kendi başına alabilmesi; iletişim kurarken farklı fikirlere açık ve eleştirel yaklaşabilmesi; öğrenerek anlamlandırdıklarını farklı ortamlara aktarabilmesi ve bu aşamada uygun fırsatları kullanmasıdır. (Yaşar, 1998).

Yapılandırmacı kuramın 5E modeli

Günümüz çağdaş eğitimdeki yapılandırmacı öğrenme kuramına dayalı en etkili öğretim modellerinden biri 5E öğrenme modelidir. Bu model, BSCS (Biological Science Curriculum Study)'nin öncü isimlerinden Bybee tarafından ortaya atılmış ve geliştirilmiştir (Smerdan ve Burkam 1999: 3). 5E öğrenme modeli; öğrencinin var olan bilgi ve becerilerini aktif bir şekilde kullanmasına imkân veren, öğrencinin sorgulama merakını arttırarak öğrencinin dersten belediklerine cevap verebilen bir öğretim modeli olmasından dolayı önemli bir model olmuştur.

Öğrenciler 5E öğrenme modeli sayesinde öğrenmenin farklı aşamaları ile öğrenilen konunun içine girmeye, konuyu araştırmaya ve öğrenmesi hakkında daha ayrıntılı bilgiye ulaşmalarına ve bunu değerlendirmeye yönlendirmektedir (Wilder ve Shuttleworth, 2005: 37).

5E modeline göre hazırlanan ders etkinliklerinin içeriğinde yer alan ve geleneksel yöntemde kullanılan etkinliklerden farklı olarak yer alan karikatür, resim, dikkat çekici hazırlanan ve günlük hayatla ilişkilendirilen etkinlikler ile öğrencilerin başarıları ve ilgilerinin arttığı görülmüştür.

5E öğrenme modeli öğrenme sürecinin her safhasında hazırlanan etkinlikler ile öğrencileri sürece dâhil ederken öğrencilerin kendi kavramlarını oluşturmalarına destek olur. Yapılandırmacı anlayışa dayanan 5E öğrenme modeli öğrenme ve öğretme şekli ile üst düzey düşünme becerilerini kullanmayı da içine alır. Keşfedip sorgulamayı, aktif yaşantılar kazanmaya teşvik eden 5E öğrenme

modeli eleştirel düşünmeyi ve bu yeteneğini kullanabilmeyi de öğrenciye öğretir (Ergin, 2006).

5E öğrenme modeli, öğrencilerde var olan merakı artırıp araştırmaya yönlendiren, beklentileri karşılayan, bilgi ve bilgiyi anlamlandırmada aktif olmayı ve araştırmayı sağlamada uygun beceri ve etkinlikleri kapsayan bir eğitim modelidir. Öğrencileri 5E öğrenme modeli kapsamında kullanılan bilgiler ışığında her safhada etkinlik içine katarken, aynı zamanda öğrencilerin kavramları kendilerinin oluşturmalarına fırsat vermektedir (Martin, 2000). Yapılandırmacı öğretim destekli öğrenme ortamında 5E öğrenme modeli öğretim yöntemi olarak uygulanırken; mevcut yöntemden farklı olarak sınıf yönetiminde esnekliğe gidilip, öğrencilerin bilgiyi hazır olarak almak yerine öğreneceği bilgiyi kendisinin keşfederek yapılandırmasına imkân veren ortamlar bulunmaktadır.

5E Öğrenme modelinin basamakları

Yapılandırıcı kuramın uygulama yollarından biri olan 5E modeli ismini, Engage-Enter (Dikkat Çekme-Giriş), Explore (Keşfetme), Explain (Açıklama), Elaborate (Derinleştirme), Evaluate (Değerlendirme) kelimelerinin baş harflerinden almaktadır.

Dikkat çekme-giriş (Engage-enter) aşaması

5E öğrenme modelinin birinci basamağı dikkat çekme-giriş (engage-enter) aşamasıdır. İnsanlar yeni fikir ve bilgileri öğrenmeye başlamadan önce, var olan fikir ve bilgilerinin farkına varmaları gerekir. Bu yüzden öğretmenin yapacağı ilk iş öğrenenlerin konu ile ilgilivar olan bilgilerini belirlemelerine yardım etmek olmalıdır (Özmen, 2004). Başlangıç olarak var olan bilgilerin hatırlanması ve kazanımların kullanılması 5E öğrenme modelinin ilk evresini yani konuya adım adım girme, katılma bölümünü meydana getirir (Temizyürek, 2003: 52).

Dolayısıyla bu aşamada öğrenenlerin konuyla ilgili ön bilgileri ortaya çıkarılmaya çalışılır. Öğrencilere, meraklarını arttıran, onların dikkatini çekici çeşitli sorular yöneltilir. Bu sayede öğrencilerin var olan bilgilerinden ve yaşantılarından yola çıkarak düşündüklerini ifade etmelerine olanak vermek ve doğruyu göstermekten ziyade değişik fikir ve cevapların ortaya çıkmasını sağlamış olur. Bu aşamada öğrenenlere olayın ortaya çıkışı hakkında çeşitli sorular sorulur. Bu aşamada sunuş yolu ile anlatma, birtakım tanımlar ezberletme,

kavramlar hakkında bilgi verme veya öğrenenlere görecekları ve öğrenecekleri bilgiyi aktarma söz konusu değildir. Bu aşamada önemli olan öğrenenlerin doğru cevabı ortaya koymaları değil, farklı düşünceler üretmelerini vesoru sormalarını desteklemektir (Sanal, 2009). Ayrıca öğrencilerin dikkatini çekmek için değişik olaylar ya da zıt kavramlar kullanılarak dikkat çekme-giriş aşamasının etkisi arttırılabilir.

Öğrenci özelliklerine bakılmadan, ders işlenişine başlarken ilk olarak öğrenenin hazır bulunuşluğunun farkına varmak, yeni etkinlikler bulmak veya hazırlamak, öğrenende merak uyandırmak, öğrenenleri etkin bir biçimde öğrenme ortamının içine katmak oldukça zordur. Öğrenenlerin derse başlarken beklemedikleri çok değişik bir gösteri, olay ya da değişik bir etkinlik ile karşılaşmaları öğrenenlerin ilgi ve dikkatini çekmede ve dersin içerisine sokmada oldukça doğrudur. Öğrenenlere dersin işlenişi ve konu hakkında bilgiyi direk sunmaktansa, sürecin içine katmak her zaman daha etkilidir.

Dikkat çekme-giriş aşaması; ilgiyi ve motivasyonu artırır, öğrencinin aktif katılımını arttırır. Bu aşama ile uygulamanın başarılı olduğunu gösteren en önemli belirtiler; öğrenenlerin kafaları karışmış gözükmesi, zihinlerinde sorgulama ve öğrenmeye etkin olarak başlayıp, bu hususta motive olduklarının gözlenmesidir (Boddy vd., 2003).

Keşfetme (Explore) aşaması

5E öğrenme modelinin ikinci aşaması keşfetme (explore) aşamasıdır. Keşfetme aşaması, anlamlı ve doğru bilgilerin öğrenen tarafından anlamlandırılıp öğrenilmesine rehber olduğu gibi öğrencileri somut materyaller kullanmaya ve bilimsel araştırma yapmaya özendirir. Bu aşama, öğrencilere daha fazla akıl yürütmelerini destekleyerek onların var olan eski bilgi ve bilgi eksikliklerini, birtakım kavram yanlışlıklarını ortaya çıkarıp bunların yerine gerçek yaşantılar yaşamalarına yardım eder (Sunal ve Haas, 2012).

Öğrencilerin, konular ve bu konularda kullanılan terimler ile ilgili birtakım araştıra yapmaya başladığı bu aşama 5E öğrenme modelinin en değerli, en ayrıntılı, en uzun ve en eğlendirici aşaması olduğu söylenebilir. Öğrenenler, kavramları keşfedebilmek için birtakım etkinlikler yaparlar, var olan bilgilerinden yola çıkarak daha genel yargılara varmak, farklı sorular ile karşılaşmak, birtakım

çözüm yolları üretmek ve sorgulama gerektiren bir öğretim ortamı oluşturabilmek için etkinlikler yaparken iş birliğiyaparak çalışırlar. Öğrenenlerin en fazla aktif olabildikleri bu keşfetme aşamasında öğretmen, öğrencilere rehberlik ederek onların hataları veya eksikleriile karşılaştığında hemen düzeltmek yerine onlara hatalarını düzeltmeleri için fırsat verir.

Keşfetme aşamasında öğretmenin bir kavramı, sözcüğü veya kabiliyeti daha sonra yaşantısal olarak yaşamaua ve aktarabilmeye olanak vermesi amacıyla birtakım etkinlikler yapılır. Etkinlikleri her zaman öğretmen başlatır fakat sonrasında sadece öğrencilerine zaman ve imkân vererek etkinlikleri yönetir ve yönlendirir. Etkinliklerhem fiziksel hem de zihinsel tecrübeler sağlar. Aynı zamanda etkinlikler öğrenenlerin kendilerini ifade etmeleri için ortam sunar (Trowbridge vd., 2000).

5E öğrenme modelinde keşfetme aşaması süre olarak en fazla önem verilen aşama olmalıdır. Öğreten ve öğrenenler, bu aşamada özellikle öğretim süresini çok iyi planlamalı ve değerlendirmelidirler. Öğretmen, öğrencilerini birlikte çalışmak için teşvik edip, yapmış oldukları araştırmaları farklı durumlara çekmek için yönlendirici sorular sorup öğrencilerine yeterli zamanı sağlar. Öğretmen öğrencilerine doğruyu bulmaya yönelik sorular sorarak ipucu sağlar, aldığı cevaplara geri bildirim sunar ve öğrencilerin değişik düşünce ve fikirlerini görür ve onaylar. Öğrenciler ise; kendi ilgi alanlarına göre konuyu keşfedebilmek için sorgulayıp yeni tahminlerde bulunurlar ve arkadaşlarıyla fikir alışverişinde bulunarak tartışırlar. Öğrenciler, öğrenme sürecindeki aktiviteler sırasında birbirleri ile fikir paylaşımında bulunup farklı düşüncelerin oluşmasına olanak verirler. Bu sayede öğrenciler, kendilerinin ve arkadaşlarının farklı yeteneklerini de fark etmiş olurlar.

Açıklama (Explain) aşaması

5E öğrenme modelinin üçüncü aşaması açıklama (explain) aşamasıdır. Bu aşama öğretmenin giriş ve keşfetme aşamalarında ortaya çıkarılan ve öğrencilerin kısmen eksik ve yanlış olarak meydana gelen düşüncelerini doğrusu ile değiştirebilmelerine yardımcı olunan, öğretmenin ihtiyaç duyulan açıklamaları yaptığı aşamadır.

Öğretmen biçimsel bir şekilde başlıkları, tanımları ve birtakım bilimsel açıklamaları öğrencilere aktarır. Öğretmen olabilecek bazı yerlerde, öğrencilerin yaşantılarını ve tecrübelerini birleştirmelerine, birtakım sonuçlara varmalarına ve bu sonuçları ifade etmelerine, yeni kavramlar oluşturmalarına yardımcı eder (Özmen, 2004). Bunun için öğrencilere ulaştıkları düşünceler ile ilgili sorular sorulur, sınıf ortamında tartışmalar hazırlanır ve yürütülür, çeşitli sorular türetilir ve öğrenenlerin yeni tanımlar oluşturmalarına destek olunur. Öğretmen öğrencilerin oluşturduğu tanımlar ile ilgileribildirim sunar, eşdeğer tanımlar verir, sorular sorarak değerlendirmeler yapar. Öğretmenin gerekli açıklama ve düzeltmeleri yaptığı açıklama aşaması bu nedenle de 5E öğrenme modelinin en öğretmen merkezli evresidir. Öğretmen bu evrede isterse düz anlatımı tercih edip kullanabileceği gibi başka yöntem de kullanabilir. Çünkü bu aşama özellikle öğrencilerin oluşturdukları bilgilerindeki varsa eksikleri tamamlayarak, oluşan yanlışlıkları düzelterek sıradaki aşamaya geçilir (Hançer, 2005).

5E öğrenme modelinin muhtemelen en kısa aşaması açıklama aşamasıdır. Şöyle ki açıklama aşamasından sonra gelen diğer aşamalar öğrenenlerin bilgilerini tekraryapılandırımlarını, oluşturdukları şemalarını biraz daha genişletebilmelerini kapsamaktadır. Aynı zamanda bu aşamada açıklamayı yapan kişi olarak öğretmen olabileceği gibi kullanılacak herhangi bir teknolojik cihaz veya bir ders kitabı da olabilir (Trowbridge vd., 2000).

Açıklama aşaması aslında dersin "temel" sayılacak bölümüdür. Birtakım düşünürler ders anlatımını içerdiği için bu bölümü sıkıcı olarak düşünebilir ancak bu aşama derinleştirme aşamasıyla uyumlu bir biçimde kaynaştırılabilirse 5E öğrenme modelinin hedefine ulaşmak daha kolay olur. Bu aşama dersin öğretmen merkezli anlatıldığı, verilen emeğin sonucu ve sonuçların ortaya çıktığı aşamadır. Bu sebeple öğrenen açıklamayı dersin amaç ve hedeflerine bağlı kalarak çeşitli yollarla yapabilir (Carreno, 2004).

Derinleştirme (Elaborate) aşaması

5E öğrenme modelinin dördüncü aşaması derinleştirme (elaborate) aşamasıdır. Öğrenciler kazandıkları bilgileri ve değişik problem çözme bakış açılarını karşılaştıkları farklı olaylara ve problem durumlarına uyarlarlar. Bu aşamada öğrenen, var olan eski bilgileri ve 5E öğrenme sürecindeki etkin rolüyle

kazandığı yeni bilgileri farklı durumlara da nasıl aktarabileceğini bazı deneysel çalışmalarla keşfeder. Öğrenenlerin keşfettikleri bu düşünce ve bilgileri savunabilmeleri gerçekten öğrendiklerini açığa çıkarır (Balcı, 2009).

5E öğrenme modelinin derinleşme aşaması öğrenenlerin kazandıkları bilgi ve tanımları karşılaştıkları olaylara da aktararak olayları anlayıp anlamlandırdıkları aşamadır. Bu aşamada öğrenenlerin karşılaştıkları olayı nedenleri ile birlikte açıklamaları beklenmektedir. Bu yüzden 5E öğrenme modelinin en önemli aşamalarından birinin bu aşama olduğu söylenebilir (Sanal 2001).

Derinleştirme aşaması; öğrenme sürecinde kendi anlamlandırmaları ile geliştirdikleri tanımları olan öğrencileri, farklı tecrübeler yaşatabilmek için sürece katmak, bu zamana kadar elde ettikleri kavramları yeniden düşünüp kavramları daha doğru ve açık hale getirmeleri için önemlidir (Campbell, 2000). Öğrenciler bu sayede yeni deneyimlerle daha derinlemesine bir anlama yeteneği geliştirirler ve bir problem çözümlenirken kavramlara ilişkin alt kavramları da derinlemesine öğrenmiş olurlar.

Başka bir deyişle derinleştirme aşaması, öğrenenlere yeni oluşturdukları bilgi ve tanımlarını hayata geçirecekleri, karşılaştıkları problemlere çözüm üretebilecekleri, özgün kararlar alabilecekleri, yeni problemlerin ortaya çıkacağı bir aşamadır. Bu da ancak yeni bir araştırma aktivitesi ile ya da keşif aşamasında kullanılan etkinliklerin derinleştirilmesi şeklinde oluşur (Wilder ve Shuttleworth, 2005: 38). Başka bir ifadeyle, derinleştirme aşamasında öğrenenler açıklama aşamasının ardından yeni yaşantılarda da öğrendikleri bilgileri içselleştirerek kullanırlar.

Değerlendirme (Evaluate) aşaması

5E öğrenme modelinin beşinci ve son aşaması, değerlendirme (evaluate) aşamasıdır. Bu aşama öğrencilerin bütün süreçteki ortaya çıkarabildikleri tüm davranışlarının gözden geçirileceği, hâlâ varsa eksiklerinin bulunup tamamlanacağı, yanlış anlamlandırılan bilgilerin düzeltileceği son aşamadır.

Son aşama olan değerlendirme aşamasında öğrenenler süreç içinde kazandıkları bilgi ve becerilerini değerlendirerek bir sonuca varırlar. Öğretmen ve öğrenciler süreç boyunca yeni düşüncelere ulaşırken kullandıkları zihinsel

süreçleri kontrol ettikçe değerlendirmeye devam edilmiş olunur(Sanal, 2009). 5E öğrenme modelinin diğer aşamalarında da değerlendirme vardır, ancak bu aşamada öğrenenlerin öğrendikleri resmi bir şekilde değerlendirilir. Aynı zamanda öğrenenler kendilerinin anlamlandırılarak ortaya çıkarttıkları kavramlar ve bilgiler hususunda motive edilir.

Değerlendirme aşaması, öğrenenlerin düşünce tarz ya da davranışlarını değiştirdikleri aşamadır. Genellikle, öğreten problem ile karşılaşan öğrenenleri takip eder ve onlara birtakım açık uçlu sorular yönlendirir. Bu sayede bu aşama öğrenenlerin yeni tanım ve becerileri kavramada, kendi gelişimlerini değerlendirebildikleri aşama olur. Dersin başından itibaren çeşitli aşamalarda resmi olmayan değerlendirmeler yapılabilir ancak öğretmen derinleştirme aşamasının bitiminden sonra resmi değerlendirmeler yapılabilir. Öğretmen ve öğrenciler süreç boyunca yeni düşüncelere ulaşırken kullandıkları zihinsel süreçleri kontrol ettikçe değerlendirmeye devam edilmiş olunur (Bybee vd., 2006).

Değerlendirme aşaması öğrenenlerin kendi anlama düzeylerini değerlendirip ölçebilmeleri açısından da önemli bir aşamadır. Öğrenenler bu aşama sonunda kendi becerilerini ve anlama düzeylerini görmüş olurlar, kendi oluşturdukları açıklamaların yeterliliğini sorgularlar. Aynı zamanda bu aşama ile öğretmenler için de öğrenenlerin gösterdikleri gelişimi değerlendirmeleri, öğretim amaçlarına ulaşıp ulaşılmadığını göstermek açısından da önemlidir (Trowbridge vd., 2000).

Ayrıca 5E öğrenme modelinde bu aşama öğretmenin değerlendirmesi dışında öğrencinin değerlendirmesini de kapsar. Öğrencilerin dil bilgisi ile ilgili bir kavramı doğru bir şekilde kazanıp kazanmadığını ve uygulamada bunu aktarıp aktaramadığını görmek açısından son derece önemli bir aşamadır. Bu aşama sonucunda ders işlenişinin ve programın ne kadar işe yaradığına ve öğrenci üzerinde etkili olduğuna karar vermek açısından da bilgi vericidir.

5E Öğrenme modelinde öğrenci ve öğretmen özellikleri

5E öğrenme modeli yapılandırmacı yaklaşım modellerinden biri olduğu için aktif olan öğrenciler; yol gösterici olan öğretmenler olmuştur. Özellikle öğretmen aşamaların tümünde mevcut yöntemlerde olduğu gibi öğrenenlere ne yapmaları gerektiğini veya nasıl çalışacaklarını anlatan kişi olmaktansa, hedeflenen kavram

veya kavramları öğrenmeleri ve anlamalarında onları yönlendirerek onlara kılavuz olan kişidir (Yılmaz ve Çavaş, 2006). 5E öğrenme modelinin uygulanışında aşama aşama ders işlerken öğretmenin yapması gerekenler Tablo 1’de şu şekilde özetlenmiştir.

Tablo 1

5 E Öğrenme Modeline Göre Ders İşlenirken Öğretmenin Yapması Gerekenler

Aşamalar	Öğretmenin Yapması Gerekenler
Girme	Öğretmen öğretim sürecine başlarken öğrencilerinin hazırbulunuşluk seviyelerini belirlemek için düzgün sorular sorar ve öğrencilerin derse ilgisini çekebilmek için merak duygularını arttırmaya çalışır.
Keşfetme	Öğrencilerini gözlemleyerek onlara yön gösterir. Bu sayede öğrencilerin iş birliği içinde tartışmalarına, birbirlerinden etkileşmelerine, paylaşımda bulunarak yeni bilgilere ulaşmalarını sağlamak için onları destekler.
Açıklama	Keşfettikleri yeni durumları kendi cümleleri ile açıklamayı öğrencilere güven verir. Gerektiğinde öğretmen de açıklamalara destek verir. Açıklamaları yaparken öğrencilerin deneyimlerinden de yararlanır.
Derinleştirme	Öğrencilerin birtakım sorular sorularak ürettikleri yeni bilgileri sorgulamalarına destek olunur. Ayrıca, kazanılan bilgilerin karşılaştıkları yaşantılarda da uygulanmasını bekleyerek derinlemesine öğrenmenin gerçekleşmesi sağlanır.
Değerlendirme	Öğretim süreci boyunca elde edilen bilgi ve becerilerin öğrencideki davranış ve düşünceleri nasıl değiştirdiğini anlamaya dönük sonuçta varmalarını sağlar. Öğrencilerin hem kendilerini hem de süreç içindeki etkinliklerini değerlendirmeleri beklenir.

Kaynak: Özsevgeç, 2006.

Bununla birlikte öğrencilere düşen sorumluluklar ve katkı payı da geleneksel yöntemlere göre değişmiştir. Genel anlamada yapılandırmacı yaklaşımda, özel olarak da 5 E modelinde öğrenci şu niteliklere sahiptir (İşman vd., 2002; Erdem ve Demirel, 2002; Saka, 2006; Aydın, 2007; Hiçcan, 2008; Çakıcı, 2008; Doğanay ve Tok, 2008; Ergin, Kanlı ve Ünsal, 2008; Akbulut ve Akdeniz, 2008).

- Anlama ve öğrenme konusunda aktif bir araştırma içerisinde olur ve ön bilgilerini yeni kavramları öğrenme ve anlamlandırmada kullanır.

- Bilgiyi araştırıp keşfederek, yorumlayarak, çevre ile iletişim kurarak; ezberlemek yerine sorgulayıcı bir nitelikte yapılandırmaya çalışır.
- Yeni bir konuyu öğrenmeye başlarken eski bilgilerini kontrol eder, yeni bilgileriyle eski bilgileri arasında ilişkiler kurmaya çalışır.
- Öğrenme sürecinde arkadaşları ve öğretmeni ile etkili bir iletişim içindedir.
- Yeni öğrendiği kavramları ve kazandığı becerileri farklı durumlarda kullanmaya çalışır.
- Somut deneyimlerden yola çıkarak soyut teori ve kavramları yapılandırmaya ve genellemeler yapmaya çalışır.
- Öğrenme süreci ile öğrenme içeriğini eş zamanlı biçimde kazanır.

5E Öğrenme modelinin üstün yönleri

Yapılandırmacı kuramın sınıf içindeki uygulamalarından biri olan 5E öğrenme modelinin hem yapılandırmacı anlayışa göre hem de kendi iç aşamalarına göre bakıldığında birçok üstün yönü vardır.

Adını da aldığı 5 aşamasında uygulanan ve farklı amaçlara sahip olunan 5E öğrenme modelinde değerlendirmenin devamlı olması mükemmel bir örnektir. 5E öğrenme modelinde değerlendirme her aşamada muhakkak vardır ancak değerlendirmenin yapılaş şekli ve amacı her aşamada farklılık gösterir. Bütün aşamalarındaki değerlendirmenin amacı ve tipi Tablo 2' de gösterilmektedir (Kabapınar vd., 2003).

Tablo 2

5E Modelinde Her Bir Aşamadaki Değerlendirmenin Amacı ve Tipi

Aşamalar	Değerlendirmenin Amacı	Değerlendirmenin Tipi
Giriş-Katılım	Önceki bilgileri ortaya çıkarmak ve yanlış olanları belirlemek	Görüşme, grup tartışması, günlükler tutma biçimlerinde gerçekleşebilir.
Keşif	Öğrenenlerin bireysel ve grup biçiminde nasıl çalıştıklarını görmek ve problem çözüme ile ilgili yaklaşımlarını ortaya koymak.	Öğrenci gözlemi, derinleştirici sorular sorma, günlükler tutma biçimlerinde gerçekleşebilir.
Açıklama	Kavramsal anlayışı değerlendirmek.	Formal testler, kavram haritaları, tartışmalar, görüşmeler ve yazılı denemeler biçimlerinde gerçekleşebilir.
Genişletme- Derinleştirme	Kavramsal anlayışın karşılaşılan yaşantılarda uygulanışını değerlendirmek.	Laboratuarda uygulamalı çalışmalar ve yeni problemler çözüme biçimlerinde gerçekleşebilir.
Değerlendirme	Öğretimin etkililiğine karar vermek.	Öğretim programının hedef ve amaçlarına ulaşip ulaşmadığını belirlemek için hazırlanmış formal değerlendirme biçimlerinde gerçekleşebilir.

Kaynak: Kabapınar vd., 2003.

Genel anlamda 5E öğrenme modeli incelendiğinde üstün yönleri şöyle sıralanabilir (Galloway, Rogers, Armstrong & Leo 1998; Skamp, 1998; Boddy, Watson & Aubusson, 2003; Duman, 2004; Demircioğlu, Özmen, Demircioğlu, 2004; Kılavuz, 2005; Aydın ve Durmuş, 2006; Taşdelen vd., 2006; Ergin, 2006; Saka, 2006; Gömleksiz ve Bulut, 2007; Atılboz, 2007).

- Modelimizdeki en can alıcı husus öğrencilere kendilerine güven hissi vererek süreçte aktif rol üstlenip yeni öğrenmelerine uygun ortamların oluşturulmasıdır.
- Yapılandırmacı yaklaşımın sınıf ortamına uygulaması ile yürütülen derslerde öğrencilerin hem başarıları artmış hem de önbilgilerindeki yanlışları düzeltmeleri sağlanmıştır.
- Yapararak yaşayarak öğrenmeyi esas alan 5 E öğrenme modelinde keşfetme aşamasında birey aktif katılım sağlayacak, zihninde yeni kavramlara ulaşacaktır.
- 5E öğrenme modeli hem öğretmenin hem de öğrencinin araştırıp öğrenmesini, zihninin canlı kalmasını sağlamaktadır. Yenilikleri takip eden öğretmen ve öğrenci bilimsel bilgiye ulaşmada daha başarılı

olacaktır.

- Her aşama özellikle de keşfetme aşaması sadece deneysel etkinlikleri içermemekte, bilgisayar destekli öğretim, drama, tartışma, rol oynama, simülasyon, çalışma yaprakları uygulama, bulmaca çözme, örnek olay analizi yapma, sorgulamaya dayalı öğrenme gibi birçok yöntem ve tekniğin de kullanılabilceği bir aşamadır, bu nedenle sadece fizik, kimya, biyoloji gibi fen ve teknoloji derslerinde değil, tarih, türkçe, matematik gibi farklı disiplinlerde de kullanılabilen bir öğrenme modelidir.
- 5E öğrenme modelinin aşamaları farklı bilişsel düzeylere göre geliştirilebilir. İlköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim seviyesinde öğrencilere uygulanabilir.
- Dersin içeriğinin gündelik hayattan örnekler ile hazırlanması, hedeflenen bilgi ve beceriler 5E öğrenme aşamaları ile kazanılmasını kolaylaştırır. Öğrenci bilimsel düşünme ve problem çözme becerisini kazanacak bu becerisini gündelik hayatında kullanmayı da öğrenecektir.
- 5E öğrenme modelinin her aşamasında farklı bir zihinsel süreç yaşanmaktadır ve farklı zihinsel düzeylerdeki öğrencilerin aynı konuyu öğrenmeleri; zihinlerinde anlamlandırmaları için bireysel farklılıkların dikkate alındığı etkinlikler gerçekleştirilmektedir.
- 5E öğrenme modeli sadece akademik başarıyı arttırmakla ve kavram yanlışlarını gidermekle kalmaz, öğrencinin derse, öğrenmeye karşı tutumunu, eleştirel düşünme, ileri düzeyde düşünme, problem çözme becerilerini ve birçok kazanımın da beceriye dönüştürülmesini sağlar.

5E Öğrenme modelinin sınırlılıkları

5E öğrenme modeli yapılandırmacı yaklaşımın sınıf ortamında uygulamalarından olup birçok üstün yanları bulunmasına rağmen bazı durumlarda sınırlılıklarının olduğuna da değinilmektedir (Saka ve Akdeniz, 2006; Şahin, 2007; Bozdoğan ve Altunçekiç, 2007; Özsevgeç, Çepni ve Bayri, 2007). Bu sınırlılıklar:

- Öğretmenler derse yeterince planlı ve hazırlıklı gelmedikleri durumda girme ve derinleştirme aşamalarını gündelik hayatla ilişkilendirmede

sıkıntı yaşarlar. Bu durumda öğrencilerin ön bilgilerini ve fikirlerini ortaya çıkarmada zorlanabilirler.

- Açıklama basamağında öğrencilerin kavramları açıklaması üzerine anında yapılamayan düzeltmeler ve yüzeysel bilgiler kavram yanlışlarına sebep olabilir. Öğrenci konuyu zihninde yapılandırırken öğretmenin organize edici rehberliği çok önemlidir. Aksi durumda öğrencilerin söylediği farklı farklı açıklamalar konuyu dağıtabilir. Zamanı düzenli kullanmak ve aşamaların tamamını sınıf ortamında gerçekleştirmek gerektiğinden kalabalık sınıflarda uygulanması durumunda bazı güçlüklerle karşılaşılacaktır.
- Ders öğretmenin değerlendirme kısmında kullanılan alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerine hâkim olması ve yapılan ölçmelerin değerlendirmelerinin sınıf ortamında yapılıp konunun anlaşılma düzeyinin belirlenmesi gerekmektedir. Girme aşamasından keşfetme aşamasına geçiş en çok zorlanılan kısımdır. Keşfetme aşamasında gerçekleştirilecek etkinlikler önceden denenmiş ve materyalleri hazır bir şekilde grupların sıralarına dağıtılmış olmalıdır.
- 5E öğrenme modeli uygulanırken ilk aşamalarda tartışma ortamı oluşur, öğrenciler heyecanlıdır, fikirlerini test ederler, aktivite sırasında ortaya çıkan sorulara cevap verebilmek için düşüncelerini tekrar test ederler. Bu aktivitelerin yarattığı heyecandan dolayı veya öğrencilerin kendi sorularını hemen yanıtlama isteklerinden dolayı uygulamanın hangi aşamada yapıldığının unutulmaması gerekir.
- Grup çalışması yapılan aşamalarda sınıfta gürültü fazla olacaktır ve bu da öğretmene sınıf yönetimi konusunda sıkıntı yaşatabilir.

İlgili Araştırmalar

Bu başlıkta 5E öğrenme modeli ve dil bilgisi öğretimi ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

5E öğrenme modelinin ve dil bilgisi öğretiminin birlikte değerlendirildiği “5E Yapılandırmacı Öğretim Modelinin Dil Bilgisi Öğretiminde Kullanımı” adlı makale çalışması Özdemir ve Balkan (2017) tarafından ele alınmıştır. Makale

sonucunda farklı alanlardaki etkililiği kanıtlanmış olan modelin Türkçe derslerinde öğrencinin kavram oluşturma ve geliştirmesi, dil becerilerinin etkin kullanılmasına olanak sağlaması, derslere yönelik olumlu tutum oluşturulması, düşünme becerilerini desteklemesi dolayısıyla akademik başarıyı artırması bakımından etkili sonuçlar sunacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Benzer şekilde Bayram ve Kılıç (2017), “5E Modelinin 6. Sınıf Dil Bilgisi Öğretiminde Başarıya ve Kalıcılığa Etkisi” adlı makale Bayram’ın doktora tezinden alınarak hazırlanmıştır. Bu çalışma, dil bilgisi öğretiminde öğrencinin etkin bir öğrenme gerçekleştirmesini amaçlayan bu çalışmada özellikle fen alanında denenen ve başarılı sonuçlar görülen 5E öğretim modelinin dil bilgisi öğretiminde öğrencilerin akademik başarıları ve kazandıkları bilgilerin kalıcılığına etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu amaçla yapılan birtakım istatistiksel çalışmalar sonucunda, 5E öğrenme modeliyle dil bilgisi öğretiminin yapıldığı deney grubu öğrencilerinin akademik başarı ve kalıcılık testi puan ortalamaları, kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık göstermiştir.

5E öğrenme modelinin ve dil bilgisi öğretiminin birlikte ele alındığı başka bir çalışmaya rastlanmadığından ayrı ayrı incelemeler yapılmıştır.

5E Öğrenme modeli ile ilgili araştırmalar

5E öğrenme modeli ile ilgili olarak temelde fen öğretimi olmak üzere bazı diğer ders alanlarında yapılan çalışmalar fazla sayıda olduğu için bir kısmına değinilmiş ve açıklanmaya çalışılmıştır.

Evans (2004), “Learning With Inquiring Minds” adlı çalışmasında, bir ünitenin tam bir başarı ile tamamlanmasını sağlamanın hedef olması gerektiğinin ve bunun için de öğrencileri aktif olarak katılımlarını ve öğrenmeleri için sorumluluk almaları gerektiğini belirtmiştir. Bu sayede yapılan çalışmadan zevk alacaklarını ve sürekli soru sorarak, üzerinde düşünerek deneyler yapıklarını açıklamıştır. Ders sürecinde bütün öğrenciler ile tek tek ilgilenilemeyeceği ve bireysel olarak dikkat çekmenin mümkün olamayacağı düşüncesinden yola çıkarak, tam tersine programdaki konuda hangi becerininveya olayın öğrenenin ilgisini çekebileceği konusuna dikkat etmiştir. 5E öğrenme modeline göre hazırlanan unite etkinliklerinin örnekleme uygulanması ile öğrencilerin nasıl motive edileceği, meraklarının nasıl arttırılacağına yönelik soruların cevabı tespit

edilmiştir. Ayrıca 5E öğrenme modeline göre hazırlanan unite etkinliklerinin uygulanması sırasında tam bir başarıya ulaşıldığı görülmüştür. Çalışma sonunda 5E öğrenme modelinin verimli uygulanabilmesi için öğretmenlerin hazırlık aşamasına daha fazla zaman ayırarak iyi hazırlanmaları önerisinde bulunmuştur. Bunun öğretmenler için daha fazla iş yükü olacağı ancak daha değerli olacağını belirtmiştir.

Sağlam (2005), “Ses Ve Işık Ünitesi Konusunda 5E Modeline Uygun Rehber Materyal Geliştirilmesi ve Etkililiğinin Araştırılması” adlı çalışmada verilere ulaşmak için “Ses ve Işık Ünitesi Başarı Testi”, “Fen Bilgisi Tutum Ölçeği”, 5E öğretim modeline uygun hazırlanan “Yapısalcı Öğrenme Ortamlarının Değerlendirme Anketi”, “Öğrenci Gözlem Formu”, “Sınıf İçi Öğrenci Gözlem Kayıtları”, “Öğretmen Ve Öğrenci Mülakatları”nı kullanmıştır. Çalışma sonunda 5E modelinin uygulandığı grupta başarı ile tutumların diğer gruba oranla anlamlı şekilde arttığını belirlemiştir. Deney grubunda eğitim veren öğretmene uygulama ve yapısalcı yaklaşım ile ilgili yeterli seviyede eğitimin verilememesi, öğrencilerden alınması beklenen yorum ve düşüncelerin öğretmen tarafından ortaya atılması, bütün öğrenci gruplarına yeterli sayıda araç-gereç sağlanamaması, bazı etkinliklerde özellikle derinleştirme basamağında yeteri kadar süre verilmemesinin uygulamadan elde edilen sonuçları olumsuz etkilediğini belirlemiştir. Çalışmanın bitiminde öncelikle ders kitaplarının öğrencilerin dikkatini çeken ve motive eden özellikte hazırlanması, öğretmenlerin gerekli ve yeterli seviyede bilgilendirilmesi, öğrenci tanımadoksyalarından yeterli seviyede incelenmesi, hazırlanan etkinliklerde öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerine yönelik oluşturulması ve programın konu veya kavramlarına yönelik yönlendirici materyaller geliştirilmesi önerisinde bulunmuştur.

Saka (2006), “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Genetik Konusundaki Kavram Yanılgılarının Giderilmesinde 5 E Modelinin Etkisi” isimli çalışmada “Biyoloji V - Genetik” dersinde öğretmen adaylarının öğretim öncesi düşünce biçimlerini belirlemek; belirlenen düşünce biçimleri ele alınarak geliştirilen ve uygulanan yapılandırmacı öğrenme kuramının 5 E modeline uygun etkinliklerin öğrencilerin kavramsal anlamalarına ve kavramsal değişimlerine olan katkıları incelemiştir. Yapılan uygulama sonunda elde edilen veriler değerlendirilmiş ve ön testlerden sonra uygulama sonrası deney grubunda kavram yanılgılarının

neredeyse tamamının giderildiğini kontrol grubunda kısmen de olsa varlığını devam ettirdiğini belirlemiştir.

Ergin, Kanlı ve Tan (2007), “Fizik Eğitiminde 5E Modeli'nin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisinin İncelenmesi” isimli çalışmalarında, İki Boyutta Atış Hareketi (Yatay ve Eğik Atış Hareketi) konusunda 5E öğretim modeli kullanılarak uygulanan ders ile öğrencilerin konuyu öğrenmelerindeki etkisini araştırmışlar ve sonuçlar elde ederek çeşitli önerilerde bulunmuşlardır. Araştırmalarında belirledikleri konuları kapsayan çoktan seçmeli başarı testleri kullanmışlardır. Uygulamanın sonucunda elde edilen veriler analiz edildiğinde 5E öğrenme modelinin kullanılarak işlenen derslerde deney grubu öğrencilerinin, mevcut öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerine oranla daha yüksek başarı gösterdikleri sonucuna varmışlardır.

Orgill ve Thomas (2007), “Analogies and the 5E Model” adlı çalışmalarında, bir öğretmenin, zor veya soyut bir kavram için benzeşimler kullanarak daha kolay anlaşılmasının sağlanacağını açıklamışlardır. Derslerde günlük deneyimlerimizden bir şeyler ile ilişkilendirip açıklamanın anlamak için daha kolay olan soyut veya zorlu kavramların anlaşılmasının daha verimli geçeceğini belirtmişlerdir. Analojilerin 5E eğitim modelinin her aşamasında faydalı öğretim araçları olduğunu açıklamışlardır. 5E öğrenme modelinin her aşamasında örnek olaylar göstererek açıklamaya çalışmışlar, öğretene ve öğrenenlerin bütün aşamalarda neler yapabilecekleri ile ilgili örnekler vermişlerdir.

Ziyafet (2008), “Fen ve Teknoloji Dersinde Periyodik Çizelgenin Öğretiminde 5E Modelinin Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi” isimli tez çalışmasında örneklem olarak Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 30 Eylül Yatılı İlköğretim Bölge Okulu'nda öğrenim gören 45 tane ilköğretim yedinci sınıf öğrencisini seçmiştir. Çalışmasını 2007-2008 eğitim öğretim yılının ilk döneminde yapmıştır. Kontrol grubu ile işlenen derslerde geleneksel öğretim metodu kullanırken, deney grubunda ise yapılandırıcı öğretime dayalı 5E öğrenme metodu uygulanmıştır. Her iki grupta da periyodik cetvel ile ilgili hazırlanan benzer etkinlikler yapılmıştır. Araştırmanın elde edilen bulgularını test etmek için t-testi ve ANCOVA analizi yapmıştır. Analizden elde ettikleri sonuçlar ile 5E öğrenme şekliyle eğitim alan öğrenenlerin başarıları ile geleneksel öğretim

metoduyla eğitim verilen öğrenenlerin başarı seviyeleri arasında 5E öğrenme metodu lehine anlamlı bir farkın olduğunu bulmuştur.

Sevinç (2008), “5E Öğretim Modelinin Organik Kimya laboratuvarı Dersinde Uygulanmasının Öğrencilerin Kavramsal Anlamalarına, Bilimsel Süreç Becerilerinin Gelişimine ve Organik Kimya Laboratuvarı Dersine Karşı Tutumlarına Etkisi” isimli çalışmasını Kimya Eğitimi Anabilim Dalında okuyan 30 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Bu araştırmada “5E öğrenme modeli” ile “doğrulama türü laboratuvar yaklaşımı” etkisini karşılaştırılarak incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, 5E öğrenme modeliyle öğrenenlerin bilimsel bilgiyi öğrenme sürecinin gelişimine ve olumlu tutum geliştirmelerine daha çok katkı sağladığını belirlemiştir.

Karacak Deren (2008), “İlköğretim 8. Sınıf Genetik Ünitesinin 5e Modeline Göre Tasarlanan Multimedya Destekli Öğretimin Öğrencilerin Erişi ve Tutumlarına Etkisi” isimli çalışmada, deneysel yöntem benimseyerek incelemeler yapmıştır. Bu çalışmada uygulamada kullanılması için 8. sınıf Fen ve Teknoloji Dersi müfredatında bulunan genetik bölümündeki konuları tercih etmiştir. Araştırmasında ortaya çıkan verileri birleştirmek için, ön test ve son test olarak; bulmaca, yapılandırılmış grid, eşleştirme, boşluk doldurma ve açık uçlu sorulardan oluşan başarı testleri, Fen ve Teknolojiye yönelik tutum ölçeği kullanmıştır. Bunun yanında öğrencilere açık uçlu sorular sorarak alınan görüşler sayesinde öğrencilerin Fen ve Teknoloji dersinde teknolojik araç kullanımı ile ilgili tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Var olan veri toplama araçları ile ortaya çıkan bulgular sonucunda, multimedya destekli öğretimin öğrenen başarısını arttırmaya, Fen ve Teknoloji dersine yönelik tutumlarına pozitif katkısının olduğu sonucuna varmıştır.

Altınay (2009), “5E Modeline Dayalı Öğretim Yönteminin Öğrencilerin Genetikle İlgili Dna, Gen ve Kromozom Kavramlarını Öğrenmelerine Etkisi” isimli tez çalışmada, örneklem olarak bir devlet okulunda bulunan iki ayrı sınıftaki toplam 84 sekizinci sınıf öğrencisi seçilmiştir. Sınıflardan biri kontrol grubu olarak diğeri ise deney grubu olarak belirlenmiştir. Kontrol grubunda belirlenen genetik konular mevcut öğretim yöntemlerine göre işlenirken, deney grubunda 5E öğrenme modeline dayalı öğretim ile işlenmiştir. Genetik Başarı Testi ve Gen, DNA ve Kromozom Kavram Testi hem kontrol hem de deney

grubundaki öğrencilere öntest ve sontest olarak uygulamıştır. Veri analizinde bağımsız örneklem ve bağımlı örneklem için t-testi kullanmıştır. Bağımsız örneklem için t-testi sonuçlarına göre, uygulama öncesi kontrol ve deney gruplarının Genetik Başarı Testi öntest sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulamamıştır. Ancak, bağımlı örneklem için t-testi sonuçlarına göre, uygulama sonrası iki grubun Genetik Başarı Testi sontest sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulmuştur. Bu fark, deney grubu öğrencilerinde daha fazla olmuştur. Buna göre, 5E öğretim modeline dayalı öğretim yönteminin öğrencilerin genetik konular ile ilgili başarılarını arttırmada etkili olduğu görülmüştür.

Tiryaki (2009), “Yapılandırmacı Yaklaşım Dayalı 5E Öğrenme Modeli ve İşbirlikli Öğrenme Yönteminin 8. Sınıf “Ses” Ünitesinin İşlenmesinde Başarıya ve Tutuma Etkisinin Araştırılması” isimli çalışmada ilköğretim 8. sınıf Fen ve Teknoloji dersinde programda yer alan ses konusunun anlaşılıp öğretilmesinde, yapılandırmacı yaklaşıma dayanan 5E öğrenme modeli ile işbirlikli öğrenme yöntemi uygulanmış deney grubu ile mevcut öğretim yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubu arasında akademik başarı ve derse karşı tutumlar arasında anlamlı bir fark olup oluşmadığını incelemiştir. Her iki gruba da öntest ve sontest olarak Fen ve Teknoloji Başarı Testi, Fen ve Teknoloji Tutum Ölçeğini ölçme aracı olarak kullanmış, elde edilen verileri SPSS paket program ile değerlendirmiştir. Araştırmada sonuç olarak; pozitif ders arttırımı açısından 5E öğrenme modeli ile işbirlikli öğrenme yöntemi arasında anlamlı bir farklılık olmadığını görmüştür. Fakat 5E öğrenme modeli ve işbirlikli öğrenme yöntemi ile mevcut öğretim yöntemi arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varmıştır.

Aydın ve Yılmaz’ın (2010) yaptığı çalışmada ise yine 8. sınıf öğrencileriyle Asitler-Bazlar konusu geleneksel ve 5E yöntemleri kullanılarak hangi yöntemin daha etkili olduğuna bakmışlardır. Bunun yanında tutum ve cinsiyetin başarıdaki etkisini de araştırmışlardır. Araştırma sonunda ön-son testler arasındaki farklar ışığında 5E öğrenme modelinin olumlu tutum sağladığı ve başarıyı artırdığı sonucuna ulaşmışlardır.

Açıslı (2014) yaptığı çalışmada Genel Fizik Laboratuvarı I (Mekanik) uygulamalarında öğrenci kazanımlarına etkisini özellikle 5E öğrenme modeli için hazırlanan materyallerde incelenmesi amaçlanmıştır. Açıslı’nın çalışmasında, ön

test son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Çalışmalarında deney grubunda yapılandırmacı öğrenme kuramına dayalı 5E öğrenme modeli ile kontrol grubunda ise mevcut yöntemlerden olan doğrulama laboratuvar yaklaşımı kullanmıştır. Uygulamanın öncesi ve sonrasında, veri toplama aracı olarak mekanik konuları başarı testive bilimsel süreç beceri testi hem deney hem de kontrol grubu öğrencilerine eğitim öğretim sürecinin başında ve sonunda ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Uygulanmış iki test sonucunda oluşan ön test ve son test verileri SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler değerlendirilerek 5E öğrenme modeli uygulamaları sonucunda öğrencilerin akademik başarılarına ve bilimsel süreç becerilerinin gelişimine anlamlı bir katkı sağladığı görülmüştür.

Şahin (2016), “Drama Tekniği İle Zenginleştirilmiş 5e Öğretim Modelinin Öğrenci Başarı ve Tutumlarına Yönelik Etkileri: Maddenin Tanecikli Yapısı ve Karışımlar” adlı tez çalışmasının amacını, ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin Fen ve Teknoloji dersinde “maddenin tanecikli yapısı ve karışımlar” konusunun öğretiminde 5E öğretim modelinin özellikle derinleştirme aşamasında drama tekniğiyle hazırlanan sürecin öğrencilerin başarılarına ve Fen ve Teknoloji dersine yönelik tutumlarına etkisinin belirlenmesi ve bu konuda oluşan görüşlerinde ortaya çıkan değişikliklerin bulunması olarak belirlemiştir. Araştırmasında örneklem grubu olarak 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Ordu ilinin Ünye ilçesinde bulunan ortaokul 7. sınıfta öğrenim gören 40 öğrenci oluşturmuştur. Konular, kontrol grubuna Milli Eğitim Bakanlığı'nın kılavuz kitabının belirttiği şekilde 5E öğretim yöntemi ile işlemiş, deney grubunda ise 5E öğretim yönteminin derinleştirme basamağı drama tekniği ile desteklenerek işlemiştir. Araştırmasında nicel veriler elde etmek için Başarı Testi ve Fen ve Teknoloji Tutum Ölçeği; nitel veriler elde etmek için ise yarı yapılandırılmış mülakatlar kullanılmıştır. Bu testler sonucunda toplanan veriler SPSS (Statistical Package for Social Science) 16 programı ile analiz edilmiştir. Yapılan çalışma sonunda drama tekniği ile geliştirilen öğretimin yapıldığı deney grubu ile kılavuz kitaba bağlı 5E öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubunun Fen ve Teknoloji dersindeki başarıları ve Fen ve Teknoloji dersine yönelik tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Mülakat ile elde edilen bilgiler sonucunda ise soyut kavramların öğretiminde drama tekniğinin verimli olduğunu

belirlemiştir.

Dil bilgisi öğretimi ile ilgili araştırmalar

Kırmızı (2000), “Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Bu Sorunların Öğretmen Performansına Etkileri” isimli yüksek lisans tez çalışmasında öğretmenlerden alınan görüşler doğrultusunda Türkçe dersinin öğretiminde ortaya çıkan sorunları incelemiştir. Dil bilgisi konularının bilgi ile değil beceri ile kavranması gerekirken, dil bilgisini oluşturan kuralların uygulama yapılmadan ezberletilme temelinde kazandırılmaya imkân veren çalışmasında, ilköğretimde görev yapan öğretmenler üzerinde anket uygulaması yapılarak veriler elde edilmiştir.

Erdem (2007), “İlköğretim Ortaokul Düzeyinde Dil Bilgisi Öğretiminde Yaşanan Sorunlar Üzerine Bir Araştırma” isimli tezinde muallim görüşlerini alıp bunlardan hareketle dil bilgisi öğretimin sorunlarını ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini belirlemeye çalışmıştır. Öğretmen görüşlerini tespit etmek amacıyla iki bölümden oluşan anket formu 257 öğretmene ulaşılarak yapılmıştır.

Akkaya (2011), “Karikatürlerle Dil Bilgisi Öğretimi” isimli doktora tezinde Türkçe dersinde dil bilgisi öğretme konusunda karikatür kullanımının akademik başarıyı arttırmaya, derse karşı tutumu değiştirmeye ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığını etkisini incelemiştir. Tezinin amacına uygun bir şekilde 6. sınıf dil bilgisi kazanımlarından olan “Kelimenin yapısıyla ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve bunları uygulama” kazanımına ile ilişkili var olan eski bilgilerini hatırlatan karikatür ve kavram karikatürlerini hazırlayarak öğrenciler ile uygulamalar yapmıştır. Araştırmasının sonucu olarak, karikatür destekli öğretimin dil bilgisi öğretiminde ortaya çıkan kavram yanlışları ile ilgili düzeltmelerde, akademik başarının ve derse karşı tutumun olumlu yönde artmasında etkili olduğuna ulaşmıştır.

Güneş (2013), “Yapılandırıcı Yaklaşımla Dil Bilgisi Öğretimi” adlı çalışmasında dil bilgisi öğretiminde yeni dil bilgisi, beceri ve etkinlik yaklaşımı, tümevarım modeli ve sezdirme yöntemi kullanılmıştır. Sezdirme yöntemi kullanarak dilde var olan soyut kuralları ezber ile öğretmeye değil, öğrenenin dil ve zihinsel becerilerini arttırmaya daha fazla önem vermiştir. Öğrenenlerin dilin kurallarını birtakım bilimsel bilgiler gibi farklı deneysel aktivitelerle bularak

öğrenmeleri amaçlanmıştır. Sezdirme yöntemi ile yapılan dil bilgisi öğretimi, sunuş yolu, olay gözlemi, kuralların ve hipotezlerin oluşumu, alıştırmalar yapma ve uygulama ile başka olaylara aktarma şeklinde altı bölümde gerçekleştirilmiştir. Bu süreç boyunca öğrenenlere ilk olarak açıklamalar yapılmış, sonrasında dilde gerçekleşen değişimler gözlenmiş, gözlemlerden hipotezler da kuralları oluşturulmuş, birtakım sınıflandırmalar yapılmış, öğrenilen bilgiler farklı uygulamalarla geliştirilmiş, zihinde yapılandırıp farklı yaşantılara aktarılmıştır.

Tanımlar

Eğitim: İnsanların toplum yaşayışında yerlerini almaları için ihtiyaç olan bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye. (TDK, 2018)

Öğretim: Öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri ortaya koyma, gereçleri sağlama ve kılavuzluk etme işi. (TDK, 2018)

Dil Bilgisi: Dil bilgisi, bir dilin sesleri, sözcük türleri, bunların yapıları, cümle olarak dizilmeleri ve cümle içindeki görevleri, çekimleriyle ilgili kuralları inceleyen bir bilim dalıdır (Göğüş, 1978: 337).

Dil Bilgisi Öğretimi: Dil bilgisi öğretimi, bir dilin kurallarını öğreten bilim dalıdır. Dil bilgisi öğretimi sesin oluşumundan kelimelerin yapısına, kelimelerin yapım ve çekim kurallarına kadar dilin bütün kurallarını öğretmeyi hedefleyen bir bilim dalıdır (Kahraman, 2004: 88).

Oluş Fiili: Öznenin hiçbir etkisi olmadan kendiliğinden oluşan fiillerdir.

Durum Fiili: Nesne alamayan fiillerdir.

İş-Kılış Fiilleri: Nesne alabilen fiillerdir.

Zarf : Fiilleri, sıfatları ve kendisi gibi zarfları niteleyen kelimelere zarf denir.

Basit Fiil: Kök halinde veya sadece çekim eki alan fiillerdir.

Türemiş Fiiller: Yapım eki almış fiillerdir.

Birleşik Fiiller: En az iki kelimededen oluşan fiillerdir.

Ek fiil: İsim soylu kelimelere gelerek onları yüklem haline getiren ve çekimli fiillere gelerek birleşik çekimli fiil yapan fiillerdir.

Çekimli Fiil: Kip eki alan fiillerdir.

Problem Durumu

Günümüz yüzyılı bilginin ön planda olması ve bilginin insanlarda çok büyük farklar oluşturduğunun keşfedilmesi ile eğitimin ne derece önemli olduğu bir kez daha ortaya çıkmıştır. Yaşadığımız çağın değişimlerine uyum sağlayabilmek sadece eğitilmiş kişi sayısını arttırırken bunu hayatlarında da etkin bir şekilde kullanmaları ne mümkün olabilmektedir. Bu da eğitimin yaşadığımız hayatta ne denli önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir (Baykul, 2002: 1). İnsanın sosyal bir varlık olması onun hayatın devamında diğer insanlarla iletişim ve etkileşimi ancak dil sayesinde olmaktadır. İletişimde, insanlar arasındaki duygu ve düşünceler ile bunların aktarımları dil sayesinde mümkün olmaktadır. Bu sebeptendir ki, eğitimin insan hayatındaki yerini arttıran bir diğer husus dil ve dil bilgisi öğretimidir. Çünkü, dili doğru ve düzgün kullanan kişilerin iletişimi çok daha üst düzeydedir, bu da ancak dilin kurallarını çok iyi bilmek ve uygulayabilmekten geçmektedir.

Devletler de geleceklerini teminat altına alabilmek amacıyla insanlarını sosyalleştirmek; topluma uyumlu ve faydalı hale getirmek; doğru ve sağlam düşünen, düşündüklerini güzel ve etkili bir şekilde anlatan, milli kimlik ve kişilik kazanmış bireyler olarak yetiştirmek için tedbirler almaktadır. (Karakuş, 2005: 5). Bunun temelinde de dil vardır. Dil sayesinde insanlar bir toplum olma yetisini ve bir topluma ait olma duygusunu kazanırlar. Bu yüzden devletler dil bilgisi öğretimine önem vermektedirler.

Dil bilgisi ise, bir dilin seslerini, kelime türlerini, kelimelerin yapılarını, cümle olarak dizilimlerinin ve cümledeki görevlerini, çekimleriyle ilgili kurallarını inceleyen bir bilim dalıdır (Göğüş,1978:337). Bu bilim dalı çeşitli yöntem ve tekniklerle yapılmaktadır. Ancak dil bilgisinin hangi amaçlarla eğitim öğretimin konusu olduğu ve dil bilgisi öğretiminden ne gibi yararlar beklendiği temele alınarak uygun yöntem ve teknikler düşünülmelidir. Dil bilgisi konularına hâkim olan öğrencilerin anlatımlarının da kurallara uygun olacağı dile getirilmiştir.

Dil bilgisi eğitim sürecinde insan, var olan bilgilerle hayatını yönlendirmeye, hayatına anlam vermeye çalışmaktadır. Ancak bilginin salt doğru olmadığı, yapılan çalışmalar sonucunda değişiklikler de olabileceği bir doğrudur.

Buradan da anlaşılacağı üzere eğitim, başka kurumlara oranla daha hızlı değişim içerisinde olmalıdır (Başaran, 1978). Bunun dışında, dil bilgisinin bazı kuralların ezberletilerek öğretildiği bir ders olarak değil, dil öğretimindeki diğer bütün çalışmalar gibi öğrencilerin ana dillerini doğru ve etkili bir şekilde sözlü veya yazılı olarak kullanmaları için bir araç olarak düşünülmelidir. Bu sebeple günümüzde kullanılan eğitim anlayışına uygun verimli bireyler yetiştirebilmek için onları geleneksel anlayıştan dolayı oluşan ezbercilikten kurtarıp yapılandırmacı ve öğrenciyi merkeze alan anlayışla yetişen bireyler haline dönüştürmeliyiz. Bu ve benzeri belirlenen amaçlar için ise, öğrenci merkezli yeni yöntem ve tekniklere ihtiyaç duyulmaktadır (Ünal, 2003).

Dil bilgisi öğretiminin temel amacı yeni yapılandırmacı yaklaşımlar kullanılmaktadır. Temelinde öğrenci merkezli olan, en faydalı modellerden birisi olduğu düşünülen yapılandırmacı 5E modeli de bunların başta olanlarından. 5E öğrenme modelinde öğrenciyi merkeze alan diğer yaklaşımlarda olduğu gibi öğrencinin bilgiye kendisinin ulaşması gerektiği için daha kalıcı bir öğrenme olmaktadır. Yapılandırmacı 5E modeli öğrenmenin bireysel farklılıkları dikkate alarak yapılabilecek özelliktedir. Yapılandırmacı 5E modelinde, öğrencilerin hazırbulunuşluluğuna önem verilir, öğrenilmesi istenilen bilgiler örnekleri ile birlikte planlanır ve öğrencilerin sonuca kendilerinin ulaşabilmesine fırsat oluşturulur (Bybee vd.,2006).

5E Modeli, öğrenenin araştırma heyecanını artırıp, beklentilerini tatmin eden, bilgi ve anlama için aktif bir araştırmaya odaklandırıan, beceri ve aktiviteleri içeren, yukarıda anlatılan bütün yenilikleri kapsayan ve uygulamayı sağlayan bir öğretim modelidir. 5E Modeli var olan veriler ışığında her aşamada öğreneni öğrenmenin içerisine dâhil ederken, öğrenenin kendi kavramlarını bulmalarını konusunda da teşvik etmektedir (Martin, 2000).

Yapılan açıklamalar doğrultusunda dil bilgisi öğretiminde kullanılan yöntemlerin kuralları ezberlettirmekle ilgili olması ve öğrencilerin yeterince özümsememesi, 5E öğrenme modelinin uygulanışı ile ilgili çalışmaların yetersiz oluşu bu çalışmanın ana problemini oluşturmaktadır. Türkçede dil bilgisi eğitiminde 5E öğrenme modeli etkinliklerine ilişkin çalışmaların verimli sonuç alınacağı düşünülmesi bu araştırmanın 5e modeli kullanılarak hazırlanan etkinliklerle işlenen dil bilgisi derslerinin sonucunda daha kalıcı ve konuşma,

yazma, kendini ifade etmede dil bilgisi kurallarını kullanmada daha etkili hale getireceği beklenmektedir.

Yapılan bu çalışmada 5E öğrenme modeli uygulanarak yapılandırılmış dil bilgisi öğretiminde, öğrencilerin bilgiyi anlamlandırarak yapılandıracağı, bu sayede başarı seviyelerini arttıracacağı, sosyal iletişim olacağı ve derse ilişkin motivasyon seviyelerini arttıracacağı öngörülmektedir. 5E öğrenme modelinin Türkçe dersi dil bilgisi öğretiminde öğrenenlerin akademik başarılarına olan etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırmanın, 5E öğrenme modeline uygun etkinlikler ile dersin hedeflerine ulaşmasında önemli bir yere sahip olacağı düşünülmektedir.

Araştırma ile Türkçe öğretim programında belirtilen ve dil bilgisi öğretiminin tanımına uygun, öğrencileri aktif olarak öğrenme sürecinin içerisine katan, yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi sağlayan 5E öğrenme modelinin etkililiğinin ortaokul öğrencilerinin dil bilgisi başarılarına olumlu yönde etkileyeceği ve elde edilecek sonuçların dil bilgisi öğretimi alanında yapılacak çalışmalara, Türkçe öğretmenlerine ve alan yazına ışık tutarak yol göstereceği öngörülmektedir.

Problem Cümlesi

Bu çalışma ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersi öğretim programında bulunan dil bilgisi konularının yapılandırmacı yaklaşıma dayanan 5E öğrenme modeli ile öğretilmesinin öğrenenin öğrenmedeki etkisi olup olmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda “5E modelinin ortaokul öğrencilerinin dil bilgisi başarısına etkisi var mıdır?” sorusu çalışmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

Alt problemler

1. Ortaokul 7. sınıf dil bilgisi öğretiminde 5E öğrenme modelinin uygulandığı deney grubu ile sadece mevcut Türkçe programına göre eğitim verilen kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama öncesinde yapılan ön testten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Ortaokul 7. sınıf dil bilgisi öğretiminde 5E öğrenme modelinin uygulandığı deney grubu ile sadece mevcut Türkçe programına göre eğitim verilen kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama sonrası yapılan son testten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3. Ortaokul 7. sınıf dil bilgisi öğretiminde 5E öğrenme modelinin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin ön test ve son testten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Ortaokul 7. sınıf dil bilgisi öğretiminde mevcut Türkçe programına göre eğitim verilen kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son testten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın Amacı

Yapılan bu araştırmada amaç, ortaokul 7.sınıf Türkçe dersinde dil bilgisi konularının öğretiminde uygulanacak olan 5E öğrenme modelinin öğrencilerin dil bilgisi akademik başarılarına etkisini ortaya koymaktır. 5E öğrenme modelinin uygulandığı deney grubu ve mevcut yöntemin uygulandığı kontrol grubu arasındaki sonuçları karşılaştırarak, bu sonuçlar arasındaki farklılıkları belirlemektir. Böylece Türkçe dersinde dil bilgisi öğretiminde kullanılan 5E öğrenme modeli ile ilgili alanyazın ve araştırmalar taranarak elde edilen veriler eşliğinde ortaya konan ders içi etkinlikler ile öğrencilere dersi anlatmak, onlara keşfettirici sorular sorup derinleştirmelerini sağlayan etkinliklerle öğrenmelerine ve başarılarına katkı sağladığını ortaya çıkarmaktır.

Araştırmanın Önemi

Günümüz eğitim sisteminde dil bilgisi öğretiminde kullanılan mevcut yöntemler, dil bilgisi olarak kuralların tamamını ezbere bilmek zorunda bırakılmış öğrenciler ve bunları yeterince içselleştiremedikleri için diğer beceri alanlarında da yetersiz kalan bireyler ortaya çıkarmaktadır. 5E öğrenme modelinin basamakları ise bahsedilen bu becerilerin öğrenilmesinde kişiye çok büyük kolaylıklar sağlamaktadır.

Öğrencilerin kuralları ezbere bilmeleri gerekliliğine sürükleyen mevcut yöntemlere göre birçok avantajı olan yapılandırmacı yaklaşım yöntemlerinden biri olan 5E öğrenme modeli günümüzde yoğun ilgi görmektedir. Modelin avantajlarından bazıları öğrenciyi merkeze alması, öğrencinin bilgiyi kendisinin yapılandırması, öğrenmeyi öğrenmeye yardımcı olması bu avantajlardan sadece birkaçıdır. Yapılan bu çalışma ile yapılandırmacı yaklaşım içerisinde en fazla verim elde edileceği düşünülen modellerden birisi olan 5E öğrenme modelinin

öğrenci başarısına ne kadar katkı sağladığını ortaya koymayı amaçladığından önemlidir.

Bu bilgiler ışığında, bu çalışma ortaokul 7.sınıf öğrencilerine dil bilgisi öğretiminde 5E modelinin kullanılmasının öğrencilerin dil bilgisi başarısına etkisinin değerlendirilmesi ve 5E Öğrenme Modelinin etkililiğini görülmesi açısından önem kazanmaktadır.

5E Öğrenme Modelinin ortaokul öğrencileri ve fiillerde yapı, çekimli fiiller, ek fiil ve zarflar konuları üzerinde uygulanmasını sağlayan 5E öğrenme modeline uygun olarak hazırlanan ders etkinliklerinin belirlenen sürede öğretmen ve öğrenciler üzerinde uygulamasına imkân tanıyan, modelin öğretmen ve öğrenci üzerindeki etkilerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmanın sonuçlarının önemli olduğu düşünülmektedir. Çalışma, ayrıca öğrencilerin konu ile ilgili kavramlarının ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesinde 5E öğrenme modelinin etkisinin belirlenmesi bakımından önemlidir. Deneysel nitelikteki bu araştırma, 5E öğrenme modelinin dil bilgisi öğretiminde, öğrenci başarısı etkileyip etkilemediğini göstermesi bakımından ortaya çıkan ihtiyaçlara cevap verebilecek nitelikte olacağı düşünülmektedir. Bu anlamda araştırma, dil bilgisi öğretiminin artırılmasına ve derse karşı olumlu tutum geliştirilmesine katkı sağlayıp sağlamayacağını görülmesi yönünden önemlidir.

Sınırlılıklar

1. 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında Kütahya ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir devlet ortaokulunda öğrenim görmekte olan yedinci sınıf öğrencilerinden belirlenen deney ve kontrol grubundaki öğrencilerle,
2. Araştırmada kullanılacak olan veri toplama aracı “Dil Bilgisi Testi” ile,
3. Etkinlikler, 2018 yılında değişen ortaokul Türkçe dersi öğretim programında belirtilen 7. Sınıf konularından olan Fiillerde yapı, Çekimli Fiil, Ek Fiil ve Zarflar konuları dikkate alınarak hazırlanacaktır.

İkinci Bölüm

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araç ve teknikleri, verilerin toplanması ve verilerin analizi başlıkları ele alınarak açıklanmıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, Türkçe dersinde yapılandırmacı 5E öğrenme modelinin kullanılmasının 7. Sınıf dil bilgisi konularının öğretiminde öğrenci başarısını incelemek amacı ile uygulanan kontrol gruplu öntest ve sonteste dayanan yarı deneysel bir çalışmadır.

Uygulanan çalışma ve araştırmalarda araştırmanın geçerliliği yönünden gerçek deneme modellerini kullanmanın üstün yönlerinin oldukça fazla olduğu bilinse de, özellikle eğitim alanında yapılan araştırmalarda Yarı- Deneme Modellerini kullanmak zorunluluğu oluşabilir (Tanrıöğen, 2011). Bunun sebebi araştırma öncesi gruplarda bulunan özelliklerin birbiri ile eş değer olmama ihtimali daha fazladır. Bu araştırmada, 5E öğrenme modelinin Türkçe dersi dil bilgisi öğretiminde öğrencilerin ortaya koyduğu akademik başarı üzerindeki etkisini tespit etmek için planlanmış etkinlikler içeren ders planları ve ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılacaktır.

Deneysel deseni (Karasar, 2010; Creswell, 2014; Clark ve Creswell, 2014; Büyüköztürk, 2014; Balcı, 2015) araştırmacının kontrolünde yürütülen ve değişkenler arasında ortaya çıkan sebep-sonuç ilişkilerini bulmayı hedefleyen araştırma desen şeklinde tanımlanmışlardır. Deneysel desen yöntemi; değişkenler arasında var olan nedensel ilişkiyi belirlemek amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Deneysel yöntemin basit deneysel, yarı deneysel ve tam deneysel çeşitleri vardır. Eğitim alanındaki araştırmalar çoğunlukla kendi ortamları içinde yürütülür ki bu eğitim ortamı da okullardır. Okulların fiziksel yapısı gereği rastgele örneklem seçimin ve grup oluşumuna okul yönetimleri izin verememektedir.

Bu sebeple örneklem grupları bu çalışmada rastgele atama usulünden farklı bir şekilde belirlemeye imkân oluşturan yarı deneysel yöntem kullanılmıştır. Bu uygulamada başta düzenlenen gruplar hiç bozulmadan alınmakta, rastgele bunlardan biri deney grubu diğeri ise kontrol grubu olarak belirlenmektedir. Gruplar hem deneye başlamadan önce hem de deney bittikten sonra ölçülmektedir. Bunlardan ilk yapılan testte ön test, uygulamadan sonra yapılan testte son test denilmektedir (Çepni, 2007).

Araştırmada kullanılacak bu yöntem az denek gerektirmesi ve her işlemde aynı deneklerin test edilmesi sebebiyle zaman ve emek yönünden tasarruf etmeyi sağlayacaktır.

Tablo 3

Araştırmada Uygulanan Deneysel Desen

Gruplar	Öntest	İşlem	Sontest
Deney	T1	Yapılandırmacı 5E Öğrenme Modeli ile 7. Sınıf Dil Bilgisi Konularının Öğretimi	T2
Kontrol	T1	Geleneksel Yöntem ile 7. Sınıf Dil Bilgisi Konularının Öğretimi	T2

Deneysel desende de görüldüğü gibi yapılandırmacı 5E öğrenme modeline uygun etkinlikler ile 7. Sınıf dil bilgisi konularının öğretiminde yalnız deney grubunda uygulama yapılmış, kontrol grubunda ise bu süre zarfında mevcutta uygulanan yöntem kullanılarak öğretim gerçekleştirilmiştir. Bu iki grup içerisinde kontrol grubu ve deney gruplarının kendilerine uygulanan programdan etkilenmemelerine dikkat edilmeye çalışılmıştır. Deney ve kontrol gruplarına da deneysel işlemden önce öntest uygulanmıştır. Öğrenenlere öntest (T1) olarak Dil Bilgisi Başarı Testi (DBBT) uygulanmıştır. Bu test deneysel işlemin sonunda gruplara sontest (T2) olarak tekrar kullanılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Kütahya ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir devlet ortaokulunda öğrenim görmekte olan yedinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. 5E modeline göre yapılacak dil bilgisi konuları belirlenirken uzman görüşü alınmış ve alınan görüşler doğrultusunda 7.sınıf konularının tercih edildiği görülmüştür. Bu bağlamda da araştırma 7.sınıf öğrencileriyle sınırlandırılmıştır. Belirlenen yedinci sınıf

şubelerinin sınıf mevcutlarının, cinsiyet dağılımının denk olmasına dikkat edilmiştir. Yapılan testler sonucunda belirlenen iki şubenin Türkçe dersinde 7. Sınıf dil bilgisi konularını öğrenmedeki akademik başarılarının ölçülmesi ve yansız atama yoluyla bu şubelerden rastgele seçilen birisi; yapılandırmacı 5E öğrenme modelinin kullanıldığı deney grubunu, diğeri ise; mevcut yöntemin uygulandığı kontrol grubunu oluşturmaktadır.

Deney ve kontrol gruplarını oluşturan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo4’ de gösterilmiştir.

Tablo 4

Deney ve Kontrol Gruplarını Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Deney Grubu	Kontrol Grubu
Kız	11	12
Erkek	9	8
Toplam	20	20

Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmada veri toplama aracı olarak ‘İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Dil Bilgisi Kazanımlarına Erişi Düzeyi’ tezinde geliştirilen ve kullanılan “Dil Bilgisi Başarı Testi” (EK-3) kullanılmıştır (Kartallıoğlu, 2008)

Ortaokul 7.sınıf dil bilgisi kazanımlarıyla ilgi 70 maddelik “Dil Bilgisi Başarı Testi” hazırlanmıştır. Bu soruların kapsam geçerliliği için iki konu alan uzmanının (Abant İzzet Baysal Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Halil Karatay ve Fen Edebiyat Fakültesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Yavuz Kartallıoğlu) görüşünden yararlanılmıştır. Elde edilen verilere bakarak güvenilirliği düşük olan 7 madde testten çıkarılmış bazıları ise düzeltilmiş, kapsam geçerliliği için tekrar uzman görüşü alınarak iki ay sonra tekrar uygulanmıştır. Uygulama sonucunda “Dil Bilgisi Başarı Testi”nde yer alan bütün maddelerin iç tutarlılığı ilişkin güvenilirlik katsayılarının .30’dan büyük ve testin tamamı için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısının .83 olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada da uyumla sonucunda testin tamamı için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısının .81 olduğu görülmüştür.

Verilerin Toplanması

Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilere uygulanan Dil Bilgisi Başarı Testi (DBBT) öntest formatında yapılmıştır. Öntest yapılan öğrencilerin sınıflarına göre dağılımları Tablo 5’ te verilmiştir.

Tablo 5

Önteste Katılan Öğrencilerin Sınıflarına Göre Dağılımı

Gruplar	Öğrenci Sayısı	Toplam
Deney Grubu	20	
Kontrol Grubu	20	40

Milli Eğitimin öğretim programı ve ünitelendirilmiş yıllık ders planı dikkate alınarak 7.sınıf Türkçe dersi öğretim programında yer alan dil bilgisi konuları, hem kontrol grubunda hem deney grubunda haftada 5 ders saati olmak üzere 8 hafta boyunca işlenmiştir. 1. hafta ‘Anlamlarına göre fiiller’, 2. hafta ‘Haber kipleri’, 3. hafta ‘Dilek kipleri’, 4. hafta ‘Fiillerde anlam kayması’, 5. hafta ‘Zarflar’, 6. hafta ‘Basit fiil ve Türemiş fiil’, 7. hafta ‘Bileşik fiil’, 8. hafta ‘Ek fiil’ konusu olmak üzere kontrol grubuna mevcut yöntemle deney grubuna ise 5E öğrenme modeline uygun etkinlikler ile işlenmiştir.

Deney grubunda yer alan öğrencilere dersin ilk beş dakikasında sorularla konular tekrar edilmiş, ayrıca yeni işlenecek konuyla ilgili öğrencilerin hazır bulunuşlukları belirlenmeye çalışılmıştır. Dersin 30 dakikalık süresi içerisinde konu anlatıcı tarafından hazırlanan 5E öğrenme modeline uygun hazırlanmış etkinliklerle birlikte işlenmiştir. 8 haftalık uygulanan 5E Öğrenme Modeline uygun tasarlanan bu etkinlikler iki alan uzmanının da görüşleri alınarak gerekli düzeltmeler yapıp son hali verilmiştir. Dersin son beş dakikası ise öğrencilerin sorduğu sorular değerlendirilmiştir. Soruların cevabı öğrenciye verilmemiş, 5E öğrenme modeline de uygun olarak öğrencilerin aktif katılımı ve yapılandırmacı düşüncelerine olanak verilecek şekilde yönlendirilerek dersler tamamlanmıştır. Böylelikle öğrencilerin konudazorlandığı yerler belirlenmiş, gelecek dersin ilk beş dakikasında bu yerlere daha fazla önem verilmiştir.

Bu araştırma için hazırlanan etkinliklerin bir bölümü Türkçe dersi ile ilgili internet sitelerinden, bir kısmı amaca uygun hazırlanan test kitaplarından, bir kısmı MEB öğrenci etkinlik kitaplarından uyarlanmıştır. Çoğunluğu ise

araştırmacının özgün dūřüncelerine gore oluşturulmuştur. Deney grubuyla işlenen derslerin işlenişinde etkinliklerde de gürüldüğü üzere yapılandırmacı ve öğrenci temelli öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Kontrol grubuna konular diğer grupta kullanılan süreler esas alınarak mevcut öğretim yöntemiyle, düz anlatım, soru-cevap kullanılarak anlatılmıştır. Kontrol grubuyla işlenen derste MEB yayınları ders kitabından ve öğrenci çalışma kitabından yararlanılmıştır.

Sontest uygulamalarına katılan öğrencilerin sınıflarına göre dağıllımları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Sonteste Katılan Öğrencilerin Sınıflarına Göre Dağılımı

Gruplar	Öğrenci Sayısı	Toplam
Deney Grubu	20	40
Kontrol Grubu	20	

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde hangi istatistik testlerinin kullanılacağını belirlemek için normallik testleri yapılmıştır ve uygulanacak istatistiksel yöntemler buna göre belirlenmiştir. Büyüköztürk (2011) grup büyüklüklerinin 50'den küçük olduğu durumlarda ShapiroWilks, büyük olduğu da KolmogorovSmirnov testlerinin kullanılacağını belirtmektedir. Grupların öğrenci sayılarının 20 olması sebebiyle araştırmada ShapiroWilks testi uygulanmış ve dağılımın normal olduğu tespit edilerek parametrik testler kullanılmıştır.

Deney ve kontrol gruplarında veriler, normallik varsayımını karşıladığından deney ve kontrol grupları arasındaki ilişkiyi belirlemek için ilişkisiz örneklemler t testi, grupların kendi içindeki ilişkisini analiz etmek için de ilişkili örneklemler t testi uygulanmıştır.

Öntest ve sontest sonuçları SPSS paket programı ile değerlendirilmiş ve sonuçlar bölümünde açıklanmıştır.

Üçüncü Bölüm

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, uygulanan 5E öğrenme modelinin uygulandığı dil bilgisi öğrenme sürecinde çocukların öğrenme becerileri üzerindeki etkisini belirlemek üzere yapılan deney ve kontrol gruplu deneysel çalışmanın bulgularına yer verilmiştir. Türkçe dersinde dil bilgisi öğretiminde 5E öğrenme modelinin öğrenci başarılarına etkisini araştırmak üzere yapılan, örneklem grubu olarak 20 kişi kontrol, 20 kişi deney grubu olmak üzere toplam 40 kişilik 7. sınıf öğrencisiyle sürdürülen çalışma neticesinde elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Deney ve Kontrol Gruplarının Öntest Bulguları

“Ortaokul 7. sınıf dil bilgisi öğretiminde 5E öğrenme modelinin uygulandığı deney grubu ile mevcut Türkçe programına göre eğitim verilen kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama öncesinde yapılan ön testten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?” alt problemine ilişkin öntest uygulanmıştır ve elde edilen veriler kullanılmıştır.

Deney ve kontrol gruplarının uygulanacak olan 5E öğrenme modeli öncesinde birbirlerinden farklı olup olmadıklarını saptamak için deney grubunu oluşturan öğrencilerle, kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin DBBT öntest uygulamalarından aldıkları puanları bağımsız t testi ile analiz edilmiştir. Bu analize ilişkin istatistiksel değerler Tablo 7’ de verilmiştir.

Tablo 7

Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Dil Bilgisi Başarı Testi (DBBT) Ön Test Puanlarına İlişkin İlişkisiz Örneklem t Testi Sonucu

Grup	N	X	S	Sd	T	p
Deney	20	7,10	1,86	38	-,155	,878
Kontrol	20	7,00	2,19			

$p < 0.05$

Deney ve kontrol grubuna ait ortalamaların karşılaştırılması için uygulanan bağımsız gruplar için Tablo 7’ de görüldüğü gibi deney grubunda yer alan öğrencilerin DBBT ön test puan ortalamalarının 7,10 olduğu ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin aynı testten aldıkları puan ortalamalarının 7,00 olduğu, t testi sonucu için ise ($t = -1,155$; $p > 0,05$) anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu durum deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin 7.sınıfta verilecek olan dil bilgisi konularındaki önbilgilerinin birbirine benzer olduğunu göstermektedir.

Deney ve Kontrol Gruplarının Sontest Bulguları

“Ortaokul 7. sınıf dil bilgisi öğretiminde 5E öğrenme modelinin uygulandığı deney grubu ile mevcut Türkçe programına göre eğitim verilen kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama sonrası yapılan son testten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?” alt problemine ilişkin sontest uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının 5E öğrenme modeli kullanılan etkinliklerle işlenen dil bilgisi öğretimi sonrasında uygulanan DBBT sontest uygulamalarından aldıkları puanlar elde edilmiştir.

Deney ve kontrol gruplarının uygulama sonucu deney grubunu oluşturan öğrencilerle, kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin DBBT sontest uygulamalarından aldıkları puanlar bağımsız t testi ile analiz edilmiştir. Bu analize ilişkin istatistiksel değerler Tablo 8’ de verilmiştir.

Tablo 8

Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Dil Bilgisi Başarı Testi (DBBT) Son Test Puanlarına İlişkin İlişkisiz Örneklem t Testi Sonucu

Grup	N	X	S	Sd	T	p
Deney	20	17,95	1,53	38	-6,58	,000
Kontrol	20	14,00	2,20			

Tablo 8 incelendiğinde deney grubunda yer alan öğrencilerin DBBT son test uygulamasından aldıkları puan ortalamalarının $X=17,95$ olduğu ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin aynı testten aldıkları puan ortalamalarının $X=14,00$ olduğu görülmektedir. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin sontestten elde ettikleri puan ortalamaları karşılaştırıldığında deney grubu öğrencileri lehine bir fark görülmektedir. Bu durum bağımsız örneklem t-testi .05 anlamlılık düzeyinde anlamlıdır [$t = -6,58$; $p = ,000$]. Deney ve kontrol grubu öğrencileri

arasında uygulama öncesinde anlamlı bir fark görülmezken uygulama sonrasında deney grubu lehine anlamlı fark görülmesi deney grubunda kullanılan 5E öğrenme modeline dayanan yöntemin uygulandığı ders etkinliklerinin sonucunda dil bilgisi başarısını kontrol grubunda kullanılan mevcut yöntemle göre daha fazla arttırdığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Deney ve Kontrol Gruplarının Öntest-Sontest Bulguları

“Ortaokul 7. sınıf dil bilgisi öğretiminde mevcut Türkçe programına göre eğitim verilen kontrol grubu öğrencilerinin ön test-son testten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?” alt problemine ilişkin kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin DBBT öntest ve sontest puanları elde edilmiştir.

Kontrol grubu öğrencilerinin öntest ve sontest uygulamaları sonucunda DBBT uygulamalarından aldıkları puanlar ilişkili örneklem t testi ile analiz edilmiştir. Bu analize ilişkin istatistiksel değerler Tablo 9’ da verilmiştir.

Tablo 9

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Dil Bilgisi Başarı testi (DBBT) Ön ve Son Test Puanlarına İlişkili Örneklem t Testi Sonuçları

Grup	N	X	S	Sd	T	p
Ön Test	20	7,00	1,86	19	-12,89	,000
Son Test	20	14,00	2,20			

Tablo 9 incelendiğinde kontrol grubunda yer alan öğrencilerin DBBT öntest uygulama sonucunda aldıkları puan ortalamalarının $X=7,00$ olduğu ve yine kontrol grubunda yer alan öğrencilerin aynı testten aldıkları son test puan ortalamalarının $X=14,00$ olduğu görülmektedir. Bu durum bağımlı örneklem t-testi .05 anlamlılık düzeyinde anlamlıdır [$t= -12,89$; $p=,000$]. Bu bulgulara göre kontrol grubunda 5E öğrenme modeline uygun etkinlikler kullanılmadan mevcut yöntemle işlenen derslerin de az da olsa başarıyı arttırdığı söylenebilir.

“Ortaokul 7. sınıf dil bilgisi öğretiminde 5E öğrenme modelinin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin ön test-son testten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?” alt problemine ilişkin deney grubunu oluşturan öğrencilerin DBBT öntest ve sontest puanları elde edilmiştir.

Deney grubu öğrencilerinin öntest ve sontest uygulamaları sonucunda DBBTuygulamalarından aldıkları puanlar ilişkili örneklem t testi ile analiz edilmiştir. Bu analize ilişkin istatistiksel değerler Tablo 10’ da verilmiştir.

Tablo 10

Deney Grubu Öğrencilerinin Dil Bilgisi Başarı Testi (DBBT) Ön ve Son Test Puanlarına İlişkin İlişkili Örneklem t Testi Sonuçları

Grup	N	X	S	Sd	T	P
Ön Test	20	7,10	2,19	19	-21,41	,000
Son Test	20	17,85	1,72			

Tablo 10 incelendiğinde deney grubunda yer alan öğrencilerin DBBT öntest uygulamasından aldıkları puan ortalamalarının $X=7,10$ olduğu ve yine deney grubunda yer alan öğrencilerin aynı testten aldıkları sontest puan ortalamalarının $X=17,85$ olduğu görülmektedir. Bu durum bağımlı örneklem t-testi .05 anlamlılık düzeyinde anlamlıdır [$t= -21,41$; $p=,000$]. Bu bulgulara göre deney grubunda 5E öğrenme modeline uygun etkinliklerle işlenen derslerde başarının oldukça arttığı söylenebilir.

Kontrol ve deney gruplarının öntest ve sontestten aldıkları puanlar bir araya getirilip karşılaştırıldığında deney grubunun Dil Bilgisi Başarı Testi (DBBT) puanlarına ilişkin sontest puan ortalamaları ($X=17,85$), kontrol grubundaki öğrencilerin puan ortalamalarından ($X=14,00$) daha yüksek olduğu görülmüştür.

Bu bulgular sonuç olarak 7. Sınıflarda Türkçe dersi dil bilgisi öğretiminde kullanılan yapılandırmacı 5E öğrenme modeliyle uygulamanın yapıldığı deney grubundaki öğrencilerin başarıları ile mevcut yöntemin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin başarıları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir.

Dördüncü Bölüm

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmada yer alan bu bölümde 5E modelinin ortaokul öğrencilerinin dil bilgisi başarısını nasıl etkilediğini göstermek amacıyla araştırma sonucunda kazanılan ve “Bulgular” bölümünde yer alan sonuçlara, ilgili alanyazın temelinde ve araştırmanın alt problemleri çerçevesinde benzerlik ve farklılıkların tartışılmasına ve tüm bulgu ve sonuçlardan yola çıkarak elde edilen önerilere yer verilmiştir.

Sonuç

Çalışma boyunca 7. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin Türkçe dersinde 5E öğrenme modelinin dil bilgisi başarısına etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. 2018-2019 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Kütahya ilinde bulunan bir devlet ortaokulunun 7. sınıflarının iki şubesindeki toplam 40 öğrenci üzerinde araştırma uygulanmıştır.

Birinci alt problem olarak “Ortaokul 7. sınıf dil bilgisi öğretimi yapılırken 5E öğrenme modelinin uygulandığı deney grubu ile mevcut Türkçe programına göre eğitim verilen kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama öncesinde öğrencilere uygulanan ön testten aldıkları puanlar arasında fark var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır ve deney grubunda bulunan öğrenciler ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerden DBBT öntest uygulaması sonucu elde edilen puanlar arasında t testi sonucu ($t = -1,155$; $p > 0,05$) olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir deyişle, bu durum deney grubunu ve kontrol grubunu oluşturan öğrenci gruplarının öntest sonucu elde ettikleri puanların birbiri ile benzer olduğunu göstermektedir.

İkinci alt problem olarak “Ortaokul 7. sınıf dil bilgisi öğretiminde 5E öğrenme modelinin uygulandığı deney grubu ile mevcut Türkçe programına göre eğitim verilen kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama sonrası yapılan son testten aldıkları puanlar arasında fark var mıdır?” sorusu sorulmuştur. 8 hafta boyunca yapılan uygulama sonunda elde edilen sonuçlarda deney grubunda ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin son test sonucu elde ettikleri puanların ortalamaları

arasında anlamlı bir fark bulunmuştur, bu sonuç bağımsız örneklem t-testi .05 anlamlılık düzeyinde anlamlıdır [$t = -6,58$; $p = ,000$]. Bu bağlamda 7.sınıf dil bilgisi konularının öğretiminde yapılandırmacı 5E öğrenme modeliyle hazırlanan öğretim uygulamalarının kullanıldığı deney grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarılarında görülen artışın kontrol grubu öğrencilerinden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum yapılan araştırma ile yapılandırmacılığa dayanan 5E öğrenme modelinin kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarını arttırmada önemli bir etken olduğunu ortaya koymaktadır.

Tartışma

Çalışmaya benzer şekilde alanyazın incelendiğinde 5E öğrenme modelinin uygulandığı gruplarda öğrencilerin ders ve konular ile ilgili akademik başarılarının olumlu biçimde gerçekleştiği ve anlamlı bir artışı olduğu görülmektedir.

Pirci (2018), çalışmasında yapılandırmacılığa dayanan 5E öğrenme modeli ile öğretimi hedeflediği “Cebirsel İfadeler” konusunun ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına nasıl etkilediğinin incelenmesini amaçlayarak yaptığı çalışmalar sonucunda 5E öğrenme modeline uygun düzenlenen ders içi etkinliklerin cebirsel ifadeler konusunun öğretimi sonucunda akademik başarılarına anlamlı bir katkı sağladığını görmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme verilerinin içerik analizi yapılarak, yapılandırmacılığa dayanan 5E öğrenme modeline uygun düzenlenen etkinlikler ile görülen derslerde öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarının daha da arttığı, öğrenmenin daha kolay olduğu, derslerin daha eğlenceli geçtiği ve öğrenilen bilgilerin daha da kalıcı olduğu sonuçları elde edilmiştir. Bu sonuçlar yapılan bu çalışma ile oldukça benzerdir.

Zengin (2016), yapılandırmacı kurama dayanan 5E öğrenme modeli ile hazırlanan öğrenme etkinlikleri ile hücre bölünmeleri konusunun öğretimini, mevcut yöntemlerle hazırlanan öğrenme ortamında uygulanan öğretim ile kıyaslayarak öğrencilerin başarılarının nasıl etkilendiğini araştırdığı bu çalışmada, deney grubunu oluşturan öğrencilerdeki başarı düzeyinin 5E öğrenme modeline dayanan etkinlikler sayesinde daha yüksek, kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin başarı ortalamasının daha düşük olduğu sonucuna

ulaşmıştır. Bu çalışma ayrıca kalıcılığa olan etkiyi de inceleyerek elde edilen sonuçlara göre aynı zamanda yapılandırmacı kurama dayanana 5E öğrenme modeli ile hazırlanan ders etkinlikleri ile deney grubunu oluşturan öğrencilerdeki kalıcılığın, mevcut öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubunu oluşturan öğrencilerdeki kalıcılığa oranla yüksek olduğunu da ortaya çıkarmıştır.

Bıyıklı ve Yağcı (2015), çalışmalarında 5E öğrenme modelinin uygulandığı deney grubunu oluşturan öğrenciler ile kontrol grubunu oluşturan öğrenciler arasındaki öğrenme seviyeleri ve tutumları yönünden deney grubunu oluşturan öğrenciler yönünde anlamlı bir fark oluştuğunu belirlemişlerdir.

Küçük ve Çalık (2015), araştırmalarında ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin elektrik akımı konusundaki kavram analizlerinde ve değişimlerinde yapılandırmacı anlayışa dayanan 5E öğrenme modelinin etkisinin olup olmadığını gösterdikleri araştırma sonucunda deney grubunu oluşturan öğrencilerdeki kavramsal değişimin kontrol grubu öğrencilerine oranla daha yüksek başarıya sahip olduğuna ulaşımlardır. Aynı zamanda zenginleştirilmiş 5E öğrenme modeli etkinliklerinin olası kavramları kavramada da olumlu sonuçlar gösterdiği göz önüne alınarak farklı fen konularında da uygulanabilir olduğunu söylemişlerdir.

Erdoğdu (2011), çalışmalarında 5E öğrenme modeline uygun hazırlanan etkinliklerle işlenen derslerde öğrencilerin elektrik konularındaki akademik başarıları ile derse yönelik tutumlarının nasıl değiştiğini görmeyi amaçlayarak uyguladıkları bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre deney grubunu oluşturan öğrenciler yönünde anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Yine Erdoğdu yaptığı araştırmasında 5E öğrenme modelinin uygulaması sırasında kullandığı karikatür, animasyon ve laboratuvar etkinlikleri ile öğrencilerde derse yönelik motivasyonlarının arttığı, soyut olan kavramlarda dahi anlama yönünde olumlu etki oluştuğu belirlenmiştir. Görüldüğü gibi alanyazındaki diğer çalışmalar da bu çalışma ile benzer sonuçlara ulaşımlardır.

Benzer şekilde Köksal (2009) da yaptığı çalışmada ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin İngilizce dersinde simple past tense konusunun öğretiminde 5E öğrenme modeline uygun hazırlanan etkinlikler ile işlenen derslerin mevcut yöntemle işlenen derslere göre akademik başarıyı ve İngilizce dersine yönelik

tutumlarının nasıl değiştiğini gösterdikleri araştırmanın sonucunda 5E ğrenme modelinin konunun öğretimini daha olumlu yönde etkilediğini grmuştr.

Hiçcan (2008) de ortaokul 7.sınıf ğrencilerinin matematik dersi denklemler konusunun ğretiminde 5E ğrenme modeline uygun hazırlanan etkinliklerin akademik başarıyı nasıl etkilediğini göstermeyi amaçladığı çalışmanın sonucu olarak 5E ğrenme modeline uygun hazırlanan etkinlikler ile geçirilen derslerde hem akademik başarının hem de kavramları algılayabilmenin anlamlı düzeyde yüksek olduğuna ulaşmıştır. 5E ğrenme modeline uygun hazırlanan etkinlikler ile işlenen derslerde, öğrenciler derse karşı hem ilgili, hem yüksek motivasyonlu olmakta hem de derse katılım konusunda daha istekli olmaları gibi bu çalışmaya benzer sonuçlara da ulaşmıştır.

Özsevgeç (2006) ise çalışmasında 5E ğrenme modeli ile hazırlanan ders etkinliklerinde kullanılan ortaokul 5. Sınıf Fen ve Teknoloji dersi konusu olan kuvvet ve hareket konusunun rehber materyalinin ğrenci başarısını nasıl ekilediğini gösterirken sonuç olarak deney grubunu oluşturan öğrenciler ile kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin uygulamanın başında başarı düzeyleri benzer iken araştırma sonunda deney grubunu oluşturan öğrenciler yönünde güçlü ve anlamlı bir fark oluştuğunu göstermiştir.

Kılavuz (2005), çalışmasında yapılandırmacı yaklaşıma dayanan 5E ğrenme modeli ile işlenen derslerin 10.sınıf ğrencilerinin asit ve bazlar konusunda yer alan kavramları anlamalarında etkisi olup olmadığını göstermeyi amaçlamıştır ve çalışmanın sonucunda 5E ğrenme modeli ile işlenen derslerin öğrencilerin asit ve bazlar konusunda yer alan kavramları anlamalarında anlamlı yönde etkisi olduğuna ulaşmıştır.

Bu araştırmada 5E ğrenme modelini uygulama esnasında kullanılan ders etkinliklerinin ve çalışma yapraklarının öğrencilerin anlamada ve yorumlamada, transfer edip işselleştirmede olumlu yönde etki yaptığı gözlenmiştir. Buna benzer çalışmalar da alanyazında benzer sonuçlara ulaştıklarını belirtmişlerdir.

Gürses (2006), alışmasında 5E ğrenme modeli ile işlenen derslerin sonunda deney grubunu oluşturan ğrencilerinin daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca 5E ğrenme modeline uygun hazırlanan ders materyallerinin öğrencilerde ders karşı ilgi ve motivasyonu arttırdığını, kullanılan çalışma

yapraklarının başarıyı arttırmada etkili olduğunu ve öğrencilerin birçok yönden gelişimini desteklediğini gözlemlemiştir.

Balcı, Çakıroğlu ve Tekkaya (2004), çalışmalarında ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin Fen ve Teknoloji dersi fotosentez ve bitkilerde solunum konularını öğretiminde, kavram kargaşasını ortaya koymada ve düzeltmede 5E öğrenme modeline uygun etkinlikler ile yapılan öğretimin ve kullanılan materyallerin mevcut yöntem ile yapılan öğretime oranla nasıl değişeceğini görmeyi amaçlamışlardır ve sonuç olarak 5E öğrenme modelinin daha etkili ve verimli olduğunu tespit etmişlerdir.

Şahin (2010), araştırmasında ortaokul 8.sınıf Fen ve Teknoloji dersi 'Kuvvet ve Hareket' konusunda 5E öğretim modeline uygun olarak hem öğretmene yönelik hem öğrenciye yönelik rehber materyaller geliştirerek bunların nasıl etkili olduğunu göstermeyi amaçlamıştır ve sonuç olarak hazırlanan materyallerin konuda yer alan kavram yapılarındaki farklılıkları olumlu yönde etkilediği ve bu etkinin öğrencideki kalıcılığı arttırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Mevcut çalışmalarla birlikte yapılan bu çalışmada yapılandırmacı 5E öğrenme modelinin öğrencilerin başarılarının artmasında mevcut öğretim yöntemlerine göre daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda öğrencilerin daha aktif oldukları ve ders içinde fazla uygulama yapabildikleri yapılandırmacı öğretimin 5E öğrenme modeline uygun hazırlanan etkinliklerin öğrencilerde akademik başarılarında mevcut yöntemden daha verimli olduğu sonucuna görülmüştür.

Bu çalışmada Türkçe dersinde dil bilgisi öğretiminde yapılandırmacı 5E öğrenme modelinin uygulanabilir olduğu, derste öğrencileri daha istekli hale getirdiği, öğrenciyi derste daha aktif hale getirerek öğrenci başarısını arttırabileceği gösterilmiştir.

Öneriler

Araştırma bulgu ve sonuçlarına dayanarak araştırmacılara ve uygulayıcılara aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmacılara d6n6k 6neriler

- Alanyazın incelendiğinde T6rk6e eğitimi dil bilgisi 6đretiminde 5E 6đrenme modeli ile ilgili yeterli 6alışma olmadığı g6r6lm6řt6r. Farklı dil bilgisi konularında yeni 6alışmalar yapılması 6nerilir.
- Yapılan bu 6alışmada 5E modelinin uygulandığı deney grubunun mevcut 6đretimin uygulandığı kontrol grubuna g6re daha başarılı olduğu g6zlendiği i6in yapılandırmacı 5E 6đrenme modeline verilen 6nemin arttırılması 6nerilir.
- Bu 6alışma 7.sınıf 6đrencileri ile ger6ekleştirilmiştir. Farklı okullarda farklı eğitim ve 6đretim kademeleri ile bu 6alışma yapılabilir.

Uygulayıcılara d6n6k 6neriler

- 6đretmenlerin etkinliklerini planlarken 6đrenmenin daha kalıcı olmasını sağlamak i6in 5E 6đrenme modeli ve diğer yapılandırmacı 6đrenme kuramlarından yararlanmaları 6nerilebilir.
- 6đretmenlerin 5E 6đrenme modelini uygularken zorluk 6ektikleri g6zlenmiştir. Bu y6zden 6đretmenlerin kendi eğitim 6đretim y6ntemlerini geliştirecek eğitim, kurs vs. katılmaları 6nerilir.
- Ders esnasında 5E 6đrenme modeli uygulanırken 6đrenci merkezli olduğundan sınıf hâkimiyeti konusunda 6đretmen zorlanabilir, bu y6zden etkili sınıf y6netimi a6ısından 6đretmenin kendini geliştirmesi 6nerilir.
- Sadece ders kitabını kullanıldığı kontrol grubunda yeterli başarı g6zlenememiştir. Mevcut T6rk6e programında dil bilgisi 6đretimine y6nelik işlevsel kazanımlar ve 6rnek uygulamalar eklenmesi i6in 6alışmalar yapılması 6nerilir.

Kaynaklar

- Abbott, S. ve Ryan, T. (1999). Constructing knowledge, reconstructing schooling. *Educational Leadership*, 57(3), 66-69.
- Açışlı, S. (2014). Genel fizik laboratuvar uygulamalarında 5E öğrenme modeline göre geliştirilen materyallerin öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine ve akademik başarılarına etkisinin incelenmesi. *OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 628-641.
- Altınay, Özlem (2009). *5E Modeline dayalı öğretim yönteminin öğrencilerin genetikle ilgili DNA, gen ve kromozom kavramlarını öğrenmelerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Altun, S. ve Büyükduman, F.İ. (2007). Yapılandırmacı öğretim tasarımı uygulamasına ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri bir örnek olay incelemesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(1), 9-30.
- Atılboz, N. G. (2007). *Öğrenme halkası modelinin biyoloji öğretmen adaylarının difüzyon ve osmoz konularını öğrenmeleri, biyoloji öğretimine yönelik özyeterlilik inançları ve tutumları üzerine etkileri* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, H. (2007). *Felsefi temelleri ışığında yapılandırmacılık*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Aydın, H. ve Durmuş, S. (2006). Fen ve teknoloji öğretimi. İçinde Mehmet Bahar (Ed). *Oluşturmacılık*. (s. 59-76). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Balcı, A. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma, yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Balcı, S. (2009). *Yapılandırmacı öğrenme kuramına dayalı 5E modelinin biyoloji öğretmen adaylarının akademik başarısına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Balcı, S., Çakıroğlu, J. ve Tekkaya C. (2006). Engagement, exploration, explanation, extension and evaluation (5E) learning cycle and conceptual change text as learning tools. *Biochemistry and Molecular Biology Education*, 34(3), 199-203.
- Banguoğlu, T. (1998). *Türkçenin grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Başaran, İ. E. (1978). *Eğitime giriş*. Ankara: Bımaş Matbaacılık.
- Baykul, Y. (2002). *İlköğretimde matematik öğretimi (6. ve 8. sınıflar için)*. Ankara: PegemA Yayıncılık
- Bayram, B. ve Kırbaşoğlu K. L. (2017). 5E Modelinin 6. sınıf dil bilgisi öğretiminde başarıya ve kalıcılığa etkisi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 1-20.
- Bıyıklı, C. ve Yağcı, E. (2015). 5E Öğrenme modeline göre düzenlenmiş eğitim durumlarının akademik başarı ve tutuma etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 302-325.
- Boddy, N., Watson, K. & Aubusson, P. (2003). A trial of the five es: a referent model for constructivist teaching and learning. *Research in Science Education*, 33(1), 27-42.
- Bozdoğan, A. E. ve Altunçekiç, A. (2007). Fen bilgisi öğretmen adaylarının 5E öğretim modelinin kullanılabilirliği hakkındaki görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 579-590.
- Brooks, M. G. & Brooks, J. G. (1999). The Constructivist classroom the courage to be constructivist. *Educational Leadership*, 57(3), 18-24.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Deneyisel desenler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bybee, R. W. vd. (2006). *Clinical study of the bscs 5E instructional model*. Retrieved from <http://www.bscs.org/researchevaluation/research / projects/ 5eres.html>.
- Calp, M. (2005). *Özel öğretim alanı olarak Türkçe öğretimi*. Konya: Eğitim Kitabı Yayınları.
- Campbell, M.A. (2000). *The effects of the 5E learning cycle model on students' understanding of force and motion concepts* (M.S Thesis). University of

Central Florida.

Carreno, B. B. (2004). Facilitating with eeeee's. *Strides Toward a Land Ethic*, 9(1), 22-23.

Çepni, S., Şan, H. M., Gökdere, M. ve Küçük, M. (2001). Fen bilgisi öğretiminde zihinde yapılanma kuramına uygun 7E modeline göre örnek etkinlik geliştirme. İçinde *Maltepe Üniversitesi Yeni Bin Yılın Başında Türkiye’de Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu* (s. 183-190). İstanbul.

Creswell, J. W. (2014). *Araştırma deseni nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. Ankara: Eğiten Kitap.

Creswell, J. W. & Clark, P. (2014). *Karma yöntem araştırmaları tasarımı ve yürütülmesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Çakıcı, Y. (2008). Fen ve teknoloji öğretiminde yapılandırmacı yaklaşım. İçinde Özgür Taşkın (Ed). *Fen ve Teknoloji Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar* (s. 1-19). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Çepni, S. (2007). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.

Çiçek, A. İ. (2005). *TTKB, Öğretim programları*. Kastamonu: Milli Eğitim Yayınları.

Demir, N. ve Yılmaz, E. (2003). *Türk dili el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.

Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2003). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. (3. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Demircioğlu, H., Demircioğlu, G. ve Ayas, A. (2004). Kavram yanılgılarının çalışma yapraklarıyla giderilmesine yönelik bir çalışma. *Milli Eğitim Dergisi*, 163(9), 121-131.

Doğanay, A. ve Tok, Ş. (2008). Öğretimde çağdaş yaklaşımlar. İçinde Ahmet Doğanay (Ed). *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (2. Baskı). (s. 215-217). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Duman, B. (2004). *Öğrenme-öğretme kuramları ve süreç temelli öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Eker, S. (2003). *Çağdaş türk dili*. Ankara: Grafiker Yayınları.

- Erdem, E. ve Demirel, Ö. (2002). Program geliştirmede yapılandırıcılık yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 23(23), 81-87.
- Erdoğdu, S. (2011). *Elektrik konularının 5E modeline göre öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ergin, İ. (2006). *Fizik eğitiminde 5e modelinin öğrencilerin akademik başarısına, tutumuna ve hatırlama düzeyine etkisine bir örnek: İki boyutta atış hareketi* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ergin, İ., Kanlı, U. ve Tan, M. (2007). Fizik eğitiminde 5E modelinin öğrencilerin akademik başarısına etkisinin incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakóltesi Dergisi*. 27(2), 191-209
- Ergin, İ., Kanlı, U. ve Ünsal, Y. (2008). An Example for the effect of 5E model on the academic success and attitude levels of students': Inclined projectile motion. *Journal of Turkish Science Education*, 5(3), 47-59.
- Evans, C. (2004). Learning with inquiring minds. *The Science Teacher*, 71(1), 27-30.
- Galloway, D., Rogers, C., Armstrong, D. & Leo, E. (1998). *Motivating the difficulty to tech*. London: Longman.
- Göğüş, B. (1978). *Orta Dereceli okullarımızda türkçe ve yazın eğitimi*, Ankara: Gül Yayınevi.
- Gömlüksiz, M. N. ve Bulut İ. (2007). Yeni fen ve teknoloji dersi öğretim programının uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 32(32), 76-88.
- Güneş, F. (2007). *Yapılandırıcılık yaklaşımıyla sınıf yönetimi*. (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gürses, E. (2006). *Durgun elektrik konusunda yapılandırıcılık öğrenme kuramına dayalı, 5E modeline uygun olarak geliştirilen dokümanların uygulanması ve etkililiğinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). K.T.Ü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Hançer, A.H. (2005). *Fen eğitiminde yapılandırıcılık yaklaşımına dayalı bilgisayar*

destekli öğrenmenin öğrenme ürünlerine etkisi (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Hiçcan, B. (2008). *5E Öğrenme döngüsü modeline dayalı öğretim etkinliklerinin ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin matematik dersi birinci dereceden bir bilinmeyenli denklemler konusundaki akademik başarılarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Hudson, R. (1992). *Teaching grammar: A guide for the national curriculum*. Oxford UK: Blackwell Publishers.

Işıkoğlu, N. ve Baştürk, R. (2007). İlköğretim öğretmenlerinin yapılandırmacı yaklaşımla ilgili öğretim stratejileri hakkındaki görüşleri. İçinde *Eğitimde Yeni Yönelimler IV: Yapılandırmacılık ve Öğretmen Sempozyumu* (s. 131-134). Ankara: Tefik Fikret Okulları.

İşman, A., Baytekin, Ç., Balkan, F., Horzum, M. B. ve Kıyıcı, M. (2002). Fen bilgisi eğitimi ve yapısalci yaklaşım. *TOJET*, 1(1), 41-47.

Kabapınar, F. M., Sapmaz, N. A. ve Bikmaz, F. H. (2003). *Aktif öğrenme ve öğretmen yöntemleri, fen bilgisi öğretimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.

Kahraman, M., Kılınç, A. ve Şenol, M. (2004). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Anadolu Yayıncılık.

Kaptan, F. ve Korkmaz, H. (2001). *İlköğretimde Fen Bilgisi öğretimi: Modül 7*. Ankara: MEB.

Karacak D. Ş. (2008). *İlköğretim 8. sınıf genetik ünitesinin 5E modeline göre tasarlanan multimedya destekli öğretimin öğrencilerin erişimi ve tutumlarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

Karakuş, İ. (2005). *Türkçe Türk dili ve edebiyatı öğretimi*, Ankara, Can Yayınevi.

Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Kartallıoğlu, N. (2008). *İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin dil bilgisi kazanımlarına erişi düzeyi* (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Kılavuz, Y. (2005). *The Effects of 5E learning cycle model based on constructivist theory on tenth grade students understanding of acid –base concepts* (Ms. Thesis). The Graduate School of Natural and Applied Sciences of Middle East Technical University, Ankara.
- Koç, G. (2003). *Davranışçı yaklaşım: Klasik koşullanma, gelişim ve öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Köksal, Onur (2009). *Teaching tenses in english to the students of the second stage at primary education through using 5E model in constructivist approach (7 th grade)* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Küçük, Z. ve Çalık, M. (2015). Zenginleştirilmiş 5E modelinin yedinci sınıf öğrencilerinin kavramsal değişimine etkisi: elektrik akımı örneği. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-28.
- Martin, D. J. (2000). *Elementary science methods: a constructivist approach*. Belmont, CA: Wadsworth/Thomason Learning.
- Orgill, M. & Thomas. M. (2007). Analogies and the 5E model. *The Science Teacher*, 74(1): 40–45.
- Özbay, M. (2006). *Türkçe öğretimi bibliyografyası*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Özden, Y. (2005). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Özdemir ve Balkan (2017), 5E Yapılandırmacı öğretim modelinin dil bilgisi öğretiminde kullanımı. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 5(1), 56-64.
- Özmen, H. (2004). Some students' misconceptions in chemistry: A Literature review of chemical bonding. *Journal of Science Education and Technology*, 13(2), 147-149.
- Özsevgeç, T. (2006). Kuvvet ve hareket ünitesine yönelik 5e modeline göre geliştirilen öğrenci rehber maretyalinin etkililiğinin değerlendirilmesi. *Türk*

Fen Eğitim Dergisi, 3(2), 36-48.

Özsevgeç, T., Çepni, S. ve Bayri, N. (2007). Kalıcı kavramsal değişimde 5E modelinin etkililiği. *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 36- 48.

Perkins, D. (1999). The many faces of constructivism. *Educational Leadership*, 57(3), 6-11.

Pirci, H.A. (2018). *Cebirsel ifadeler konusunun öğretiminde 5E öğrenme modelinin 6. sınıf öğrencilerinin akademik başarıları üzerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kastamonu.

Sağlam, M. (2005). *Ses ve ışık ünitesi konusunda 5E modeline uygun rehber materyal geliştirilmesi ve etkililiğinin araştırılması* (Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Sağır, M. (2002). *İlköğretim okullarında Türkçe dil bilgisi öğretimi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Sanal, (2001). *Constructivism and the five E's*. Retrieved from <http://www.miamisci.org/ph/lpintro5e.html>.

Sanal, (2009). *5E modeli*. Erişim Adresi <http://cepkpss.blogcu.com/5-e-modeli/6666396>.

Saka, A. (2006). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının genetik konusundaki kavram yanlışlarının giderilmesinde 5E modelinin etkisi* (Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Saka, A. ve Akdeniz, A. R. (2006). Genetik konusunda bilgisayar destekli materyal geliştirilmesi ve 5E modeline göre uygulanması. *TOJET* 5(1), 129-141.

Saussure D. F. (1985). *Genel dilbilim dersleri*. Berke Vardar (Çev). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Selçuk, Z. (2005). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel yayıncılık.

Selley (1999). *Yapılandırmacı yaklaşımda öğretmenin ve öğrenenin rolü*. Erişim Adresi, <http://yapilandirmaciyaklasim.wordpress.com/2010/12/07/yapilandirmaci-yaklasimda-ogretmenin-ve-ogrenenin-rolu/>.

- Senemoğlu, N. (2003). *Kuramdan uygulamaya gelişim, öğrenme ve öğretim*. Ankara: Kalkan Matbaacılık.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme* (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sevinç, E. (2008). *5E Öğretim modelinin organik kimya laboratuvarı dersinde uygulanmasının öğrencilerin kavramsal anlamalarına, bilimsel süreç becerilerinin gelişimine ve organik kimya laboratuvarı dersine karşı tutumlarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Skamp, K. (1998). *Teaching primary science constructively*. Sydney: Harcourt Publishers.
- Smerdan, B. A. ve Burkam, D. T. (1999). Access to constructivist and didactic teaching: Who gets it? Where is it practiced? *Teachers College Record*, 101(1), 5.
- Sunal, C. S. & Haas, M. E. (2005). *Social studies for elementary and middle grades a constructivist approach* (2th Edition). Pearson Education. (2012). *Social Studies For Elementary and Middle Grades A Constructivist Approach*. (4th Edition). Pearson Education.
- Şahin, A. (2007). Temel öğretme-öğrenme yaklaşımları (stratejileri). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. İçinde Ocak, Gürbüz (Ed). (s. 172-211). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Şahin, Ç. (2010). *İlköğretim 8. sınıf "kuvvet ve hareket" ünitesinde zenginleştirilmiş 5E öğretim modeline göre rehber materyaller tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi* (Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Şahin, Y. İ. (2016). *Drama tekniği ile zenginleştirilmiş 5E öğretim modelinin öğrenci başarı ve tutumlarına yönelik etkileri: Maddenin tanecikli yapısı ve karışımlar* (Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Giresun.
- Şengül, N. (2006). *Yapılandırmacılık kuramına dayalı olarak hazırlanan aktif öğretim yöntemlerinin akan elektrik konusunda öğrencilerin fen ve başarı*

- tutumlarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Tanrıöğen, A. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (2.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Taşdelen, U., Altun, Y., Köseoğlu, F. ve Geban, Ö. (2006). Fen ders kitapları: ilköğretim öğrencileri için yapılandırmacı öğrenme modeline uygun bir metin önerisi. İçinde *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi Bildiri Kitabı* (s. 14-16). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Temizyürek, K. (2003). *Fen öğretimi ve uygulamaları* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tiryaki, S. (2009). *Yapılandırmacı yaklaşıma dayalı 5E öğrenme modeli ve işbirlikli öğrenme yönteminin 8. sınıf "ses" ünitesinin işlenmesinde başarıya ve tutuma etkisinin araştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Trowbridge, L. W., Rodger W. B. Janet, C. P. (2000). *Chapter15. models for effective science teaching. teaching secondary school science strategies for developing scientific literacy*. Merrill, An Imprint Of Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey, Columbus, Ohio.
- Ünal, H. (2003). "Öğrenme halkası yöntemi'nin fen bilgisi dersi "maddelerin sınıflandırılması ve dönüşümleri" konusunun öğretilmesinde başarıya etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ünal, F. (2005). Yaratıcılığın geliştirilmesi. *Öğretmen Dünyası Dergisi*, 303-312.
- Wilder, M. ve Shuttleworth, P. (2005). Cell Inquiry: A 5E Learning cycle lesson. *Science Activities, Winter, 41(4)*, 37-43.
- Yaşar, Ş. (1998). Yapısalcı kuram ve öğrenme-öğretme süreci. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1-2), 68-75.
- Yeşilyaprak, B. (2002). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Yılmaz, H. ve Çavaş, H. P. (2006). 4-E Öğrenme döngüsü yönteminin öğrencilerin elektrik konusunu anlamalarına olan etkisi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 5(1), 2-18.

Zengin, E. (2016). *Ortaokul 8. sınıflarda hücre bölünmeleri konusunun öğretiminde 5E öğrenme modelinin öğrenci başarısına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Ziyafet, E. (2008). *Fen ve teknoloji dersinde periyodik çizelgenin öğretiminde 5E modelinin öğrenci tutum ve başarısına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ekler

Ek -1: Milli Eğitim İzin Belgesi

T.C.
KÜTAHYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 53490996-44-E.20439223
Konu : Tez Çalışması

26/10/2018

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) MEB. Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2017/25 nolu Genelgesi.
b) Engin AYKAÇ'ın 23/10/2018 tarihli dilekçesi.

Bakanlığımızın ilgi (a) Genelgesi doğrultusunda, İlimiz Merkez Atatürk Ortaokulu Müdürü Engin AYKAÇ'ın ilgi (b) dilekçesinde, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilimi Dalı Yüksek Lisans öğrencisi olduğu "*5E Modelinin Ortaokul Öğrencilerinin Dilbilgisi Başarısına Etkilisi*" üzerine deney grubu ve kontrol grubu arasındaki sonuçları karşılaştırarak bu sonuçlar arasındaki farklılıkları belirlemek için yapacağı tez çalışmasında İlimiz merkez ilçesinde bulunan Atatürk Ortaokulu 7/A ve 7/B sınıflarında 29/10/2018- 07/01/2019 tarihleri arasında etkinliklerle uygulama yapmak istediği belirtilmektedir.

İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı Hamdi SARIÖZ'ün başkanlığında toplanan değerlendirme komisyonu yapmış olduğu inceleme sonucunda söz konusu tez çalışmasının okullarda uygulanabilir olduğuna karar vermiş olup, eğitim- öğretileri aksatmadan, konunun dışına çıkmamaları, bütün sorumluluğun ilgililere ve okul müdürlüğüne ait olmak üzere yukarıda belirtilen anket çalışmasının tamamlandıktan sonra bir örneğinin Müdürlüğümüze verilmek üzere yapılmasını; Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Hasan BAŞYİĞİT
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
26/10/2018

Arif YALÇIN
Vali a.
Vali Yardımcısı

İl Milli Eğitim Müdürlüğü/KÜTAHYA
Elektronik Ağ:kutahya.meb.gov.tr
e-posta:stratejigelistirme43@mcb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Filiz ÖRNEK- VHKI
Tel: (0 274) 2804392
Faks: (0 274) 2804398

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 5ccf-aa17-3148-9174-2607 kodu ile teyit edilebilir.

Ek-2: Ders Planları

5E MODELİNE GÖRE HAZIRLANMIŞ DERS PLANLARI

DERS PLANI 1.HAFTA

DersinAdı:	Türkçe
Sınıf:	7.Sınıf
Konu:	Anlamlarına Göre Fiiller
ÖnerilenSüre:	2 Ders Saati

Öğrenci Kazanımları:	<ul style="list-style-type: none"> • Fiillerin anlam özelliklerini fark eder. • İş (kılış), oluş ve durum fiillerinin anlam özellikleri üzerinde durulur.
Öğretme ve Öğrenme Yöntem, Teknikleri:	Sunuş, Buluş, Soru-Cevap
Kullanılan Araç Gereç ve Kaynaklar:	Kitaplar, resimler, fotoğraflar vb.

<p>Giriş (Engage):</p>	<p>Ders etkinliklerine başlamadan öğrencilere konu ile ilgili dikkat çekici kavramları kullanabilecekleri sorular sohbet eşliğinde sorulur.(Etkinlik 1: Soruyorum, öğreniyorum.)</p>
<p>Keşfetme (Explore):</p>	<p>Öğrencilerin anlamlarına göre fiilleri ayırt etme yöntemlerini keşfedebilmeleri için “Etkinlik 2: ‘Neyi?/ Kimi?’ İle Eşleştirelim” yaptırılır.</p>
<p>Açıklama (Explain):</p>	<p style="text-align: center;">Fiillerin Anlam Özellikleri</p> <p>Fiiller anlam özelliklerine göre iş, oluş ve durum bildirirler.</p> <p>1- İş (Kılış) Fiilleri Öznenin iradesiyle, bir nesne üzerinde gerçekleşen, öznenin nesneyi etkilediğini ve o nesnenin de etkilendiğini gösteren fiillerdir.</p> <p>2- Durum (Hareket) Fiilleri Eylemde nesnenin etkilenmediği fiillerdir. Durum fiilleri “kimi” ve “neyi” sorularına cevap vermezler. Öznenin devamlılık gösteren bir durumunu anlatan fiillerdir.</p> <p>3- Oluş Fiilleri: Bunlar bir durumdan başka bir duruma geçildiğini veya geçilmekte olduğunu, yani nitelik değişikliğini ifade ederler. Gerçekleşmesinde öznenin doğrudan etkisi yoktur. Genellikle “kendiliğinden olma” söz konusudur.</p>
<p>Derinleştirme (Elaborete):</p>	<p>Öğrencilere elde ettikleri kazanımları derinleştirmeleri amacıyla Etkinlik 4: Bulalım, Guplandırılım etkinliği yaptırılır.</p>
<p>Değerlendirme (Evaluate):</p>	<p>Öğrenilenleri değerlendirme amacıyla Etkinlik 6: Sıra Sende etkinliği dağıtılır.</p>

Ek-3: Etkinlikler

ÖĞRETME- ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ 1.HAFTA

Etkinlik 1 : SORUYORUM, ÖĞRENİYORUM

Aşağıdaki resimleri inceleyelim ve sorulara cevap verelim.

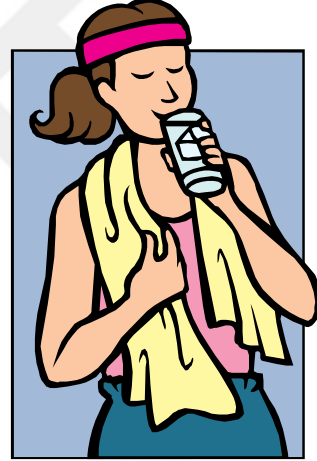
İhtiyaç duyulan varlık nedir?
Yapılan hareket:

Yapılan hareket nedir?
İhtiyaç duyulan varlık:

İhtiyaç duyulan varlık nedir?
Yapılan hareket:

Yapılan hareket nedir?
İhtiyaç duyulan varlık:

Yapılan hareket nedir?
İhtiyaç duyulan varlık:

Yapılan hareket nedir?
İhtiyaç duyulan varlık:

Etkinlik 2 : “Neyi? / Kimi?” İle Eşleştirelim

Bu etkinlik sayesinde anlamalarına göre fiiller olan iş ve durum fiillerini ayırt edebilmeleri, ikisi arasındaki ayrımı keşfetmeleri amaçlanmıştır.

Aşağıda verilen eylemlerden uygun olanları “Neyi? / Kimi?” soru kelimesi ile anlamlı bir soru cümlesi oluşturarak eşleştiriniz.

Etkinlik 3 : Bulalım, Gruplandıralım

Bu etkinlikte derinleştirme aşamasına uygun olarak öğrencilerin görsellerde anlatılmak istenen cümleleri yani fiilleri iş, oluş ve durum olarak gruplandırmaları istenir.

Böyle uzanıp hiçbir şey yapmayasım var...

Etkinlik 4: Sıra Sende

Bu etkinlikte öğrencilerin elde ettikleri kazanımları değerlendirmeleri amaçlanır.

Aşağıdaki tabloyu uygun biçimde doldurunuz.

CÜMLELER	İŞ (KILIŞ)	DURUM	OLUŞ
1-Kitabı yırttım.	X		
2-Saçı uzuyor.			
3-Bebekler uyandı.			
4-Yemekler soğumuş.			
5-Ödevini yapmıyor.			
6-Çocuklar büyümüş.			
7-Erkenden kalktı.			
8-Çiçeği kopardı.			
9-Komşumuz çitleri boyuyor.			
10-Kedi yatıyor.			
11-Yapraklar sarardı.			
12-Ahmet odunları kırdı.			
13-Annem halıları yıkamış.			
14-Merve parkta oturuyor.			
15-Ekmekler bayatladı.			
16-Adam ağaçları kesmişler.			
17-Sokakta ağlıyor.			
18-Olanlara durmadan gülüyor.			
19-Sebze küflendi.			

DERS PLANI 2.HAFTA

DersinAdı:	Türkçe
Sınıf:	7.Sınıf
Konu:	Fiillerde Haber (Bildirme) Kipleri
ÖnerilenSüre:	3 Ders Saati

Öğrenci Kazanımları:	1. Kip ve çekimli fiili kavrar. 2. Bildirme kiplerinin kullanım özelliklerini kavrar.
Öğretme ve Öğrenme Yöntem-Teknikleri:	Sunuş, Buluş, Soru-Cevap
Kullanılan Araç Gereç ve Kaynaklar:	Kitaplar, resimler, fotoğraflar vb.

Giriş (Engage):	Ders etkinliklerine başlamadan öğrencilere konu ile ilgili dikkat çekici kavramları kullanabilecekleri sorular sohbet eşliğinde sorulur.(Etkinlik 1: NelerOluyor?)
Keşfetme (Explore):	Giriş aşamasından sonar öğrencilerin zamnları daha iyi ayırt edecekleri ve keşfedecekleri Etkinlik 2: Sınıf Uygulaması yapılır.
Açıklama (Explain):	<p>HABER (BİLDİRME) KİPLERİ</p> <p>Haber (bildirme) kipleri, işin, oluşun, durumun yapıldığını, yapılacağını, sürekli yapıyor olduğunu, yapılacak olduğunu veya yapılmakta olduğunu bildiren kiplerdir. Haber (bildirme) kipleri aldıkları eke göre adlandırılırlar. Haber (bildirme) kipleri eklerini alan fiiller zaman bildirirler.</p> <p>1.Görülen (-di’li) Geçmiş Zaman: Bu kip eylemin yapıldığını bildirir. Yapılan eylemi biz ya yaşamışız ya da görmüşüzdür. Bu kipi diğer adı bilinen geçmiş zamandır. Görülen (-di’li) geçmiş zaman eki -di’dir. "di" eki kurallara (büyük ünlü uyumu kuralı ve ünsüz benzeşmesi kuralı) uyarak -dı,-di,-du,-dü, -tı,-ti,-tu,-tü şeklinde de kullanılır.</p> <p>2. Duyulan (-miş’li) Geçmiş Zaman Kipi : Eylemin önceden yapıldığını bildirir. Eylemin yapıldığını söyleyen kişi görmemiştir, öğrenmiştir veya duymuştur. Bu kipi diğer adı öğrenilen geçmiş zamandır. Fiil gök veya gövdesine “miş” eki getirilerek yapılır. Uyum kuralına uyarak “-miş” eki -miş, -muş, -müş şeklinde de kullanılır.</p> <p>3.Şimdiki Zaman Kipi: Eylemin şu an yapıyor olduğunu bildiren kiptir. Fiil kök veya gövdelerine -yor eki getirilerek yapılır.</p> <p>4.Gelecek Zaman Kipi: Eylemin yapılmadığını yapılacak olduğunu belirten kiptir. Fiil kök veya gövdelerine -ecek/-acak ekleri getirilerek yapılır.</p> <p>5. Geniş Zaman Kipi: Eylemin her zaman yapıldığını belirten kiptir. (Geçmişte yapılmış olduğunu, şu an yapıyor olduğunu ve gelecekte yapılacak olduğunu belirtir.) Eki: (..)r’dir. Fiillere -r, ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür ekleri getirilerek yapılır.</p>
Derinleştirme (Elaborete):	Öğrencilere elde ettikleri kazanımları derinleştirmeleri amacıyla Etkinlik 3: Resimdeki Zamanlar etkinliği yaptırılır.
Değerlendirme (Evaluate):	Öğrenilenleri değerlendirme amacıyla Etkinlik 6: Şahıslara Göre Kipler etkinliği dağıtılır.

ÖĞRETME- ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ 2.HAFTA

Etkinlik 1 : Neler Oluyor?

Gerekli yönlendirmelerle resimlerle ilgili farklı zamanlı cümleler kurdurulur.

Etkinlik 2 : Sınıf Uygulaması

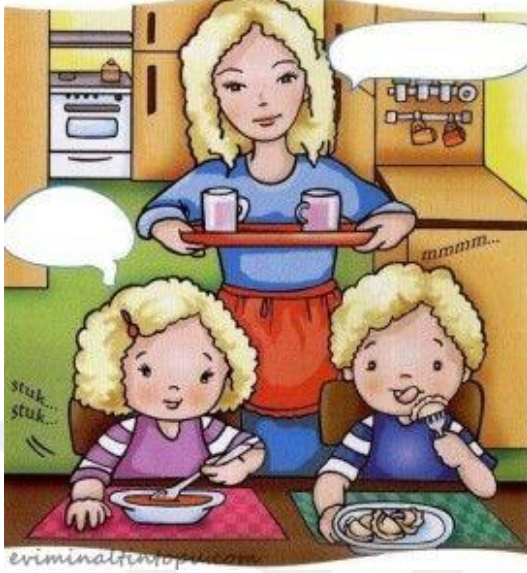
Bu etkinlikte aşağıdaki uygulamalar yaptırılarak farklı bazı zaman kipleri keşfettirilir.

- Sınıfta söz alan bir öğrenciye başından geçen ve paylaşmak istediği bir olay anlatılır. Sonra başka bir öğrenciye söz verilerek arkadaşının başından geçen bu olayı anlatması istenir.
- Bir öğrenci seçilerek sırasıyla aşağıdaki uygulamalar yaptırılır ve sınıftaki diğer öğrencilerin arkadaşlarının ne yaptığını söylemeleri beklenir. (sessiz sinema gibi)

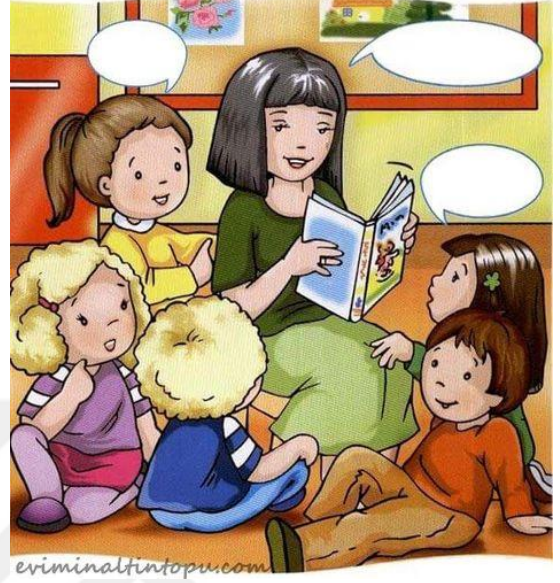
- Kendi etrafında dönmek
- Yürümek
- Koşmak
- Kitap okumak
- Düşünmek
- Tahtayı silmek
- Araba kullanmak

Etkinlik 3: Resimdeki Zamanlar

Verilen görseller farklı zaman kiplerine göre 5-6 cümle ile anlatılır.

Şimdiki zaman:

Geniş zaman:

Gelecek zaman:

Geçmiş Zaman:

Etkinlik 4: Şahıslara Göre Kipler

Görselde verilen fiilleri istenilen zamanlara göre tüm şahıs çekimlerine uygular.

Şimdiki Zaman

Gelecek Zaman

Öğrenilen Geçmiş Zaman

Geniş Zaman

Bilinen Geçmiş Zaman

DERS PLANI 3.HAFTA

DersinAdı:	Türkçe
Sınıf:	7.Sınıf
Konu:	Dilek Kipleri
ÖnerilenSüre:	3 Ders Saati

ÖğrenciKazanımları:	<ul style="list-style-type: none"> • Dilek kiplerinin kullanım özelliklerini kavrar. • Fiillerin olumlu, olumsuz, soru ve olumsuz soru çekimi ile ilgili örnekleri kavrar.
Öğretme ve Öğrenme Yöntem-Teknikleri:	Sunuş, Buluş, Soru-Cevap
Kullanılan Araç Gereç ve Kaynaklar:	Kitaplar, resimler, fotoğraflar vb.

Giriş(Engage):	Ders etkinliklerine başlamadan öğrencilere konu ile ilgili fiiller kullanabilecekleri “Etkinlik 1: Hayatımızdaki Keşekeler” etkinliği yaptırılır.
Keşfetme (Explore):	Öğrencilerin fiilleri keşfetmeleri için “ Etkinlik 2 : Ne Söylediğini Bulalım ” etkinliği yaptırılır.
Açıklama (Explain):	<p>Giriş ve keşfetme aşamasında öğrencilerin ifade ettikleri cümlelerde kullanılan fiillerin, dilek kipleri ile çekimlenmiş fiiller olduğu söylenerek söylenen fiiller aralarındaki farka dikkat çekilir. Her bir fiilin 4 dilek kipinden biri olduğu söylenerek haber kipleri kısaca anlatılır.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gereklilik Kipi: Eylemin yapılması gerektiğini belirtir. Ekleri -meli/- malı dır. 2. İstek Kipi: Eylemin yapılması veya yapılmaması istendiği durumlarda kullanılır. Ekleri -e/-a dır. 3. Şart/ Koşul Kipi: Eylemin olmasının veya olmasının başka bir eyleme bağlanması durumudur. Ekleri -sa/-se dir. 4. Emir Kipi: Eylemin yapılmasını bir emir şeklinde bildiren kiptir. Emir kipinin 1.tekil şahsı yoktur.
Derinleştirme (Elaborete):	Öğrencilere elde ettikleri kazanımları derinleştirmeleri amacıyla “ Etkinlik 3; Kipleri Buluyorum ” yaptırılır.
Değerlendirme (Evaluate):	Öğrenilenleri değerlendirme amacıyla “ Etkinlik 4 : Haber Kiplerinin Çeşidini Bulmaca ” etkinliği yaptırılır.

ÖĞRETME- ÖĞRENMEETKİNLİKLERİ 3.HAFTA

Etkinlik 1 : HAYATIMIZDAKİ KEŞKELER

Öğrencilere aşağıdaki sorular sorularak dikkatleri çekilir. Verdikleri cümlelerde haber kipleri kullanılmış olur.

Hayatımızda bazen yanlış kararlar alırız, yanlış adımlar atarız. Zaman geçtiğinde ise hatalarımızı anlar ve KEŞKELER başlar. Hataları fark edip keşke demek pişman olmak her hayatın bir parçasıdır. Sizin hayatınızdaki keşkeler neler? Bu keşkeleri yaşamamış olmak isteseydiniz ne önerirdiniz kendinize?

Etkinlik 2 : Ne Söylediğini Bulalım

Etkinlik sayesinde öğrencilerin dikle kipleri ne amaçla ve nasıl kullandıkları buldurulmuş olur. Bu sayede aralarındaki kullanım farkları da fark edilmiş olur.

Örnekte verildiği gibi diğer cümleleri söyleyen kişilere ne söylendiğini bulmaya çalışalım.

Annem bana her zaman tabağımdakileri bitirmem gerektiğini söyler.

Annem “Tabağımdakileri bitirmelisin.” dedi.

Öğretmenim yarın yanına gelmemi söyledi.

Öğretmenim

“.....”

dedi.

Arkadaşım akşam burada buluşmamızı söyledi.

Arkadaşım

“.....” dedi.

Spor hocam kilo vermeye devam edebilmem için düzenli koşmam gerektiğini söyledi.

Spor hocam “.....” dedi.

Etkinlik 3 : Kipleri Buluyorum

Öğrencilere öğrendiklerini derinleştirmesi amacıyla aşağıdaki fiillerin kipleri buldurularak cümleler kuraları beklenir.

Tamam arkadaşlarımla beraber yandaki fiillerin hangi kiplerde çekimlendiğini söyleyeceğiz hadi arkadaşlar yandaki fiillerin kiplerini belirleyelim

Fiiller	Dilek Şart	İstek	Gereklilik	Emir
Koşmalıyım				
Gelse				
Konuşayım				
Yaz				
Giderse				
Anlatalım				
Sus				
Satmalıyım				

Yukarıdaki fiilleri kullanarak örnek cümleler yazın bakalım arkadaşlar

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Dilek-Şart kiplerinin geçtiği cümleler kullanarak anlamlı bir metin yazınız.

Etkinlik 4 : Haber Kiplerinin Çeşidini Bulmaca

Değerlendirme aşamasında öğrencilerin öğrendiklerini uygulayacakları etkinlik yaptırılır.

Cümlelerdeki fiillerin hangi kip ve kişi ile çekimlendiğini söyleyebilir misiniz?

Aç kurt yavrusunu yer.
Açtırma kutuyu, söyletme kötüyü.
Hangi dağda kurt öldü?
Bağ babadan, zeytin dededen kalmalı.
Beylik çeşmeden su içme.
Bin ölçüp bir biçmeli.
Bülbülü altın kafese koymuşlar "Ah vatanım!" demiş.
Devletli yanını kaşısa, yoksul para verecek sanır.
Dilim seni dilim dilim dileyim, başıma geleni senden bileyim.
Emmim, dayım, hepsinden aldım payım.
Az yaşa, uz yaşa, akibet gelecek başa.

Yukarıdaki cümlelerde bulduğunuz haber kiplerini kullanarak aşağıdaki fiil çekimlerini doldurunuz.

<i>GEREKLİLİK KİPİ</i>				
<i>KİŞİLER</i>	<i>OLUMLU</i>	<i>OLUMSUZ</i>	<i>OLUMLU SORU</i>	<i>OLUMSUZ SORU</i>
<i>1. tekil</i>				
<i>2. tekil</i>				
<i>3. tekil</i>				
<i>1. çoğul</i>				
<i>2. çoğul</i>				
<i>3. çoğul</i>				
<i>DİLEK-ŞART KİPİ</i>				
<i>KİŞİLER</i>	<i>OLUMLU</i>	<i>OLUMSUZ</i>	<i>OLUMLU SORU</i>	<i>OLUMSUZ SORU</i>
<i>1. tekil</i>				
<i>2. tekil</i>				
<i>3. tekil</i>				
<i>1. çoğul</i>				
<i>2. çoğul</i>				
<i>3. çoğul</i>				
<i>İSTEK KİPİ</i>				
<i>KİŞİLER</i>	<i>OLUMLU</i>	<i>OLUMSUZ</i>	<i>OLUMLU SORU</i>	<i>OLUMSUZ SORU</i>
<i>1. tekil</i>				
<i>2. tekil</i>				
<i>3. tekil</i>				
<i>1. çoğul</i>				
<i>2. çoğul</i>				
<i>3. çoğul</i>				
<i>EMİR KİPİ</i>				
<i>KİŞİLER</i>	<i>OLUMLU</i>	<i>OLUMSUZ</i>	<i>OLUMLU SORU</i>	<i>OLUMSUZ SORU</i>
<i>1. tekil</i>				
<i>2. tekil</i>				
<i>3. tekil</i>				
<i>1. çoğul</i>				
<i>2. çoğul</i>				
<i>3. çoğul</i>				

DERS PLANI 4.HAFTA

DersinAdı:	Türkçe
Sınıf:	7.Sınıf
Konu:	Fiillerde Anlam Kayması
ÖnerilenSüre:	2 Ders Saati

Öğrenci Kazanımları:	Fiil kiplerinde zaman ve anlam kaymasının nasıl gerçekleştiğini kavrar.
Öğretme ve Öğrenme Yöntem-Teknikleri:	Sunuş, Buluş, Soru-Cevap
Kullanılan Araç Gereç ve Kaynaklar:	Kitaplar, resimler, fotoğraflar vb.

Giriş (Engage):	Ders etkinliklerine başlamadan öğrencilere konu ile ilgili anlam kaymalarını görebilecekleri cümleler içeren etkinlik incelenir. (Etkinlik 1 : Ne Söylüyor, Ne Söylemek İstiyor?)
Keşfetme (Explore):	Öğrencilerin anlam kaymalarına neden olan durumları keşfedebilecekleri örnekler ve kelimeler içeren cümleleri olan etkinlik yaptırılır. (Etkinlik 2: Kipler Doğru mu, Yanlış Mı?)
Açıklama (Explain):	<p>Cümlelerde anlatılmak istenen zaman ve zaman ile ilgili öğelere dikkat çekildikten sonra buna anlam kayması denildiğini ve bunun tanımının “Fiil çekimlerinde bir zaman ekinin başka bir zaman eki yerine kullanılmasına, yani fiilin bir zamana göre çekimlenip de başka bir zamanı kastetmesine fiilde anlam kayması denir.” Olduğu ifade edilir.</p> <p>Anlam kaymasında hangi kipin hangisinin yerine kullanıldığı bazen anlaşılabilir. Bunu da önceki ve sonraki cümlelere bakarak anlamalıyız.</p> <p><u>Anlam kayması şu kipler arasında olur:</u> Bilinen geçmiş zaman yerine geniş zaman Öğrenilen geçmiş zaman yerine geniş zaman Şimdiki zaman yerine geniş zaman Gelecek zaman yerine geniş zaman Emir yerine geniş zaman Bilinen geçmiş zaman yerine şimdiki zaman Gelecek zaman yerine şimdiki zaman Geniş zaman yerine şimdiki zaman Emir yerine gelecek zaman Gereklilik yerine gelecek zaman Bilinen geçmiş yerine istek Emir yerine istek Emir yerine gereklilik İstek yerine emir Şimdiki zaman yerine miş'li geçmiş zamanın hikâyesi</p>
Derinleştirme (Elaborete):	Öğrencilere elde ettikleri kazanımları derinleştirmeleri amacıyla “Etkinlik 3: Sıra Sende” yaptırılır.
Değerlendirme (Evaluate):	Öğrenilenleri değerlendirme amacıyla “Etkinlik 4: Değerlendirme” dağıtılır.

ÖĞRETME- ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ 4.HAFTA

Etkinlik 1 : Ne Söylüyor, Ne Söylemek İstiyor?

Giriş aşamasında öğrencilere aşağıdaki dialog incelenerek var olan anlam kaymalarına dikkat çekilmeye çalışılır.

Anne ve çocukları arasında geçen konuşmayı inceleyip zamanlarını belirleyelim.

- Kızım ben yarın Ankara'ya gidiyorum.
-Ama anne ben yalnız kalamam.
- Merak etme kızım baban sizinle olur.
-Peki o zaman.
- Kardeşine dikkat etmelisin.
-Her zaman ben ona dikkat ediyorum ama.
- Elbette öyle olacak, o çok küçük.

Etkinlik 2 : Kipler Doğru Mu, Yanlış Mı?

Bu etkinlik sayesinde cümlelerde verilen fiiller anlamlarına göre doğru bir kip ile çekimlenip çekimlenmediklerini söyleyecekler, bu sayede anlam kaymasını keşfetmiş olmaları amaçlanmıştır.

Örnekte verildiği gibi resimler ile ilgili cümleler doğru kip ile mi çekimlenmiş bulunuz, yanlış ise düzeltiniz.

Nasrettin Hoca bir gün göle maya çalar.

*Yanlıştır. Geçmiş zaman yerine geniş zaman kullanılmış. Doğrusu; “Nasrettin Hoca bir gün göle maya çalmış.”

Birkaç gün sonra Ankara'ya gidiyorum.

Bu kitabı bir haftada okuyacaksın!

Buyrun, ne aramıştınız?

Ailem birinciliğime çok sevindir.

Etkinlik 3 : Sıra Sende

Bu etkinlikte öğrencilerin elde ettikleri kazanımları derinleştirmeleri amaçlanır.

Aşağıdaki cümleleri fiil kiplerinde anlam kayması olacak biçimde tamamlayınız. Tamamladığınız cümlelerdeki kipin, hangi kipin anlamını verecek biçimde kullanıldığını belirtiniz.

Her yaz tatilinde denize .....

→ ..... kipi yerine ..... kipi kullandım.

İşlerini on dakikada .....

→ ..... kipi yerine ..... kipi kullandım.

Sınıfta gürültü .....

→ ..... kipi yerine ..... kipi kullandım.

Yarın akşam size .....

→ ..... kipi yerine ..... kipi kullandım.

Etkinlik 4: DEĞERLENDİRME

Bu etkinlikte öğrencilerin konu ile ilgili öğrendiklerini ortaya koymaları beklenir.

Aşağıdaki cümlelerde zaman ve anlam kaymasına uğramış fiilleri

CÜMLELER	BİÇİM	ANLAM
Yarın uçak ile oraya <u>gidiyor</u> .	Şimdiki zaman	Gelecek zaman
İstanbul'u Fatih Sultan Mehmet fetheder.		
Şimdi kendini neden üzersin?		
Açılışa giderken seni de alırım.		
Sabahları erken kalkmayı sevmiyorum.		
Nasrettin Hoca bir gün ağaca çıkar.		
Yaram durmadan kanar.		
Her daim seni hatırladım.		
Yaşayan son gazi de vefat eder.		
Öğretmen, son görev yerinden beş gün önce ayrılır.		
Hemen dersi ter ediyorsun.		
Yorgunluğu geç yatmasından olacak.		
Her gün bu yoldan geçiyorum.		
Geziye giden çocuklar kaybolur.		
Haftaya sınava birlikte gideriz.		
Günün birinde görürsün.		
Senin durumuna her an üzülmüş.		

DERS PLANI 5.HAFTA

DersinAdı:	Türkçe
Sınıf:	7.Sınıf
Konu:	Zarflar
ÖnerilenSüre:	2 Ders Saati

Öğrenci Kazanımları:	Zarfların cümledeki işlevlerini fark eder, zarfları işlevlerine uygun olarak kullanır.
Öğretme ve Öğrenme Yöntem- Teknikleri:	Sunuş, Buluş, Soru-Cevap
Kullanılan Araç Gereç ve Kaynaklar:	Kitaplar, resimler, fotoğraflar vb.

Giriş (Engage):	Ders etkinliklerine başlamadan öğrencilere konu ile ilgili anlam kaymalarını görebilecekleri cümleler içeren etkinlik incelenir. (Etkinlik 1 : Tamamlayalım)
Keşfetme (Explore):	Öğrencilerin anlam kaymalarına neden olan durumları keşfedebilecekleri örnekler ve kelimeler içeren cümleleri olan etkinlik yaptırılır. (Etkinlik 2: Cümle Kuruyorum)
Açıklama (Explain):	<p>ZARFLAR</p> <p>Eylemlerin, eylemsilerin, sıfatların ya da kendi türündeki sözcüklerin anlamlarını durum, zaman, miktar, yer-yön ve soru yönüyle belirten sözcüklere denir.</p> <p>Durum Zarfları</p> <p>*Fiile ve fiilimsiye sorulan “nasıl” sorusunun cevabıdır.</p> <p>Yer-Yön Zarfları</p> <p>Fiile sorulan “nereye” sorusunun yanıtıdır.</p> <p>Nicelik (Miktar, Azlık-Çokluk) Zarfları</p> <p>Fiilin, fiilimsinin, sıfatın ya da başka bir zarfın anlamını miktar bakımından belirtir. “Ne kadar” sorusuna yanıt verir.</p> <p>Soru Zarfları</p> <p>Fiilleri ve fiilimsileri soru yoluyla belirtir.</p>
Derinleştirme (Elaborete):	Öğrencilere elde ettikleri kazanımları derinleştirmeleri amacıyla “Etkinlik 3: Sıra Sendeyim” yaptırılır.
Değerlendirme (Evaluate):	Öğrenilenleri değerlendirme amacıyla “Etkinlik 4:Değerlendirme” dağıtılır.

ÖĞRETME- ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ 5.HAFTA

Etkinlik 1 : Tamamlayalım

Giriş aşamasında öğrencilere aşağıdaki cümleler inceletilerek boşluklara gelecek kelimelere dikkat çekilmeye çalışılır. Uygun sorular sorularak zarflar kullandırılır.

Aşağıdaki cümlelerde verilen boşlukları anlamlarına uygun kelimeler ile doldurunuz.

Bu gün hava ..... sıcaktı.

Merdivenleri ..... atladı.

Arkadaşlar, ... girer misiniz?

Şundan ..... alır mısınız?

Yarışmalara ..... katılmadın?

Etkinlik 2 : Cümle Kuruyorum

Bu etkinlik sayesinde verilen kelimeler ile gerekli yönlendirmeler yapılarak zarf olacak şekilde cümleler kurdurulur. İsim veya sıfat olacak şekilde kurulan cümlelerde uyarılar yapılarak zarf olarak kullanmaları sağlanır, bu sayede zarfları keşfetmiş olmaları amaçlanmıştır.

Aşağıdaki kelimeler ile örnekteki gibi cümleler kurunuz.

İSTEKLİ: Yarışmayı kazanmak için çok istekli görünüyorsun.

HIZLI:.....

KIŞIN:.....

NE KADAR:.....

Etkinlik 3 : Sıra Sende

Bu etkinlikte öğrencilerin elde ettikleri kazanımları derinleştirmeleri amaçlanır.

Verilen boşlukları istenilen zarf çeşidi ile doldurunuz.

RESİMLİ OLSUN.....

Durum Zarfı

Soruları ..... çözmelisin.

Benimle ..... konuşamazsın.

Soru Zarfı

..... bakıyorsun arkadaşım?

Zaman Zarfı

Seni ..... okulda bekleyeceğim.

Sınava tam ..... kalmış.

Yer-Yön Zarfı

Arabayı biraz ..... iter misin?

Etkinlik 4: Değerlendirme

Bu etkinlikte öğrencilerin konu ile ilgili öğrendiklerini ortaya koymaları beklenir.

1. Aşağıda verilen eylemlerle ilgili istenen türde zarflar yazınız.

“UÇMAK “

Durum Zarfı:

Soru Zarfı:

“ATMAK”

Yer-Yön Zarfı:

Zaman Zarfı:

“SARILMAK”

Zaman Zarfı:

Durum Zarfı:

“KONUŞMAK”

Soru Zarfı:

Miktar Zarfı:

DERS PLANI 6.HAFTA

DersinAdı:	Türkçe
Sınıf:	7.Sınıf
Konu:	Yapılarına Göre Fiiller (Basit Fiil ve Türemiş Fiil)
ÖnerilenSüre:	3 Ders Saati

Öğrenci Kazanımları:	Basit ve türemiş fiillerin kuruluş ve anlam özelliklerini kavrar. Farklı yapı özelliklerinde fiilleri anlam özelliklerini dikkate alarak kullanır
Öğretme ve Öğrenme Yöntem- Teknikleri:	Sunuş, Buluş, Soru-Cevap
Kullanılan Araç Gereç ve Kaynaklar:	Kitaplar, resimler, fotoğraflar vb.

Giriş (Engage):	Ders etkinliklerine başlamadan öğrencilere konu ile ilgili basit fiil ve türemiş fiilleri görebilecekleri örnek cümleler içeren etkinlik incelenir. (Etkinlik 1 : İnceleyelim)
Keşfetme (Explore):	Öğrencilerin basit ve türemiş fiil ayrımını keşfedebilecekleri örnekler ve kelimeler içeren cümleleri olan etkinlik yaptırılır. (Etkinlik 2: Cümle Kuruyorum)
Açıklama (Explain):	<p>Fiiller yapı bakımından üç grupta incelenir.</p> <p>Bunlar basit (yalın), Türemiş fiiller, Birleşik Fiiller. Burada etkinliklerde dikkat çekilen basit ve türemiş fiil oldukları söylenir.</p> <p>Basit (yalın) Fiiller: Yapım eki almamış olan eylemlerdir. Oku-, yaz-, gez-, öğren- ... gibi. Okumak, yazmak, gezmek, öğrenmek ..... gibi.</p> <p>Türemiş fiiller: Basit sözcüklere yapım eki getirilerek oluşturulan eylemlerdir. Türemiş fiiller ya isim soylu ya da fiil soylu kök sözcüklerden türetilirler. Çiçek-ten-, it-il-, çocuk-laş-, boğ-uş-, hasta-lan-, kaç-ır</p> <p>a. İsimden türeyen fiiller: ayak-lan-mak, göğüs-le-mek, kitap-lan-dır-mak, ev-len-dir-mek... gibi.</p> <p>b. Fiilden türeyen fiiller: yaz-yazdırmak, oku-okutmak, sev-sevilmek, sevdirmek, sevinmek, sevdirmek, sevdirtmek... gibi-</p>
Derinleştirme (Elaborete):	Öğrencilere elde ettikleri kazanımları derinleştirmeleri amacıyla “Etkinlik 3: Sıra Sende” yaptırılır.
Değerlendirme (Evaluate):	Öğrenilenleri değerlendirme amacıyla “Etkinlik 4: Değerlendirme” dağıtılır.

ÖĞRETME- ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ 6.HAFTA

Etkinlik 1 : İnceleyelim

Giriş aşamasında öğrencilere aşağıdaki cümleler incelenilerek fiillere dikkat çekilmeye çalışılır. Uygun sorular sorularak basit ve türemiş fiil arasındaki fark incelenilir.

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz, yüklem arasındaki farkı açıklayınız.

Bebek uyudu.

Ali, kardeşini uyuttu.

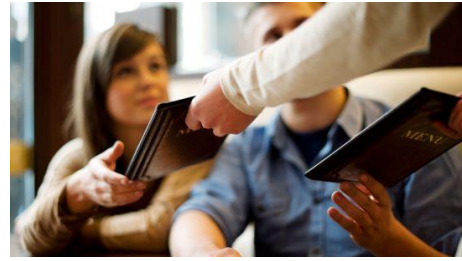
En çok buna güldüm.

Arkadaşım beni çok güldürdü.

Borcumu kartla ödeyeceğim.

Bütün hesabı bana ödetti.

Ben bu kadar yemek yiyemem.

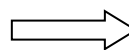
Çocuklara zorla yemek yedirmeyin.

Etkinlik 2 : Cümle Kuruyorum

Bu etkinlik sayesinde basit fiille ve benzer basit fiiller ile oluşturulan türemiş fiilleri keşfetmeleri amaçlanmıştır.

Aşağıdaki verilen cümleleri örnekteki gibi tekrar yazınız.

Giderken ben ona baktım, o ise bana. Karşılıklı baktık.

Ben onu üzdüm ama o da beni üzdü. İkimiz de .....

Ben ona çok gülüyorum ama o da bana gülüyor. birimizi .....

Ben marketten birşeyler aldım, o ise almaya gitmedi. .....

Etkinlik 3 : Sıra Sende

Bu etkinlikte öğrencilerin elde ettikleri kazanımları derinleştirmelerini amaçlanır.

Aşağıda verilen fiilleri türleri ile eşleştiriniz.

Uyukladı

sev

Basit Fiil

Solmuş

Süzüldü

Türemiş Fiil

Görüşтік

Ağrıdı

Etkinlik 4: Değerlendirme

Bu etkinlikte öğrencilerin konu ile ilgili öğrendiklerini ortaya koymaları beklenir.

Verilen basit fiiller ile türemiş fiiller oluşturarak cümle kurunuz.

Pişmek	.....
Bulmak	.....
Yazmak	.....
Sormak	.....
Vermek	.....
Küsmek	.....

DERS PLANI 7.HAFTA

DersinAdı:	Türkçe
Sınıf:	7.Sınıf
Konu:	Yapılarına Göre Fiiller (Bileşik Fiil)
ÖnerilenSüre:	3 Ders Saati

Öğrenci Kazanımları:	Birleşik fiillerin kuruluş ve anlam özelliklerini kavrar. Farklı yapı özelliklerinde fiilleri anlam özelliklerini dikkate alarak kullanır.
Öğretme ve Öğrenme Yöntem- Teknikleri:	Sunuş, Buluş, Soru-Cevap
Kullanılan Araç Gereç ve Kaynaklar:	Kitaplar, resimler, fotoğraflar vb.

Giriş (Engage):	Ders etkinliklerine başlamadan öğrencilere konu ile ilgili birleşik fiilleri görebilecekleri görebilecekleri cümleler içeren etkinlik incelenir. (Etkinlik 1 : İnceleyelim)
Keşfetme (Explore):	Öğrencilerin birleşik fiil çeşitlerini keşfedebilecekleri örnekler ve kelimeler içeren cümleleri olan etkinlik yaptırılır. (Etkinlik 2: Eşleştirelim)
Açıklama (Explain):	<p style="text-align: center;">BİRLEŞİK FİLLER</p> <p>Basit ve türemiş fiilden sonar 3. Fiilde yapı çeşidinin birleşik fiil olduğu açıklanır. Yapılan iki etkinlikte de birleşik fiillerin basit ve türemiş fiilden farkı ortaya çıkarılmıştır. Bu etkinliklerin üzerine birleşik fiiller ve çeşitleri açıklanır.</p> <p>Birden çok sözcüğün bir araya gelerek oluşturduğu fiillerdir.</p> <p>Bileşik fiiller oluşumları bakımından üç grupta incelenir:</p> <p><u>1-Yardımcı fiillerle oluşturulan bileşik fiiller:</u></p> <p style="text-align: center;">(İsim soylu kelime) + (Yardımcı fiil)</p> <p><u>2- Anlamca Kaynaşmış Bileşik Fiiller:</u></p> <p style="text-align: center;">İsim soylu bir kelime ile bir fiilin, anlamlarını düşündürmeyecek biçimde kaynaşıp kalıplaşmalarıyla oluşan bileşik fiillerdir.</p> <p><u>3- Kurallı (Özel) Bileşik Fiiller</u></p> <p>Herhangi bir fiille "a, e, ı, u, a" seslerinden biriyle birlikte "bilmek, durmak; kalmak, gelmek, yazmak, vermek" fiillerinden birinin kalıplaşmasıyla oluşurlar.</p> <p>a)Yeterlik Fiili: (Herhangi bir fiil) + (-e) + (bilmek), yazabil(mek), koşabil(mek), görebil(mek),...</p> <p>b)Tezlik Fiili: (Herhangi bir fiil) + (-i) + vermek</p> <p>c)Sürerlik Fiili: (Herhangi bir fiil) + (-e) + (gelmek, durmak, kalmak)</p> <p>d) Yaklaşma Fiili: (Herhangi bir fiil) + (-e) + <yazmak</p> <p>e)İsteklenme Fiili: (Herhangi bir fiil) + (-esi / -eceği) (tutmak)</p>
Derinleştirme (Elaborete):	Öğrencilere elde ettikleri kazanımları derinleştirmeleri amacıyla “Etkinlik 3: Sıra Sende” yaptırılır.
Değerlendirme (Evaluate):	Öğrenilenleri değerlendirme amacıyla “Etkinlik 4:Değerlendirme” dağıtılır.

ÖĞRETME- ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ 7.HAFTA

Etkinlik 1 : Tamamlayalım

Giriş aşamasında öğrencilere aşağıdaki cümleler inceletilerek fiillerin basit ve türemiş fiilden farkına dikkat çekilir.

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz, yüklem basit veya türemiş fiilden farkını açıklayınız.

Babam bütün bavulları aynı anda taşıyabiliyor.

Penceredeki güvercin pır diye uçtu.

Siz kitaplara bakadurun.

Kardeşim pencereden bakarken düşeyazdı.

Sınavdan yüksek puan alınca mutlu oldu.

Evi dağınık görünce küplere bindi.

Etkinlik 2 : Eşleştirelim

Bu etkinlik sayesinde bileşik fiil türleri arasındaki ilişki keşfedilmiş olunur.

Aşağıda verilen kelimeleri uygun olacak şekilde örnekteki gibi eşleştiriniz, birleşik ve ayrı yazılması gerekenleri belirtiniz.

Yardım	olmak
Yok	verdi
Kabul	yakmak
Abayı	vermek
Mest	gelmiş
Dili	olmak
Kulak	etmek (ayrı ayrı yazılır.)
Geli	asmıyorum
Süre	tutulmak
Yıkayı	etmek

Etkinlik 3 : Sıra Sende

Bu etkinlikte öğrencilerin elde ettikleri kazanımları derinleştirmeleri amaçlanır.

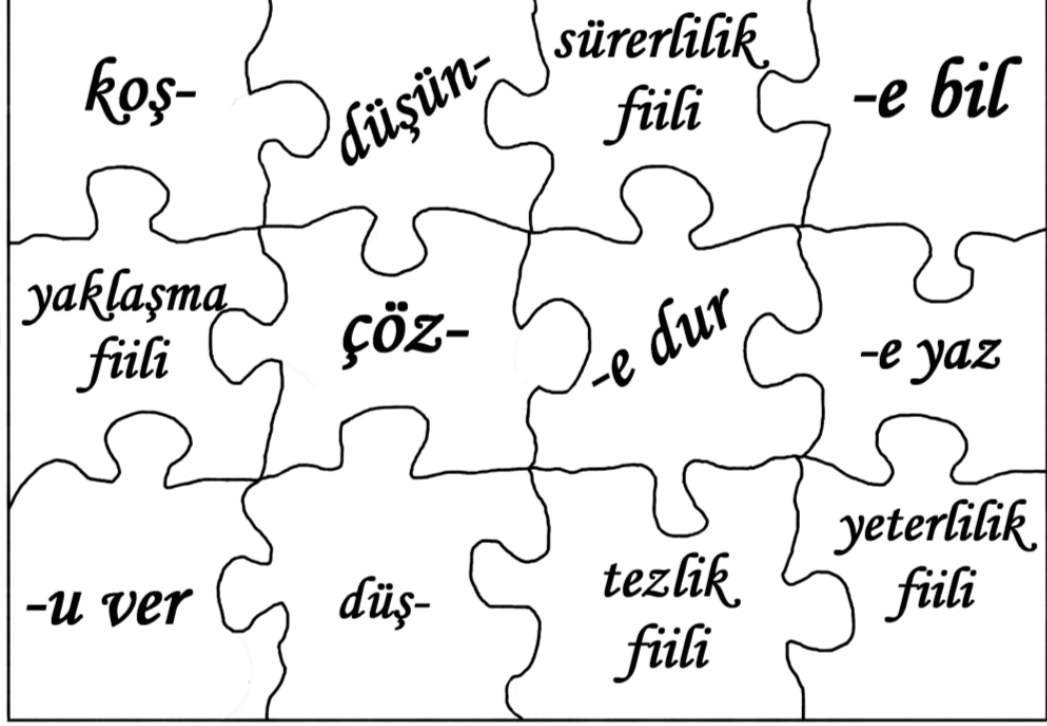
Cümleleri tamamlayınız, hangi kurallı birleşik fiil olduğunu örnekteki gibi yazınız.

- Geldi ama bunu hemen yaptı: Yapıverdi. (tezlük fiili)
- Ben yatağıma gittim, o ise koltukta uyumuş: .....
- Tv izlemedim, hızlıca ödev yaptım. :.....
- Ben gideyim, sen beni burda beklemeye devam et:.....
- kadar heyecanlandım ki neredeyse ölecektim: .....
- Nasıl bir hareket yaptı, öylece baktım: .....

Etkinlik 4: Değerlendirme

Bu etkinlikte öğrencilerin konu ile ilgili öğrendiklerini ortaya koymaları beklenir.

1. Aşağıdaki kelimelerden birleşik fiiller oluşturunuz. Birleştirdiğiniz kelimeleri ve oluşan fiilin türünü aynı renge boyayınız.

2. Aşağıdaki cümleleri, verilen fiillere ve uygun yardımcı fiile göre tamamlayınız.

- ✓ Ben, masal ..... (yaz-yeterlilik)
- ✓ Ayağım kaydı ve ..... (düş-yaklaşma)
- ✓ Sen .....,ben hemen döneceğim. (otur – sürerlilik)
- ✓ Annem göz açıp kapayıncaya kadar yemeği ..... (yap – tezlik)
- ✓ Ben denizde,derinlere kadar .....(yüz-yeterlilik)
- ✓ Kitap okurken ..... ,sabah uyandığımda kitap yerdeydi.(uyu-sürerlilik)
- ✓ Açlıktan ..... ,neyse ki arkadaşım beni tuttu. (bayıl-yaklaşma)
- ✓ Sen çarşafı ..... ,ben de süt getireyim.(ser-tezlik)
- ✓ Elim titredi ,sütü ..... (dök-yaklaşma)
- ✓ İnsanlık tarih boyunca sanatla ..... (uğraş-sürerlilik)

DERS PLANI 8.HAFTA

DersinAdı:	Türkçe
Sınıf:	7.Sınıf
Konu:	Ekfiil
ÖnerilenSüre:	Ders Saati

Öğrenci Kazanımları:	Ek fiili işlevine uygun olarak kullanır.
Öğretme-Öğrenme Yöntem ve Teknikleri:	Sunuş, Buluş, Soru-Cevap
Kullanılan Araç Gereç ve Kaynaklar:	Kitaplar, resimler, fotoğraflar vb.

<p>Giriş (Engage):</p>	<p>Ders etkinliklerine başlamadan öğrencilere konu ile ilgili ek fiilleri görebilecekleri cümleler içeren etkinlik incelenir. (Etkinlik 1 : İsim Yüklem)</p>
<p>Keşfetme (Explore):</p>	<p>Öğrencilerin anlam kaymalarına neden olan durumları keşfedebilecekleri örnekler ve kelimeler içeren cümleleri olan etkinlik yaptırılır. (Etkinlik 2: Eşleştirilim)</p>
<p>Açıklama (Explain):</p>	<p>EKEYLEM (EKFİİL)</p> <p>"i-mek" fiildir. Sözcük özelliğini yitirip ek durumuna geldiğinden bu şekilde adlandırılmıştır.</p> <p>Ekeylemin iki görevi vardır:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1- Ad soylu sözcüklere gelerek onları yüklem yapmak 2- Basit çekimli fiillere gelerek onları bileşik çekimli fiil yapmak <p>Çocuklar gibi şendim.</p> <p>Hava çok soğukmuş.</p> <p>Seni dün arayan bendim.</p> <p>Bütün hazırlıklar bayram içindi.</p> <p>Yağmur yağyordu.</p> <p>Sen de bizimle gelseydin.</p>
<p>Derinleştirme (Elaborete):</p>	<p>Öğrencilere elde ettikleri kazanımları derinleştirmeleri amacıyla “Etkinlik 3: Sıra Sende” yaptırılır.</p>
<p>Değerlendirme (Evaluate):</p>	<p>Öğrenilenleri değerlendirme amacıyla “Etkinlik 4: Öğreniyorum” dağıtılır.</p>

ÖĞRETME- ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ 8.HAFTA

Etkinlik 1 : İsim Yüklemler

Giriş aşamasında öğrencilere aşağıdaki dialoglar inceletilerek yüklemlere dikkat çekilmeye çalışılır. Yüklemlerin köklerine yönelik sorular sorulur. Sınıfça eksik olan dialoglar tamamlanır.

okul
öğretmen
NET

-Ben bir tırtılıım.

-Bende küçük bir kelebeğim.

-Ben çok küçük biriyim.

-Ben ise çok yaşıyım.

-Ne iş yapıyorsunuz.

-Ben bir .....

-Sence kaç kiloyumdur?

-Sen olsa olsa .....

-Hayır daha da kiloluyum.

Etkinlik 2 : Eşleştirelim

Bu etkinlik sayesinde cümlelerde verilen ekfiillerin isimlere mi yoksa fiillere geldiği konusunda ayırt etmeleri amaçlanır. Bu sayede ek fiilin türleri keşfetmiş olmaları amaçlanmıştır.

Verilen cümleleri yüklemeleri ile eşleştiriniz. Yüklemelerin köklerine dikkat ediniz.

Söylediğine göre ödevlerini	güzeldim
Gelmedi. Keşke	yapmışmış
Bir zamanlar çok	eskimiş
Sen çok da uzun	gelseydi
O gün hava çok.....	değilsin
Ayakkabıların çok	sıcaktı

Etkinlik 3 : Sıra Sende

Bu etkinlikte öğrencilerin elde ettikleri kazanımları derinleştirmeleri amaçlanır.

Aşağıdaki cümleleri örnekteki gibi ek fiil ile tamamlayalım.

Ben yaklaşık 10 senedir öğretmen..... (öğretmenim.)

O da en az senin kadar çalışkan.....

Çok çalışsaydın sınavı kazan.....

Onun en çok sevdiği mevsim yaz.....

O çok eğlenceli bir arkadaş...

Etkinlik 4: Öğreniyorum

Bu etkinlikte öğrencilerin konu ile ilgili öğrendiklerini ortaya koymaları beklenir.

1. Aşağıda verilen verilen sözcüklerin kip ve şahsını örnekteki gibi belirtiniz.

Sınıftayız:

1. Çoğul şahıs, Şimdiki Zaman Mutluymuş:.....

Akıllısın:.....

Boyaymış:.....

Yazmıştık:.....

Gitmeseymiş:.....

2. Aşağıda verilen sözcükleri belirtilen şekilde çekimleyiniz.

Gör.....	(şimdiki zamanın rivayeti,2.tekil şahıs)
Güzel.....	(ek eylemin geniş zamanı,3.tekil şahıs)
Söyle.....	(Duyulan geçmiş zamanın hikayesi,3.çoğul şahıs)
Sepette.....	(ek eylemin şartı , 3.tekil şahıs)
Oku.....	(gereklilik kipinin rivayeti,2.tekil şahıs)
Koş.....	(istek kipinin hikayesi,2.çoğul şahıs)
Issız.....	(ek eylemin geniş zamanı.olumsuz,3.tekil şahıs)
Yak.....	(gelecek zamanın hikayesi,1.çoğul şahıs)
Kır.....	(koşul kipinin rivayeti,2.tekil şahıs)
Yalnız.....	(ek eylemin geniş zamanı,2.çoğul şahıs)

Ek-4: Dil Bilgisi Testi

DİL BİLGİSİ TESTİ

1) Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi olmuş bildiren bir eylemdir?

- A) Odasında saatlerce çalıştı.
- B) Çocuklara sevgiyle sarıldı.
- C) Hava, yavaş yavaş kararıyordu.
- D) Emekliliğini köyde geçiriyordu.

2) Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi çekimli bir fiildir?

- A) Bugün çantam çok ağır.
- B) Sokaktaki araba bizim.
- C) Kalemim seninkinin aynısı.
- D) Bugünlerde çok akıllandı.

3) Aşağıdaki cümlelerin hangisinin kipi diğerlerinden farklıdır?

- A) bilirim
- B) biliyorum
- C) bilmişim
- D) bilmeliyim

4) “ El kazanı ile aş kaynamaz ‘atasözündeki yüklem zamanı ve şahıs eki (kişi eki) aşağıdakilerden hangisidir?

- A) geniş zaman -3. tekil şahıs
- B) Şimdiki zaman -3. tekil şahıs
- C) gelecek zaman 3.- Çoğul şahıs
- D) gelecek zaman -3. tekil şahıs

5) Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi istek kipiyle çekimlenmiştir?

- A) Bukitabı okumalısın
- B) Arkadaşın gelsin de gidelim.
- C) Bunları yukarı taşıyın.
- D) Eve varmış olmalı.

6) Aşağıdakilerden hangisi olumsuz bir fiildir?

- A) kaybetmemek
- B) bulunmak
- C) kaçırmak
- D) söylenmek

7) “ Biraz sonra dışarıya çıkacağız.” cümlesinde yer zarfı olan sözcük hangisidir?

- A) Dışarıya
- B) Biraz
- C) Sonra
- D) Çıkacağız

8) “ Benbu evin bahçesini çok beğenirim .” cümlesinde kayu yazılan kısımların çeşidi aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla doğru verilmiştir ?

- A) zamir- zamir- sıfat
- B) zamir- sıfat- sıfat
- C) zamir-zamir- zarf
- D) zamir-sıfat- zarf

9) Aşağıdakilerden hangisi türemiş fiildir?

- A) koşuverdi
- B) gidiyormuş
- C) seslendik
- D) bakıverseniz

10) “ Almanya ‘da çalışan amcam yarın gelecek. ‘” cümlesinde zaman zarfı olan sözcük hangisidir?

- A) çalışan
- B) yarın
- C) gelecek
- D) amca

11)Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zaman kayması vardır?

- A)Deneme yazarı düşüncelerin serbest olarak yazar.
- B)Her zaman tehlikelere karşı hazırlıklı olmalıyız.
- C)Dayımlar yarın bize geliyor.
- D)Kitapları nasıl bulduğunu mu anlatacaksın ?

12)Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zaman (kip) kayması yoktur?

- A)Birkaç gün sonra Ankara'ya geliyor.
- B)Hakan ayağındaki topla kaleye doğru ilerliyor.
- C)Herkes sevgiyle davranıyor.
- D)Tatil günlerinde balığa çıkıyor.

13)Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi ek-fiil almıştır?

- A)Koşa koşu okula gitti.
- B)Tepeyi aşınca denizi göründü.
- C)Televizyon ,önemli bir eğitim aracıdır.
- D)Parkta bir bankta oturdular.

14)Aşağıdaki cümlelerde altı çizili yüklemelerden hangisi ‘çekimlenmiş bir isimdir’dir?

- A) Ödevlerini eksiksiz yapmalısın.
  - B)Ankara'ya gelse beni arar.
  - C)Çağırıydın gelirdim
  - D)Yedinci sınıftayken oldukça kısa boyluydu
- 15)Aşağıdaki fiillerden hangisi yapı bakımından diğerlerinden farklıdır?**

- A) gezdirdim
- B) alıverdim
- C)koşturdum
- D) uyuttum

16) Hangi cümlenin yüklemi ek-fiilin geniş zamanı ile çekimlenmiştir.

- A) Ben nazlı'nın annesiyim.
- B) Bugünlerde hiç keyfi yokmuş.
- C) Biz gelirsek onlarda gelir.
- D) kendi haline sesiz bir kızdı.

17) Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi yapı bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Adam çılgın gibi koşuyordu .
- B) Çaydanlıktaki su fokurduyordu.
- C) Bakkala kadar gidebilirmisin.
- D) Saatlerce onu beklemiştik .18)

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem öğrenilen geçmiş zaman kipindedir?

- A) Meğer ne akıllı çocukmuş.
- B) Bu saatler bütün yollar tenhadır.
- C) O zamanlar pek ünlüydü.
- D) Hava yaz günü gibi sıcaksa.

19) Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemde zaman kayması (işle anlatış aynı zamandadır) yoktur?

- A)Yarın akşam teyzemlere gidiyoruz.
- B)Her yaz ,denize gidiyoruz.
- C)Televizyondaki basketbol maçını izliyorum.
- D)Babam ,hata yaptığımda beni uyarıyor.

20)Aşağıdaki dizelerden hangisinin ek-fiilin geçmiş zamanına göre çekimlenmiştir?

- A)Dünya altadıcı serap gibidir.
- B)Habersiz gelip geçiyor zaman.
- C)Doyumsuz bir manzaraydı bu.
- D)Yine efkarlandı bu deli gönül.

Ek-5: Dil Bilgisi Testi Cevap Anahtarı

1-C

2- D

3-D

4-A

5-B

6-A

7-A

8-D

9-C

10-B

11-C

12-B

13-C

14-D

15-B

16-A

17-C

18-A

19-C

20-C

Özgeçmiş

Engin AYKAÇ

Yıldırım Beyazıt Mah. Nergis Sk. Laleli Ap. Daire:7

Merkez/KÜTAHYA

Telefon: 05062298492

E-mail: engnaykc@hotmail.com

KİŞİSEL BİLGİLER

Doğum Yeri	Kütahya
Doğum Tarihi	01/01/1987
Medeni Durum	Evli

İŞ TECRÜBESİ

2009 -2013	Adnan Menderes Ortaokulu, Türkçe Öğretmeni
2013-2014	Atatürk Ortaokulu, Türkçe Öğretmeni
2014-2016	Atatürk Ortaokulu, Müdür Yardımcısı
2016- Halen	Atatürk Ortaokulu, Müdür

EĞİTİM BİLGİLERİ

1992-1997	Barboros İlkokulu
1997-2000	Barbaros Ortaokulu
2000-2004	Kütahya Anadolu Öğretmen Lisesi
2004-2008	Selçuk Üniversitesi Lisans, Türkçe Öğretmenliği
2014-2018	Anadolu Üniversitesi II. Lisans, Sosyoloji

